Nr. 2-3, 5, 8-9, 11-15, 19, 24-26, 28, 51

Lietuvos nacionalinė M.Mažvydo biblioteka

15 15

TĖVIŠKĖS ŽIBURIAI

THE LIGHTS OF HOMELAND

Nr. 2 (1353) 1976 SAUSIO - JANUARY 8 • LIETUVIŲ SAVAITRAŠTIS — LITHUANIAN WEEKLY • 2185 STAVEBANK RD., MISSISSAUGA, ONT. L5C 1T3, CANADA • Tel. 2754672

Nijolė ir Kęstutis

Pavergtos Lietuvos įvykių srovėje pastaruoju metu iškilo dvi figūros — Nijolės Sadūnaitės ir Kęstučio Balčio. Pažvelkime pirmiausia į pirmąją figūrą. Nijolė — sąmoningų lietuvių šeimos atžala, užaugusi krikščioniškai lietuviškoje tradicijoje, vidutinio išsilavinimo, bet nepaprastai taurios širdies. Nepaisydama sovietinio persekiojimo, ji slaugo asmenis, kuriems gresia pavojus. Matydama nuolat mindžiojamas elementarines žmogaus teises, ji ryžtasi kovai. Jausdama religijos priespaudą, ji nepabūgsta jai priešintis. Pakliuvusi į sovietinį kalėjimą ir teismą, ji sužėri nepaprastai taikliu ir drąsiu žodžiu. Štai viena kita jos kalbos ištrauka. "Tik klasta ir melas, būdami bejėgiai prieš tiesą, reikalingi ginklų, kareivių ir kalėjimų, kad pratęstų savo niekšingą viešpatavimą . . . Aš esu teisi ir už teisybę sutinku ne tik prarasti laisvę, bet su džiaugsmu atiduočiau ir gyvybę". "Ir jūs džiaugiatės pergale? Virš ko tad kyla jūsų pergalės triumfas? Virš moralinių griuvėsių, virš milijonų nužudytų negimusių kūdikių, virš išniekintos žmogaus vertės, virš menkų, suniekšėjusių žmogiūkščių . . ." "Ačiū Dievui, dar ne visi žmonės palūžo. Neturime visuomenėje kiekybės atramos, bet mūs pusėje — kokybė. Nebodami nei kalėjimų, nei lagerių, privalome smerkti visus veiksmus, kurie neša skriaudas ir pažeminimą, sėja nelygybę ir priespaudą. Kovoti už žmogaus teises gyvenime — kiekvieno šventa pareiga". Tai pareiškimai paskelbti "Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronikos" 17 nr.

* * *

Visai kitokį įspūdį sudaro Kęstučio Balčio figūra. Jis yra užaugęs Panevėžyje, kunigų seminariją baigęs Kaune. Dabar klebonauja JAV Amsterdame, lietuvių parapijoje, ir vartoja suanglintą pavardės formą Balch. Keletą kartų lankėsi pavergtoje Lietuvoje, nevengdamas bendrauti su prosovietiniais sluogsniais. Pagarsėjo praėjusios vasaros vizito metu duotu pokalbiu "Gimtajam Kraštui". Jį persispausdino ir kita lietuvių komunistų spauda. Iš kun. Balčio pareiškimo atrodo, kad Lietuva nėra pavergta, kad kultūrinis ir ekonominis gyvenimas klesti, kad religinės priespaudos nėra, nes šventovės atidarytos net dienos metu, jas gausiai lanko tikintieji, o valdžia ("speciali istaiga") jas remontuoja. "Malonu pamatyti, kad bažnyčios tvarkingai prižiūrimos, remontuojamos". Viename kun. Balčio pareiškime netgi pabrėžiama, kad užsienio lietuvių spaudoje skelbiami religinės priespaudos faktai yra neobjektyvūs. "Manyčiau, kad Amerikos lietuvių spaudoje gerai būtų pastoviai ir objektyviai [illegible] Lietuvoje, tikinčiųjų gyvenimą. Amerikoje viena santvarka, Tarybų Sąjungoje — kita, ten vienokios sąlygos, o čia kitokios . . . Todėl, mano supratimu, nieko negali duoti pozityvaus, jeigu išeivių laikraščiuose paskelbiamos tendencingos žinios, atkartotos iš neobjektyvių, klaidinančių šaltinių".

* * *

Taigi, labai kontrastingi pareiškimai. Jeigu Nijolė būtų padariusi tokius pareiškimus kaip Kęstutis, dar būtų suprantama: iš tardomo, kankinamo ir teisiamo žmogaus galima daug ką išpešti. Nijolė betgi to nepadarė — ji laikėsi didvyriškai, tuo tarpu kun. Kęstutis, niekieno nekankinamas, padarė labai apgailėtinus pareiškimus — nepastebėjo net žiaurios religinės priespaudos, pademonstravo savo pataikavimą persekiotojams. Ir kaip tai suprasti? Visų pirma neatrodo, kad kun. Balčio pareiškimai buvo tiksliai atpasakoti. Jau iš vartojamų tenykščių terminų matyti, kad "GK" red. V. Baltrėnas pridėjo savo "kūrybos". Deja, iki šiol nepasirodė joks atitaisymas. Turbūt ir nepasirodys, nes tai būtų "GK" kompromitavimas. Tokiu atveju belieka kun. Balčiui nuryti karčią piliulę ir pačiam kompromituotis. Jeigu taip yra, jis pakliuvo ant sovietinės meškerės, kuri žibėjo auksu, bet nurijus nebuvo maloni. Ant tokios meškerės pakliuvo ir vienas lietuvis prelatas. Jeigu jau lietuviai, ten nuvažiavę, nemoka išvengti sovietinės meškerės, nėra ko perdaug stebėtis kitataučiais, kuriems dar sunkiau orientuotis sovietinėje tikrovėje. Kun. Balčio atvejis turėtų būti pamoka visiems. Gerai sakė S. Kudirka Toronte: į Lietuvą važiuokit, bet nežiopsokit. Kitaip, visi gali tapti sovietinių propagandistų įrankiais, net to nenorėdami.

Toronto "Gintaro" ansamblio gintarėliai šoka Suktinį koncerto metu — Nuotr. O. Burzdžiaus

KANADOS ĮVYKIAI

Ekonomijos kontrolė

Premjeras P. E. Trudeau N. Metų išvakarėse pasikalbėjimuose su radijo ir televizijos atstovais karštai gynė savo vyriausybės įvestą kainų bei atlyginimų kontrolę. Pagrindinį dėmesį kovoje su infliacija jis žadėjo skirti didžiosioms bendrovėms ir unijoms. Ši vyriausybės kova iš pagrindų turinti pakeisti kanadiečių požiūrį į gyvenimo vertybes. Daug kam kontrolės atrodo laikinės, bet jos gali būti pratęstos po dviejų ar trejų metų ir netgi sugriežtintos, jeigu kanadiečiai vėl norės žengti įprastu keliu, nesivadovaudami savitvarda. Vadinamasis laisvos iniciatyvos ekonominis gyvenimas pastaruoju metu buvo kontroliuojamas didžiųjų pramonės bei prekybos įmonių ir darbo unijų. Antiinfliacinė programa siekia, kad didžiosios grupės ir netgi vyriausybės nekurstytų infliacinės liepsnos. Pasak premjero P. E. Trudeau, jei kanadiečiai savo pažiūromis netaps naujo tipo bendruomene, vyriausybė ir ateityje negalės atsisakyti vienokios ar kitokios kontrolės. Jai teks kištis į ekonominio gyvenimo reikalus bei jį reguliuoti. Tai, žinoma, nebūtinai turi reikšti kainų bei atlyginimų kontrolės pratęsimą, nes yra ir kitų priemonių ekonominiam krašto gyvenimui vadovauti. Premjero P. E. Trudeau prasitarimas apie naujo tipo bendruomenę ir apie vyriausybės vykdomą tolimesnį ekonominio gyvenimo planavimą jau susilaukė aštrios kritikos. Kai kam atrodo, kad premjeras P. E. Trudeau pasisako už diktatūrinio ar pusiau diktatūrinio socializmo įvedimą Kanadoje.

Kanados Darbo Kongreso pirm. J. Morris, reaguodamas į premjero P. E. Trudeau pareiškimus, pasisakė už kovą su kainų bei atlyginimų kontrole ir vyriausybės kišimusi į ekonominius reikalus. Jam jie primena Orwellio "didįjį brolį" ir 1984 m. Jo nuomone, kanadiečiai, suteikdami diktavimo teisę vyriausybei ir jos sudarytoms taryboms, gali pradėti posūkį į kontroliuojamą bendruomenę. Antiinfliacinė programa ne tik nepagerins ekonominių sąlygų, bet dargi sulėtins ekonominį krašto augimą ir padidins nedarbą. Kaip paprastai tokiais atvejais, Kanados unijų sąjungos vadas J. Morris atkakliai gina atlyginimų didinimo laisvę,

(Nukelta į 8-tą psl.)

INFORMACIJOS IŠ V. VOKIETIJOS

Nuotaikos po Helsinkio konferencijos

J. KAIRYS

R. Berlynas protestuoja prieš mirties bausmę Ispanijoje, bet pas save ją vykdo. Net kalėjimų prižiūrėtojai nukankina kalinius. Be to, ir į vakarus bėgančius vokiečius šaudo ir toliau.

R. Vokietijoje komunizmas laikomas svarbesniu už mokslą, todėl jos valdovai žada nepriimti į augštesnes ir augštąsias mokyklas tų, kurie nebus komunistai, nors jie būtų labai gabūs. Tokių vaikų tėvams daromas priekaištas, kad jie auklėja juos antisocialistiškai. Jiems grasinama darbo atėmimu.

R. Vokietijos valdovai yra nusistatę ir prieš laisvas informacijas gyventojams, nors šis principas įrašytas ir Helsinkio deklaracijoje, kurią ir jie pasirašė. R. Vokietijos gyventojai klauso ypač V. Berlyno siųstuvų perduodamas žinias. Kad jų klausymą sutrukdytų, siųstuvų reikalų konferencijoje Ženevoje R. Vokietija siekia sau išsiderėti tiek ir tokių bangų, kurios nustelbtų V. Berlyno siųstuvus.

V. Vokietijos komunistai su savo artimaisiais veikia prieš Atlanto Sąjungą ir kartu prieš dabartinį krašto gynybos ministerį, kuris yra pasisakęs už šios organizacijos stiprinimą.

R. Vokietijos vaikuose skiepijama neapykanta vakariečiams, ypač Atlantō Sąjungai.

Kaip seniau, taip ir dabar jaunieji R. Berlyno bei R. Vokietijos vokiečiai negali laisvai važinėti į V. Berlyną bei į V. Vokietiją.

Be mirtį nešančių šaunamų automatų, R. Vokietijos įtaisytų V. Vokietijos pasienyje, tarp įrengimų automatiniams ginklams ir vakarietiškos sienos yra pridėta ir minų pribaigti sužeistiesiems, jeigu jie pajėgtų dar šliaužti į vakarus. Be to, vietomis tam pačiam tikslui iškasta plačių bei gilių griovių.

Prekybą žmonėmis R. Berlynas pirmoje eilėje bando su politiniais kaliniais, kurių tenai yra tūkstančiai. Iš jų daugybė tokių, kurie bandė bėgti į vakarus, ir jų padėjėjų. Po tam tikrą skaičių R. Vokietijos valdovai išleidžia į V. Vokietiją. Už kiekvieną paleistąjį Bonna moka jiems po keliasdešimt tūkstančių markių. Per 1975 metus paleido jų apie 200.

Komunistinis šnipinėjimas V. Vokietijoje nemažėja ir po Helsinkio deklaracijos. Tai rodo ir pastaruoju metu vis daugiau suimamų šnipų. Mat, po keturių didžiųjų padaryto susitarimo Maskva įsteigė V. Berlyne savo konsulatą ir daugybę kitokių įstaigų, kaip "Inturistas", spaudos ir pan. Yra nustatyta, jog anų įstaigų didelė dalis personalo užsiima vien šnipinėjimu.

Maskvai nepatinka V. Vokietijos politikų važinėjimai į Kiniją. Pradžią padarė Bavarijos valdančios partijos pirm. Straussas. Pastarojo nuomone, Bonnos vedama rytų politika negali vien Maskva remtis — ji turi apimti ir Kiniją. 1975 m. pabaigoje Pekingą aplankė ir V. Vokietijos kancleris. Dėl abiejų kelionių Maskva pareiškė savo nepasitenkinimą, nors kancleris savo kalbose buvo labai santūrus. Po Bonnos - Maskvos susitarimų Bonna kanclerio kelionės atveju buvo ir tebėra tarp kūjo ir priekalo. Tik Pekingas ta proga papylė daug teisybės apie Kremliaus siekimus Europoje bei visame pasaulyje. Esą rusai yra nusistatę prieš Vokietijos sujungimą, prieš V. Berlyno įtraukimą į tarpvalstybines V. Vokietijos sutartis, prieš Europos suvienijimą, prieš sąjungą su JAV. Rusai esą siekia Europą įtraukti į savo valdymo sferą, stiprinasi kariškai ir t.t.

Vienai rumunei pasisekė badavimu atgauti savo vaikus. Prieš dvejus metus su vyru ji atvyko į V. Vokietiją ir atgal negrįžo. Namuose buvo likę du maži vaikai. Nors tėvai ir prašė Rumunijos valdžią, kad išleistų juos, bet pastaroji nekreipė dėmesio į jų prašymus nei prieš Helsinkio konferenciją, nei po jos. Į galą motina paskelbė badо streiką. Badavimą pradėjo prie Muencheno rotušės, kur būna didelis pėsčiųjų judėjimas. Prie jos prisidėjo ir keletas kitų moterų iš Rumunijos. Buvo renkami praeivių parašai. Gyventojų akyse Rumunijos populiarumas mažėjo. Tai matydama, ji išleido vaikus.

Dabartinės Lenkijos prekyba vokiečiais vėl iškilo po Helsinkio deklaracijos. V. Vokietijos kancleris pažadėjo Gierikui duoti Lenkijai kelis milijardus markių, jeigu ji išleis per 100.000 vokiečių į V. Vokietiją. Toks susitarimas sukėlė visokių kalbų bei komentarų, ypač politikų tarpe. Bet koalicinės partijos yra už šio susitarimo tvirtinimą. Pagal jas, tai darytina jau vien žmoniškumo sumetimais. Tesuskilo nuomonės opozicijoje. Joje atsirado parlamentarų, palaikančių koalicijos iškeltą motyvą apie žmoniškumą, bet absoliuti dauguma yra nusiteikusi prieš šį susitarimą. Esą Varšuva žadėjo išleisti vokiečius jau Bonnos - Varšuvos sutartį sudarant, kai Bonna pripažino Lenkijai Oderio - Neissės liniją, bet pažado neištesėjo. Nėra jokios garantijos, jog ir šį kartą ištesės. Pagaliau norinčių iš Lenkijos išvykti yra 280.000. Todėl opozicijos dalis reikalauja, kad susitarimu būtų ir liekančiųjų reikalas sutvarkytas. Pagaliau, sako, patvirtinus šią sutartį, į Bonną reikš panašių pretenzijų ir kiti komunistiniai kraštai. Čia reikėtų dar pridėti, jog žmoniškumo klausimai yra ir Helsinkio deklaracijoje paminėti, kurią pasirašė ir Gierekas. Taigi, ir be Bonnos milijardų turėtų Varšuva išleisti į V. Vokietiją norinčius išvykti vokiečius.

Ir po Helsinkio konferencijos Maskva yra nusistačiusi prieš visa tai, kas reikštų V. Berlyno pripažinimą V. Vokietijai. Pvz. kelių sovietinių miestų burmistrai lankė V. Vokietijos miestus. Atėjus eilei vykti į V. Berlyną, jie buvo Kremliaus atšaukti. (Tarp lankiusių burmistrų, sako, buvęs ir Vilniaus burmistras). Maskva atsisako pripažinti V. Berlyną V. Vokietijai ir sutartyse, sudaromose su Bonna. Pastaroji gal ir būtų ką nors laimėjusi 1970 m., sudarydama pagrindinę sutartį su Maskva, bet neišnaudojo progos. Nors Maskva tesilaiko sutarčių tiek, kiek jos yra jai naudingos, bet savo rankose Bonna turėtų bent teisinį pagrindą. Dabar V. Berlyno reikalu ji laikosi vien vakariečių sąjungininkų malone.

Bonnos norima prasme nėra V. Berlyno klausimas išspręstas tinkamai ir vėliau keturių didžiųjų sudaryta vadinama Berlyno sutartimi. Be to, Maskva su savo R. Berlynu sulaužė jau ir ją. Pvz. Sov. Sąjungos revoliucijos sukakties proga vykusius rusus padėti vainiko prie savo paminklo, esančio V. Berlyne, lydėjo ir R. Vokietijos uniformuoti kariai. Pagal keturių didžiųjų susitarimus, jie tam neturėjo teisės.

V. Berlyno pripažinimas V. Vokietijai buvo iškeltas ir V. Vokietijos valstybės prezidento lankymosi metu Maskvoje. Bet pastaroji yra įpratusi tik imti, bet ne duoti.

Pasaulio įvykiai

RAŠYTOJAS A. SOLŽENICINAS 1976 M. IŠVAKARĖSE ĮSPĖJO VAKARŲ PASAULĮ apie demokratinei santvarkai artėjantį sunaikinimo pavojų. Savo įspėjimą jis paskelbė Paryžiaus žurnale "Le Point", kurio leidėjai ir redaktoriai jį išrinko labiausiai pasižymėjusiu 1975 m. vyru. Pasak A. Solženicino, vakariečiai vis dar tiki, kad demokratija išsilaikys, bet jau nėra visiškai tikri. Demokratija A. Solženicinui šiandien primena salą istorijos upėje, apsuptą kylančio vandens. Istorija veikia prieš demokratines bendruomenes, nors jos ir stengiasi paneigti šį faktą. Vakarų pasaulis yra pasiekęs lemtingą posūkį, kuris ateinančiais metais gali sunaikinti demokratijos sukurtą civilizaciją. Laikas sujaukė Vakarų pasaulio demokratijos laisvės sampratą, paversdamas ją tikrosios laisvės karikatūra — mažyte laisve, dėl kurios niekas nejaučia įsipareigojimo ar atsakomybės. Šiandien laisvės reikalai yra grindžiami išskaičiavimais. Tikrajai laisvei užtikrinti trūksta pasiaukojimo, jai skiriami tik kompromisai. A. Solženicino nuomone, politiniai ir kariniai manevrai Vakarų pasaulio neišgelbės nuo komunizmo siekių. Jeigu komunizmo vadai pastebėtų vakariečiuose rūsenančią bent mažytę kibirkštėlę, impulsą išsaugoti ir praplėsti laisvei Vakaruose, jeigu jie būtų tikri, kad vakariečiai yra pasiryžę už ją paaukoti savo gyvybes, jie tuoj pat prarastų dabartinę savo drąsą. Taigi, šiuo savo pareiškimu A. Solženicinas stengiasi išjudinti Vakarų pasaulio demokratinių bendruomenių budrumą, grąžinti joms tikrosios laisvės pilną sampratą ir ryžtą ginti ją nuo komunizmo, kurio pavojų yra padidinęs sovietų naudai veikiantis atolydis.

ATIDĖJO RINKIMUS

Indijos premjerė I. Gandhi savo kongreso partijos suvažiavime atidėjo vieneriems metams parlamento rinkimus, turėjusius įvykti š.m. kovo mėnesį. Paliekamas ir diktatorės teises jai suteikęs pavojaus stovis, įvestas 1975 m. vasarą. Rinkimų atsisakymas ir dabartinės būklės pratęsimas motyvuojamas noru suteikti Indijai politinį bei ekonominį pastovumą. Kongreso partijos nutarimą turės patvirtinti Indijos parlamentas, kurį dviejų trečdalių balsų dauguma taip pat tvarko kongreso partija. Padarytas sprendimas yra skaudus opozicijai, nes jos beveik visi vadai yra atsidūrę kalėjimuose. Pasaulio laisvės reikalus tirianti amerikiečių organizacija "Freedom House" Indiją jau išbraukė iš demokratinių valstybių sąrašo. Indijos posūkis 40% padidino skaičių tų pasaulio gyventojų, kurie neturi demokratijos numatytų laisvių. Šios organizacijos duomenimis, pilna laisve dabar naudojasi 19,8% pasaulio gyventojų, daline laisve — 35,3%, o vergijoje vargsta 44,9%. Savo metiniame pranešime minėtoji organizacija kiekvieną valstybę pagal jos praktikuojamas laisves suskirstė į kategorijas. Augščiausia yra I kategorija, žemesnė II, dar žemesnė III ir t.t. Pirmojon kategorijon yra įtrauktos JAV bei kitos Vakarų pasaulio demokratinės valstybės. Laisvės tyrinėtojai Sovietų Sąjungą įrikiavo tik VII kategorijon, P. Afrikos respubliką — IV, Nigeriją, Senegaliją — VI. Tuo pabrėžiama, kad šiose trijose Afrikos valstybėse yra daugiau laisvės, negu komunistinėje Sovietų Sąjungoje.

BOMBA AERODROME

Niujorko La Guardia aerodrome sprogusi bomba užmušė 11 asmenų, sužeidė 75. Ji buvo padėta "Trans World Airlines" bagažo skyriuje, vienoje spintelėje, kurios yra prieinamos kiekvienam keleiviui. Bombos pajėgumas — 25 lazdelės dinamito. Asmenims, kurių informacijos dėka bus išaiškinti ir suimti teroristai, numatyta $50.000 premija. Ligšiolinės FBI ir policijos pastangos tebėra nesėkmingos. Įtarimo susilaukė kaikurios pogrindinės organizacijos, bet šį kruviną darbą galėjo atlikti ir joms nepriklausantys amerikiečiai. Palestiniečių PLO organizacija viešai paneigė betkokius ryšius su bombos sprogimu. Prez. G. Fordas žada griežtą kovą su tokiais teroristais aerodromuose.

VIZA DISIDENTUI

Sovietų Sąjunga nutarė išleisti užsienin jau daugiau kaip dvejus metus psichiatrinėse ligoninėse kankinamą ukrainietį matematiką Leonidą Plijušą. Šią informaciją iš jo žmonos Tatjanos gavo Paryžiuje veikiantis tarptautinis komitetas politiniam kaliniui L. Plijušui gelbėti. Užsienin išleidžiama visa L. Plijušo šeima. Pažadas gautas vizų raštinėje Kieve, Ukrainos sostinėje.

TEISINA TEISMĄ

Vakarų pasaulio spaudoje Sovietų Sąjunga susilaukė nepalankios reakcijos dėl laisvės teisių gynėjo S. Kovalevo teismo Vilniuje. Šį teismą, S. Kovalevui paskyrusį 7 metų griežto režimo stovykloje, bando ginti TA SSo paskelbtas teisingumo ministerio pavaduotojo A. Suchariovo pareiškimas. Jo teigimu, S. Kovalevas buvo nuteistas ne dėl savo įsitikinimų, bet dėl konkrečių veiksmų, nukreiptų prieš Sovietų Sąjungą. Teismo procesas buvo viešas, S. Kovalevui buvo suteikta teisė gintis, kuria jis pilnai pasinaudojo. Kaltę, esą, įrodė surinkta medžiaga. Kadangi Vakaruose plačiai nuskambėjo dr. A. Sacharovo atvykimas Vilniun ir jo neįleidimas teisman, A. Suchariovas šį incidentą bando pridengti teismo salės mažumu, nors Vilniuje yra pakankamai didelių salių. Be to, dr. A. Sacharovui būtų užtekę vienos vietos. Spauda vėl mini S. Kovalevo ryšius su "Dabartinių Įvykių Kronika", matyt, vis dar nesusigaudydama, kad Vilniun jis buvo atvežtas dėl "Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronikos". Jeigu jis būtų buvęs teisiamas tik dėl rusų pogrindinio leidinio "Dabartinių Įvykių Kronika", teismas tikriausiai būtų įvykęs Maskvoje.

PALEIDO LAKŪNUS

Komunistinė Kinija paleido tris sovietų malūnsparnio lakūnus — kpt. A. Kurbatovą, ltn. A. Usковą ir ltn. V. Bučelnikovą, nusileidusius Kinijos pasienyje 1974 m. kovo 14 d. Sovietų pranešimu, jie skrido atgabenti ligoninėn susirgusio kareivio ir pasiklydo. Kinija juos apkaltino špionažu. Dabargi Pekinge buvo padarytas pareiškimas, kad iš tikrųjų tie lakūnai nebuvo šnipinėjimo tarnyboje ir irodė savo nekaltumą. Pasiaiškinimas neįtikėtinas, nes juk tam nekaltumui įrodyti prireikė 21 mėnesio. Lakūnų paleidimas greičiausiai susietas su diplomatiniu Kinijos manevru.

Tėviškės Žiburiai – lietuvių savaitraštis
2185 Stavebank Road, Mississauga, Ont. L5C 1T3, Canada
Telefonas 275-4672

Leidėjas: Kanados Lietuvių Katalikų Kultūros Draugija "Žiburiai"
Redaguoja: k. dr. Pr. Gaidamavičius ir Vyt. Kastytis
Metinė prenumerata $10.00, pusmetinė—$6.00. Rėmėjo prenumerata $15.
Skelbimai ruošiamam numeriui primami iki ketvirtadienio. Už skelbimų turinį redakcija neatsako. Rankraščiai taisomi redakcijos nuožiūra. Autorių pasirašyti straipsniai nebūtinai reiškia redakcijos nuomonę.

The Lights of Homeland — Lithuanian Weekly
Published by Lithuanian Canadian R. C. Cultural Soc. "Žiburiai", Inc.
Subscription rates: $10.00 per year, $6.00 per 6 months. Deadline for advertisements — Thursday. Second class mail registration number 0509.

Pakeitimai pilietybės įstatyme

JOHN BEST

Įstatymo projektas "Bill C-20", kuriuo numatoma įvesti naują Kanados pilietybės įstatymą, parlamentui buvo pateiktas prieš metus laiko, bet dar tolimas kelias iki jis taps įstatymu. Jis buvo pasiūlytas 1974 m. spalio 10 d. ir praėjo įprastą skaitymą, bet antrasis skaitymas (patvirtinimas iš principo) prasidėjo tiktai 1975 m. gegužės 21 d. Antrojo skaitymo debatai numatomi atnaujinti šį rudenį.

Įstatymo projektas pakeis pasenusį Kanados pilietybės įstatymą, priimtą 1947 m. Svarbiausias jo pakeitimas yra tas, kad Kanados pilietybės gavimas bus teisė tų asmenų, kurie atitinka reikalavimus. Dabar pilietybė yra suteikiama atsakingo ministerio nuožiūra, nors kaip sako valstybės sekretorius Hugh Faulkner: "Aplamai, kaip aš manau, kad įstatymas praėjusiame laikotarpyje buvo teisingai administruojamas".

Išimtinais atvejais, pvz. asmenims už nuopelnus Kanadai ar sumažinant didelius sunkumus, ministeris ir kabinetas turi teisę, kaip ir anksčiau, nesilaikyti įstatymo reikalavimų ir suteikti pilietybę.

Kiti nuostatai yra labiau diskutuotini. Dėl jų įstatymo projektas tikriausiai lėtai judės: po antrojo skaitymo jis bus nusiųstas į komitetą studijuoti papunkčiui, po to grįš į parlamentą trečiam ir galutiniam skaitymui. Po to bus siunčiamas senatui.

Dabartinis įstatymas teikia daugiau privilegijų vyrams, negu moterims. Britų valdiniai yra labiau privilegijuoti nei imigrantai iš kitų kraštų, neturinčių ryšių su Britanija. Tam tikros žmonių grupės yra atleistos nuo pareigos mokėti vieną iš oficialių Kanados kalbų. Įstatymo projektas siekia visa tai pakeisti.

Viena ginčijama dalis liečia britų valdinių teises. Dabar britų valdiniui, norinčiam gauti Kanados pilietybę, nereikia laikyti egzaminų pas pilietybės teisėją ir atlikti priesaikos. Kiti tai turi atlikti.

Pagal naują įstatymo projektą visi turės atlikti tuos pačius reikalavimus: treji metai gyvenimo Kanadoje, egzaminai pas pilietybės teisėją, pilietybės priesaika. "Galimų piliečių vienos grupės privilegijavimas prieš kitas yra aiškiai nepriimtinas", sako min. Faulkner.

Naujajame įstatyme nebus nuostato, kad "Kanados pilietis yra britų pavaldinys", tačiau jis pripažįsta "Commonwealth piliečio" statusą, tuo būdu išreikšdamas Kanados ryšius su kitais Britų Bendruomenės nariais.

Kiti naujojo projekto nuostatai

Betkuris iš tėvų gali prašyti pilietybės nepilnamečiui vaikui. Pagal dabartinį įstatymą, beveik visais atvejais gali prašyti tik tėvas.

Moterys, neturinčios pilietybės, pagal 1947 m. įstatymą dėl vedybų su svetimšaliais, automatiškai gali ją gauti, pranešdamos ministeriui.

Vaikų, gimusių užsieny, teisėtoje ar neteisėtoje santuokoje, teisės yra apsaugotos.

Pilietybės teisė bus automatiška pirmoje kartoje ir bus suteikiama sekančios kartos asmeniui, jei iki 28 metų amžiaus bus išgyvenęs bent vienerius metus Kanadoje arba turėjęs "tvirtus ryšius su Kanada".

Prašytojo pilietybei gauti amžius sumažinamas iš 21 į 18 ir suderinamas su balsavimo amžiumi.

Canadian Scene
Vertė J. Str.

PARDUODAME LIETUVIŠKUS SŪRIUS, estišką duoną. Didelis mėsos gaminių pasirinkimas.
SUPERIOR SAUSAGE CO.
1004 Dundas St. West,
Toronto. Tel. 531-8422

YONGE MEMORIALS LTD.
2019 YONGE ST., Toronto 7 (tarp Davisville ir Eglinton)
Tel. 487-2147, vakarais 445-8955
Meistriškas darbas, puikūs lietuviški projektai
ESTŲ PAMINKLŲ BENDROVĖ

MOHAWK
FURNITURE LTD.
PILNAS NAMŲ APSTATYMAS
ELEKTROS REIKMENYS • TELEVIZIJOS APARATAI
SKALBIMO MAŠINOS • VAIKŲ BALDAI
ĮVAIRŪS KILIMAI • ŠALDYTUVAI
VALGOMŲ KAMBARIŲ APSTATYMAS IR KT.
SIUVAMOS MAŠINOS • RAŠOMOS MAŠINĖLĖS
Nemokamas pristatymas į namus.
KRAUTUVĖS:
Vakaruose — 137 RONCESVALLES Ave. — Tel. 537-1442
Rytuose — 2448 DANFORTH Ave. — Tel. OX 9-4444
Krautuvės atidarytos nuo 9 valandos ryto iki 9 val. vakaro.

Kančios ir prievartos šalis

A. Sacharovo ir jo žmonos pareiškimai bei jų šeimos gyvenimas kalėjime be grotų

(Tęsinys iš praėjusio nr.)

A. Sacharovo knyga

A. Sacharovas yra parašęs ir išsiuntęs į Vakarus savo knygą "Mano šalis ir pasaulis", kuri atskleidžia opiausias Sovietų Sąjungos žaizdas. Spaudos puslapiuose jau pasirodė pirmos šios knygos ištraukos. Ji primena A. Solženicino "Gulago salyną", tik didesnį dėmesį skiria dabarčiai.

Po II D. karo Sovietų Sąjunga turėjo 30 taikos metų. Pasak A. Sacharovo, šiame laikotarpyje ji nieko nepasiekė, kad bent šiek tiek prilygtų prie Vakarų pasaulyje įprasto gyvenimo lygio. Minimalus darbininko mėnesinis atlyginimas Sovietų Sąjungoje tėra 60 rublių, vidutinis — 110 rublių. Pagal perkamąją rublio galią tai praktiškai reiškia $30 ir $55. Už tokį atlyginimą nesutiktų dirbti ne tik JAV, Prancūzijos, Italijos, Šveicarijos, bet ir kitų pažengusių valstybių darbininkai. Beveik visą savo uždarbį sovietu darbininkas išleidžia maistui, kai tuo tarpu amerikietis prasimaitina už 25% savo uždarbio. Dėl menko uždarbio Sovietų Sąjungoje kenčia ne tik darbinnikai, bet ir mokytojai, medicinos darbuotojai, inžinieriai. Jie neturi asmeninių daržų, šalutinių pusiau legalių pajamų uždarbiui papildyti.

A. Sacharovas klausia — kur sovietinė valstybė išleidžia tas didžiules rublių sumas, sutaupytas žemų atlyginimų dėka? Didelė jų dalis nukreipiama į gamybos plėtimą, nemažesnė dalis — kariniams reikalams. Šios santaupos taip pat finansuoja nelegalią veiklą Artimuosiuose Rytuose, P. Amerikoje, parūpina geresnį pragyvenimą privilegijuotų asmenų klasei Sovietų Sąjungoje ir padengia biurokratizmo padarytas brangias klaidas.

Socialinė gerovė

Dalis valstybinių lėšų skiriama socialinės gerovės planams, bet ji taip pat yra atsilikusi nuo Vakarų. Sovietų darbininkas per metus turi tik dvi savaites atostogų, kai tuo tarpu prancūzas atostogauja po dvi savaites žiemą ir vasarą. Sovietinė 41-nos valandos darbo savaitė vis dar tebėra ilgesnė, negu daugelyje Vakarų valstybių.

Iš sovietų darbininko yra atimta streiko teisė. Iliustraciniu pavyzdžiu A. Sacharovas pateikia Murmansko žvejus, kurie ilgus metus stengėsi išsikovoti geresnį atlyginimą, išvengti kyšių davimo už leidimus žvejoti. Nukentėjo ne jų išnaudotojai, bet protestavę žvejai. Jie buvo atleisti iš darbo, suimti, izoliuoti psichiatrinėse ligoninėse.

Nors Chruščiovas su Brežnevu padidino pensijas, jos vis dar tebėra labai žemos, išskyrus personalines ir karines. Maksimali mėnesinė pensija Sovietų Sąjungoje tėra 120 rublių, vidutinė — 60. Dar mažesnes pensijas gauna kolchozininkai. Gausių šeimų motinoms mokami priedai tepadengia nedidelę dalį vaikų išlaikymo išlaidų.

Kasmet keletas sekmadienių ir šeštadienių paverčiama darbo dienomis. Vadinamieji komunistinio darbo šeštadieniai oficialiai laikomi savanoriškais, bet praktiškai niekas nedrįsta atsisakytí darbo tomis dienomis. Jo užmokestis eina į specialų valstybinį fondą. Š.m. gegužės 1, sekmadienis, taip pat buvo paskelbta darbo diena. Žmonėms dingo viena nuo darbo laisva diena. Niekas neišdrįso protestuoti, išskyrus du kunigus, kurie tuojau pat buvo suimti.

A. Sacharovas atmeta kompartijos pasakaitę apie pigiausius pasaulyje butus. Šeimai gauti nuosavą butą yra didžiausia laimė, kurios žmonės kartais laukia visą savo gyvenimą. Tie butai daugiaaugščiuose pastatuose savo kokybe primena pigiausius projektus JAV, turi mažiau patogumų ir yra labiau perkrauti gyventojais. Atskiro kambario kiekvienam savo nariui tesusilaukia labai nedidelis šeimų nuošimtis.

Pakankamai maisto ir pramonės gaminių gauna tik pagrindiniai miestai. Duona yra prastos kokybės, pilna priemaišų. Daugelyje vietovių ištisas valandas eilėje reikia laukti mėsos, o kai jos pagaliau gauni, paaiškėja, kad ja būtų patenkintas ne kiekvienas šuo.

Švietimo reikalai ypač prasti kaimo vietovėse — klasės menkai apšviestos, mokiniai sugrūsti, nėra Vakarų pasaulyje įprastų autovežimių, atvežančių ir parvežančių mokinius iš tolimesnių vietovių. Nemokamon švietimo sistemon nėra įtrauktas mokinių aprūpinimas knygomis, priešpiečiais mokyklose. Komplikuotos programos išvargina mokinius, bet iš tikrųjų intelektualinis švietimo lygis yra labai žemas.

Sveikatos apsauga

Savo knygoje "Mano šalis ir pasaulis" A. Sacharovas atkreipia skaitytojų dėmesį į nepakankamą sveikatos apsaugą, kuri taip pat nemokama. Pacientams dažnai tenka laukti pusę dienos poliklinikose, o kai pagaliau jie prieina prie gydytojo, pastarasis jiems tegali skirti po 10 minučių. Praktiškai pacientas negali pasirinkti gydytojo. Ligoninėse daug pacientų guli koridoriuose, kamuojami arba tvankumo, arba skersvėjo. Ligoninėms trūksta pagalbinio personalo ir net registruotų medicinos seserų. Kiekvienam ligoniui eilinėse ligoninėse į dieną tėra numatyta 50 centų išlaidų, o privilegijuotose ligoninėse po $7.50. Todėl nenuostabu, kad visi užsieniečiai, kuriuos A. Sacharovui teko pažinti Maskvoje, savo nėščias žmonas siunčia į kapitalistinius kraštus, nors gimdymo metu jų laukia specialios ligoninės Maskvoje, neprieinamos eilinėms Sovietų Sąjungos pilietėms.

Dėl menko atlyginimo vyrai neįstengia aprūpinti savo šeimų, turinčių kad ir vieną vaiką. Motinos taip pat būna priverstos dirbti. Dėlto nukenčia normalus vaikų auklėjimas, milijonai moterų sunkiu fiziniu darbu sugadina savo sveikatą.

Judėjimą krašto viduje riboja pasų sistema. Kolchozininkams ji praktiškai užkelia vartus įsikurti mieste. Iš kaimo vietovių ypač stengiasi pabėgti jaunimas, kuriam geriausią progą sudaro karinės prievolės atlikimas. Tik retas iš jos grįžta į kaimą. Darbo rankų netrūksta, bet gerą atlyginimą tegauna vadinamieji mechanizatoriai. Kitiems tenka vegetuoti.

Ypatingai griežti gyvenamosios vietovės suvaržymai laukia buvusių kalinių, dažnai sugriaunančių visą jų gyvenimą. Čia A. Sacharovas primena visam pasauliui žinomą Krymo totorių likimą. Prieš 31 metus jie prievarta buvo iškeldinti iš Krymo. Šioje operacijoje nuo bado bei šalčio žuvo pusė jų vaikų ir senelių. Ir šiandien jiems neleidžiama grįžti į gimtąjį Krymą, kuriam dabar labai reikia darbo jėgos. Panašaus likimo taipgi susilaukė Volgos vokiečiai, turkai ir kaikurios kitos tautinės grupės.

Alkoholio rekordas

Didžioji Sovietų Sąjungos piliečių dalis neturi jokios galimybės išvykti užsienin net ir su eilinėmis turistų grupėmis. Apie keliones, susietas su darbu, studijomis, uždarbiu, gydymusi, netenka nė kalbėti. Kremliaus valdovams A. Sacharovas primena statistinius V. Vokietijos duomenis. Ten šiemet iš 32 milijonų visą rugpjūčio mėnesį atostogavusių vokiečių pusė jų atostogas su savo šeimų nariais praleido užsienyje.

Menkas uždarbis, įvairūs suvaržymai Sovietų Sąjungos piliečius stumte stumia į alkoholizmą. Tragiška jo banga yra užliejusi didžiules gyventojų mases, įskaitant moteris ir jaunimą. Alkoholio vartojimas proporciniu požiūriu net tris kartus yra pralenkęs carinę Rusiją.

RUSŲ MOKSLININKAS S. KOVALEVAS, nuteistas Vilniuje septyneriem metam koncentracijos stovyklos ir trejiem metam tremties už "Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronikos" ir kitokios pogrindžio spaudos rėmimą

Pareigūnai į šiuos duomenis reaguoja dvejopai: pirmiausia jie pripažįsta, kad nėra gera tiek daug gerti, kad perdaug darbininkų kiekvieną rytą turi drebančias rankas, bet iš kitos pusės geriančioji liaudis yra švelnesnė, sukalbamesnė, mažiau reikalaujanti. Be to, degtinei išleistas pinigas vėl grįžta į valstybės iždą, o girtuokliavimas Rusijoje juk visada buvo problema. Liūdnas girtavimo pasekmes bene ryškiausiai atskleidžia federacinė Rusijos respublika, kur kasmet apie 10.000 girtuoklių pargriūva miestų gatvėse ir sušąla.

Tikrieji valdovai

Savo knygoje "Mano šalis ir pasaulis" A. Sacharovas bando atsakyti į dažno užsieniečio klausimą — kodėl Sovietų Sąjungos piliečiai, spaudžiami tokių negerovių, nesiima priemonių joms atitaisyti? Pasak A. Sacharovo, atsakymas nėra lengvas. Eilinis pilietis savo gyvenimo negali palyginti su Paryžiumi ar Niujorku. Palyginimas teįmanomas su jo paties asmenine praeitimi. Tokiu atveju pastebimas gyvenimo lygio kilimas, nors ir labai lėtas. Taip pat negalima užmiršti kitų dviejų labai svarbių veiksnių — totalistinio režimo jėgos ir žmonėse įsigalėjusios baimės.

Nors sovietinis radijas kasdien kala visiems į galvas, kad Sovietų Sąjungos gyventojai yra savo krašto šeimininkai, jie negali užmiršti tikrųjų valdovų, kurie kiekvieną rytą ir vakarą Maskvos gatvėmis praskrieja neperšaunamuose automobiliuose. Sovietinis žmogus nėra užmiršęs, kad jo senelis buvo apšauktas "kuloku" ir išvytas iš žemės ūkio. Jam taipgi gerai žinoma, kad ir dabartinis jo likimas visiškai priklauso nuo valstybės: jo artimų bei tolimų viršininkų, butų paskirstymo komiteto pirmininko, profsąjungų vadovo sprendimo, ar vaikas bus priimtas į darželį, ir pagaliau šalia jo dirbančio slapto KGB informatoriaus.

Atėjus rinkimams, sovietinis pilietis į dėžę įmeta balsavimo kortelę su vienintele kandidato pavarde. Jokių varžybų, jokio pasirinkimo. Pasak A. Sacharovo, pilietį pažemina tokia rinkiminė ceremonija, bet jis, kaip ištreniruotas arklys, pasiduoda tokiam treningui, norėdamas išlikti gyvas.

Ideologinis spaudimas

Partijos-valstybės monopolis ypač skaudžiai paliečia kultūrinę bei ideologinę sritį. Visur ir visada girdima ta pati ideologija, kartojama nuo mokyklos suolo iki profesinio darbo kėdės, žmones padaro veidmainiais, kvailai apgaudinėjančiais save.

Rašytojai, menininkai, aktoriai, mokytojai ir mokslininkai yra susilaukę tokio šėtoniško ideologinio spaudimo, kad šiandien iš tikrųjų tenka stebėtis, kaip lig šiol Sovietų Sąjungoje visiškai neišnyko menas ir humanistinė sritis.

Panašus ideologinis spaudimas gaubia ir tiksliuosius mokslus. Dėlto A. Sacharovas nesistebi, kad visi pagrindiniai laimėjimai moksle bei technologijoje buvo pasiekti ne Sovietų Sąjungoje, bet užsienio kraštuose.

Laimėjimų Sovietų Sąjunga tesusilaukė pirmajame erdvių užvaldymo dešimtmetyje velionies akademiko S. P. Korolevo talento dėka. Prie jų taipgi prisidėjo karinių raketų programa, leidusi jas panaudoti šūviams į erdves. Ši karinė technologija buvo pasiekta tik dėl didelės visų išteklių koncentracijos. Todėl tas proveržis tėra laikinė išimtis, nesugriaunanti taisyklės, kad ideologinis spaudimas pristabdo laimėjimus.

(Bus daugiau)

V. Kst.

Lietuviška baldų dirbtuvė Toronte
Daromi nauji minkšti baldai ir aptraukiami seni PIGIA KAINA.
P. Lubys. Tel. WA2-7981, 922-8112.

Optical Studio
OKULISTAS R. SCHMID
1596 Bloor Street West
Toronto 9, Ont. (prieš Lietuvių Namus) • Tel. 535-6252
Greitas patarnavimas, neaugštos kainos. Gaunami kontakto lęšiai (contact lenses).

A†A
KUN. ZIGMUI RAMANAUSKUI
tragiškai žuvus, jo MAMYTEI, broliui KOSTUI su šeima ir kitiems giminėms nuoširdžią užuojautą reiškia Memmingene gyvenusieji —
St. O. Dačkai *E. Kvedarienė*
VI. Simonaitis su šeima *J. Burzdžius*

Mylimai Mamytei
A†A
Domininkai Asevičienei
mirus, dukrai DANUTEI BATŪRIENEI, žentui KAZIMIERUI BATŪRAI, sūnui KĘSTUČIUI ASEVIČIUI bei jų šeimoms gilią užuojautą reiškia —
Skautų stovyklavietės "Romuva" valdyba

Mylimai Mamytei
A†A
Domininkai Asevičienei
mirus, sūnums KĘSTUČIUI ir VYTAUTUI, dukrai DANUTEI BATŪRIENEI, jų šeimoms bei kitiems giminėms nuoširdžią užuojautą reiškia —
E. R. Draudvilai *S. A. Petraičiai*
A. J. Pliopliai *J. K. Kaknevičiai*

Mylimai MAMYTEI
Lietuvoje mirus,
dukteriai JANINAI PILIPAVIČIENEI ir šeimai bei kitoms dukterims Amerikoje reiškiame nuoširdžią užuojautą —
A. V. Poškaičiai *M. G. Kaptainiai*

A†A
Petrui Gečui
mirus, jo žmonai MARYTEI, seseriai JADVYGAI Lietuvoje, broliui KAZIMIERUI ir jo žmonai nuoširdžią užuojautą reiškia —
Genutė ir Augustas Senkai

Ar ekskomunikuoti komunistai?

Plačiai skaitomas Romos dienraštis "Il Tempo" kiekvieną sekmadienį nemažai vietos skiria religiniams, kultūriniams bei ideologiniams klausimams, į kuriuos atsako katalikų žurnalistas kunigas Raimondi. Spalio 12 d. "Il Tempo" laidoje randame ir lietuviams labai aktualų klausimą:

"Popiežius Pijus XII ekskomunikavo Italijos ir kitų kraštų komunistus. Ar toji ekskomunika ir dabar galioja?"

— Visiem tiem, — atsako kunigas Raimondi, — kurie atsisako nuo tikėjimo, ekskomunika tebegalioja ir juos saisto. Ekskomunikos komunistam niekas neatšaukė ir negali atšaukti. Kiekvienas, kuris "pasitraukia iš religinės bendruomenės" yra ekskomunikuotas, lieka apostatas - atsimetėlis. Bažnyčia dabar tik konstatuoja tą faktą, bet netaiko jokių sankcijų.

Niekas neabejoja, kad kiekvienas katalikas, kuris išpažįsta marksistų dialektinį materializmą, tuo pačiu tampa apostatu - atsimetėliu nuo Bažnyčios, nes marksizmas yra ateistinis ir neigia Dievą. Bažnyčia smerkia ir istorinį marksistų materializmą, kurį kaikas bando pateisinti.

Panašiai nusikalsta ir kiekvienas katalikas, kuris oficialiai priklauso komunistų partijos ideologijai. Tai pakankamai patvirtina popiežių ir viso episkopato mokymas. Jei šiandien, ypač Italijoje, komunistų partija skelbiasi siekianti socialdemokratinio tipo reformų, tai nieko nepakeičia. Dar daugiau — bažnytinės cenzūros-ekskomunikos neišvengia ir tie katalikai, kurie sakosi nepriklauso marksistų ideologijai, bet įvairiais būdais remia komunistų partiją ir už ją balsuoja. Jei tiesa, kad kaikurie italų kunigai savo balsus atidavė už komunistų partiją, tai tikrai jų aukojamos šventos Mišios yra šventvagiškos! Jie savo balsavimu padėjo tiem, kurie, paėmę valdžią, kovoja prieš tikėjimą ir persekioja Bažnyčią.

M. Kl. Razminas

"Tėviškės Žiburiai", atšventę sidabrinę sukaktį, kviečia malonius skaitytojus rasti naujų prenumeratorių.

KLM ekskursijos
EUROPON 1976 METAIS
1. Gegužės 27 — birželio 10: Vilnius, Maskva, Roma
2. Birželio 17 — liepos 1: Vilnius, Maskva, Paryžius
3. Liepos 8 — 22: Vilnius, Leningradas, Stockholmas
4. Liepos 22 — rugpjūčio 5: Vilnius, Maskva, Paryžius
5. Rugpjūčio 5 — 26: Vilnius, Maskva, Viena, Roma
6. Rugsėjo 2 — 16: Vilnius, Maskva, Viena
7. Rugsėjo 16 — 24: Vilnius, Maskva
8. Lapkričio 4 — 12: Vilnius, Maskva
9. Liepos 2: dviejų savaičių kelionė į Amsterdamą
10. Liepos 16: dviejų savaičių kelionė į Amsterdamą

Pirmosios šešios ekskursijos: 5 dienos Vilniuje, 2 Maskvoje ir 6 — nurodytame mieste. Sekančios dvi ekskursijos: 5 dienos Vilniuje, 2 — Maskvoje. Paskutinės dvi ekskursijos: kelionės iš Amsterdamo sutvarkomos kiekvienam individualiai.

Informacijų ir kainų teirautis pas
V. Bačėną 533-3531 Toronte
ALL SEASONS TRAVEL, B.D.,
2224 Dundas St. W., Toronto M6R 1X3

Sunaikinti du lietuviai

Nebėra gyvųjų tarpe technologo Mindaugo Tomonio ir grafiko Arūno Tarabildos

Laisvąjį pasaulį vėl pasiekė šiurpi informacija apie sunaikinimą sovietų okupuotoje Lietuvoje dviejų jaunų tautiečių. Čia spausdinamas raštas buvo paskelbtas "Draugo" 1975 m. gruodžio 29 d. laidoje. RED.

VAKARŲ EUROPOS IR TARYBŲ SĄJUNGOS intelektualams: H. Boel, G. Grass, L. Kolakovskiui, E. Ionescu, S. Siniavskiui, A. Solženicinui ir A. Sacharovui

Lietuvių tautą vėl ištiko skaudi nelaimė: š. m. lapkričio 5 d. po traukiniu žuvo talentingas poetas ir mokslininkas Mindaugas Tomonis. Vėl paslaptingoji KGB ranka sunaikino vos 35-rių metų amžiaus kūrybingą, kilnios sielos žmogų.

Praėjusiais metais M. Tomonis, Paminklų konservavimo instituto cheminės laboratorijos vedėjas, technikos mokslų kandidatas, atvirame pareiškime karštai išreiškė protestą prieš lietuvių tautos priespaudą, reikalavo jai elementarių teisių. Už šį drąsų protestą M. Tomonis buvo uždarytas į Vilniaus m. Vasaros g. Nr. 5 psichiatrinę ligoninę ir čia išlaikytas 4 mėnesius.

Š.m. birželio 25 d. M. Tomonis laišku kreipėsi į Lietuvos KP CK, įspėdamas dėl neostalinizmo grėsmės ir protestuodamas prieš lietuvių kultūros slopinimą. Birželio 27 d. jis vėl prievarta buvo uždarytas į psichiatrinę ligoninę. Nepakėlusi šios sūnaus nelaimės, birželio 29 d. nuo širdies priepuolio mirė jo motina.

Po mėnesio M. Tomonis buvo išleistas iš ligoninės, tačiau pastaruoju metu, t.y. prieš lapkričio mėn. 5 d., jis vėl gavo šaukimą atvykti į ligoninę, bet nenuvyko.

Įvairiais būdais ignoruojamas ir persekiojamas, M. Tomonis gyveno visą antrojo grįžimo iš psichiatrinės ligoninės laikotarpį.

Šeima, du vaikai ir žmona, liko be maitintojo, tauta neteko idealisto patrioto, gabaus poeto ir mokslininko. Keliasdešimt eilučių drąsių tiesos žodžių M. Tomoniui kainavo gyvybę.

Panašiai atsitiko ir su kitais lietuviais.

1969 m. lapkričio 5 d., nukamuotas nuolatinių grumtynių dėl teisės būti sąžiningu menininku ir lietuviu, mirė nuo insulto talentingas grafikas Arūnas Tarabilda. Šis taip pat 35 metų dailininkas savu laiku buvo tardomas, po to atiduotas rekrutu į tankų dalinį, kur, manoma, bus patyręs radiacijos paveikį. Taip nutrūko prasmingos, Lietuvai skirtos, kūrybos posmai.

1970 m. rudenį mįslingomis aplinkybėmis žuvo gabus mokslininkas Vilniaus universiteto lietuvių kalbos porfesorius dr. J. Kazlauskas, 40-ties metų pažangus ir aktyvus mokslininkas, savo drąsiomis baltistikos mokslo teorijomis irgi buvo susilaukęs valdžios nemalonės.

Panašių faktų būtų galima nurodyti ir daugiau.

Šiandien Lietuvoje pačioms talentingiausioms ir kūrybingiausioms asmenybėms, nenutraukusioms ryšių su tauta, surakintos lūpos. Tylėjimas — egzistavimo kaina. O tų, kurie ryžtasi prabilti ir siekti tautai šviesesnių dienų, laukia dideli nemalonumai, ir jų gyvenimo kelias nutrūksta gana nelauktai.

Priespaudos ir konformizmo sąlygomis tautai nepaprastai sunku išauginti ir subrandinti kilnių polėkių, kūrybingas ir veržlias asmenybes. Todėl jų netekimas tolygus nacijos išnykimui. Dabarties aplinkybėmis fizinis genocidas nebeįmanomas. Vietoj jo naudojamas rafinuotas, klastingas ir nuoseklus lietuvių tautos kūrybinių asmenybių naikinimas. Tai rodo pastarųjų metų įvykiai, tai patvirtina ir M. Tomonio likimas. Lietuvių tauta, šimtmečiais turėjusi savo valstybingumą, sukūrusi savitą kultūrą ir nemažus dvasinius turtus, negali būti palikta istorijos proceso sauvalei. Ji nori eiti kartu su gyvenimo pažanga, ji nori naudotis tomis teisėmis ir laisvėmis, kurias turi kitos tautos.

Gerbiami Lietuvos bičiuliai! Jūsų talentingi, kupini humanizmo kūriniai, gerai žinomi ir Lietuvoje. Jūsų idėjos susilaukė karšto pritarimo ir daugelio lietuvių širdyse. Jūsų vardai čia tariami su pagarba ir meile.

Mes prašome: padėkite mums šventoje kovoje dėl Lietuvos laisvės, dėl jos šviesesnių dienų, dėl elementarių žmogaus teisių.

Mes prašome tarti protesto žodį dėl mums daromų skriaudų, dėl mūsų inteligentijos slopinimo ir jos rafinuoto naikinimo, dėl tragiško M. Tomonio ir kitų intelektualų likimo.

Lietuviai

MEDUS—
reikalingas sveikatai
Natūralus, nepasterizuotas.
Induose ar koriuose.
Iš bityno: **30 Dewson St.,**
Toronto 4, Ont.
Eagles Nest
Telefonas 534-0563

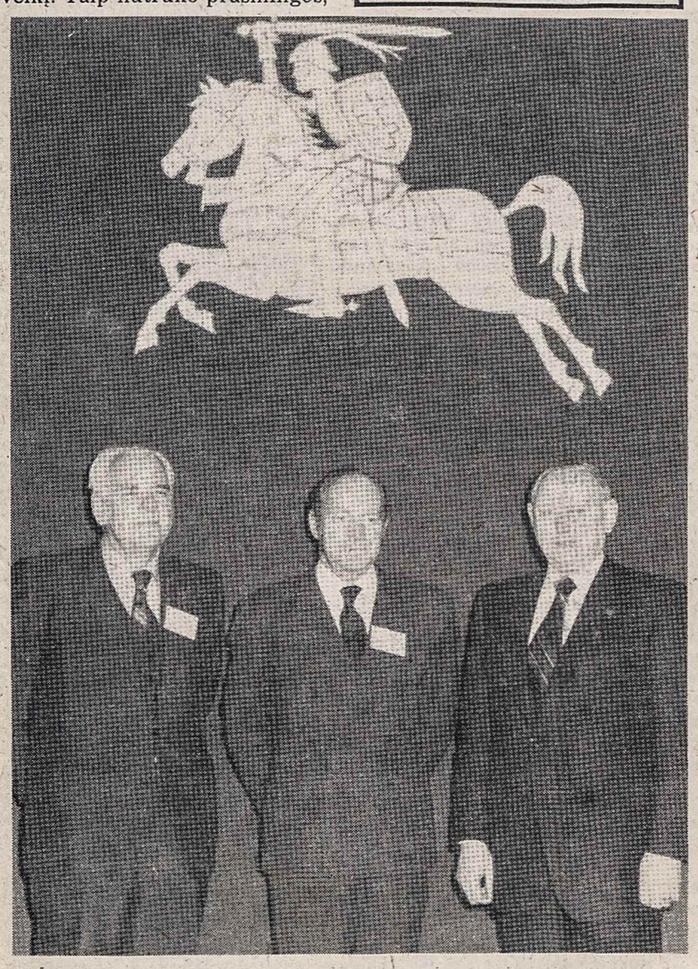

Įteikus Kanados lietuvių 1975 m. įnašą $25.000 Niujorke Lietuvos laisvinimo reikalams. Iš kairės: Tautos Fondo Kanados atstovybės pirm. Aug. Kuolas, VLIKo pirm. dr. K. J. Valiūnas, Tautos Fondo Toronto atstovybės pirm. A. Firavičius **Nuotr. L. Tamošaičio**

ĮSIDĖMĖTINAS IŠRADIMAS

Geriausias Amerikoj ir Europoj "JIB Haarpflege-Lotion" preparatas sulaiko **plaukų slinkimą, naikina pleiskanas, pašalina niežėjimą, plaukų skilimą, stiprina plaukų šaknis,** padeda atgauti **natūralią plaukų spalvą.** JIB vartodami nebūsite nei žili, nei pliki 100%. Įrašyti vaistinių RED BLUE knygoj. JIB Medicine Liq. 8 uncijos 16 savaičių $6.00. Pinigus siųsti mūsų atstovybei:

2498 Dougall Rd., Windsor 12, Ontario, Canada arba J. I. B. Laboratory 1437 So. 49th. Ave., Cicero, Illinois 60650, U. S. A.

Brazilijos "Nemuno" šokėjos tarp pietų Brazilijos vokiečių ir lenkų grupių Rio de Janeiro parodų paviljone įvykusioje šventėje. Iš kairės: vokiečių atstovai, Nancy Narbutytė, Klaudija Pratalytė, Silvanija Aradzenkaitė, Kristina Valavičiūtė **Nuotr. A. Saulaičio**

LAIŠKAS IŠ BRAZILIJOS

Pas nuostabaus miesto lietuvius

RIMAS AMALVIŠKIS

Susipažinau su Rio de Janeiro lietuviais dar anais prieškariniais laikais. Arti 40 metų stebiu šitos mažutės, bet visada gyvos lietuvių kolonijos buitį, jų džiaugsmus ir rūpesčius.

Paskutinį kartą lankiausi pas Rio lietuvius prieš 20 metų. Kelionė buvo sunki ir ilga vingiuotais šunkeliais ir neva plentais per akimis neaprėpiamas tyrumas, pilkus nedidučius miestelius, plačias drumsto vandens upes ir debesyse skęstančius akmeninius kalnus. Kelionė būdavo sunki ir pavojinga siaurais, vingiuotais keliais pro giliausias daubas ir tropine augmenija pasipuošusius kalnų šlaitus. Darbšti žmogaus ranka užpylė giliausias pelkes, nukasė — susprogdino akmeninius kalnų klodus, abudu didmiesčius sujungė plačia, modernia autostrada ir sutrumpino kelią tarp Rio ir S. Paulo geru šimtu kilometrų. Ištaigingi tolimų kelionių autobusai 100 km greičiu lekia pro pasibaisėtinas prarajas, tropikų miškelius ir rausvos žemės tyrumas. Sustojimų vietose įrengti puošnūs restoranai - valgyklos keleiviams atsikvėpti ir nuplauti kelionės dulkėms.

Įvairi gamtos panorama. Nepaprastai žavi keleivio akį didingo grožio Serra das Araras, kur tarp apsnūdusių kalnagūbrių į erdvę stiebiasi baltas prez. Vašingtono Luiz paminklas.

Rio — trumpu trijų raidžių vardu vadinamas miestas, ir tik retas brazilas žino jo pilną pavadinimą: A Cidade Maravilhosa de Sao Sebastiao de Rio de Janeiro — Nuostabus Švento Sebastijono Miestas prie Sausio Mėnesio Upės.

Atvykęs turistas skuba aplankyti didingą Korkovado Kristaus statulą, vagonėliu pasikelti į debesyse dunksančią Pao de Açucar — Cukraus galvos viršūnę, aplankyti puošnius Guanabaros įlankos paplūdimius, pasigėrėti nežinau kiek kilometrų per jūras nutiestu tiltu į Niteroi salą. Rio turi daug puikių parkų, architektūros statinių, daugybę įvairių muzėjų. Mane šį kartą tikrai nustebino jau baigiama statyti nauja katedra, kuriai panašios tikrai niekur nėra pasaulyje. Tai lyg savotiška didinga stiklo piramidė, tik apvali ir nepaprastu žėrėjimu šaunanti į padanges. Man daug įspūdingesnė už visur išgarsėjusią sostinės Brasilia katedrą . . .

— — — — — —

Karštas tropikų klimatas visada išbaidydavo lietuvius, mėginusius čia įsikurti. Būna daug dienų, kai čia reikia 3-4 kartus per dieną keisti prakaitu permirkusius marškinius. Daugiausia lietuvių čia priskaičiau 1937-8 metais. Jų būta per 400. Vėliau nejučiomis jie tirpo. Po karo čia būta geroko būrio lietuvių intelektualų, kurių daugumą išsikėlė į Kanadą, Čikagą ir kitur. Pasiliko vos keletas, o ir iš tų jau iškeliavo amžino poilsio kun. J. Janilionis, prel. Z. Ignatavičius, aviacijos kpt. Klemensas Martinkus. Plk. Jurgutis jau anksčiau žuvo auto katastrofoje. Inž. St. Kumpis neteko abiejų kojų. Petras Babickas jau kelinti metai niekur nesirodo. Adv. E. Petraitis dar jaunatviškai gyvas, judrus, bet jau irgi pensininkas.

— — — — — —

Lietuvių sekmadienio pamaldose katedroje, kurias koncelebravo iš S. Paulo atvykęs prel. P. Ragažinskas, susirinko "paskutinieji mohikanai" iš lietuvių kolonijos. Taip ir nepajėgiau susikoncentruoti maldoje, kai aplinkui temačiau tuščias vietas buvusių senųjų laikų bičiulių. Vieni iškeliavo į nesugrįžtamą kelionę, kiti nebepajėgė net į lietuviškas pamaldas atsilankyti . . .

Nebemačiau prof. inž. Kazimiero Audenio, kuris niekada nepraleisdavęs lietuviškų pamaldų, bet amžiaus našta ir jį įveikė. Neatkeliavo netekęs abiejų kojų inž. St. Kumpis ir baltabarzdis, nenuilstantis visuomenininkas Jonas Saurusaitis bei kiti seniai metų kapą peržengusieji. Tik aštuoniasdešimtmetė U. Gaulienė, atrodė, nepraranda jaunystės energijos nei ryžto. Ji ir lietuvių koplyčios katedroje tvarkytoja ir pamaldų tvarka besirūpinanti, aukų rinkėja, spaudos platintoja, švenčių organizatorė . . . Nebeišvardinsi visų jos pareigų Rio lietuvių kolonijoje. Jos judrumas, gyvumas ir nuotaika — tiesiog graudinantys. Tiesa, ji susilaukia daug pritarimo ir talkos iš pasiturinčiai įsikūrusių sūnų — Kazimiero ir Antano. Šitos senelės lietuviškas veiklumas ne tik stebinantis, bet ir neturintis palyginimo . . .

Pamaldų metu giedojimui vadovavo jaudinančiai stipriu ir sodriu balsu dar vis su jaunystės dienų šypsena šviečianti Ant. Saurusaitienė.

Prel. P. Ragažinskas pamokslo metu apgailestavo, jog dėl tolimo kelio sunkumų negali kiekvieną sekmadienį laikyti lietuviškų pamaldų, bet pažadėjo, kad Rio lietuviai turėtų nuolatinį lietuvį kunigą, kuris taip pat gal dar mėgintų atgaivinti ir lietuvišką veikimą. Neabejoju, kad ir gerb. prelatas bus pastebėjęs, jog ši sena lietuvių kolonija ir viena iš nuoširdžiausių Brazilijoje jau baigia išsibraukti iš lietuviško žemėlapio. Prel. Z. Ignatavičiaus pastangomis, neribotu gerumu ir nenuilstančiu pasiaukojimu ji buvo tikrai beatgyjanti, beauganti, bestiprėjanti: turėjo savo nuolatines pamaldas, sueigas, tautinius ir religinius minėjimus, savaitinį radijo pusvalandį . . . Deja, didžiajam pasišventėliui išvykus į Romą, dar vis buvo lūkuriuojama jo grįžimo, o staigi netikėta mirtis buvo lyg ir laidotuvių varpo dūžiai Rio lietuvių kolonijai.

Lietuvių pamaldose jaunajai kartai atstovavo vienintelės Dubauskų šeimos prieauglis.

— — — — — —

Liūdna kalbėti apie jaunimą — jis jau nebelietuviškas. Mėginau kalbėti apie artėjantį jaunimo kongresą — veltui. Ką jie veiks kongrese, nemokėdami lietuvių kalbos? Jaunimo nėra. Jis subrazilėjo. Suvirė tautų katile. Žino, kad yra lietuvių kilmės — ir viskas. Žinoti savo kilmę, atrodo, jiems pilnai užtenka. Lietuviškas žodis čia miršta kartu su seneliais pensininkais. Nebent stebuklas jį atgaivintų. Labai daug faktorių galėčiau išskaičiuoti ir jieškoti kaltininkų — nieko nepadės. Nelietuvis Lietuvos atstovas paskutiniu metu, pasitraukus P. Babickui iš atstovybės, net ir Vasario 16 proga nesiteikdavo pasirodyti tarp lietuvių. Jam mirus, atstovybė neteko tęstinumo — turėjo užsidaryti. Taip atsitinka, kai svetimtaučiui pavedama atstovauti Lietuvai . . .

— — — — — —

Igno ir Angelės Kovaitės Dubauskų namai Švento Kristupo rajone, Šventos Genovaitės viloje, Šventosios Piemenaitės gatvėje (Bairo Sao Christovao, Vila Santa Genoveva, rua Santa Pastora) nr. 17 — jau per 40 metų buvo vienintelis Rio lietuvių centras. Čia apsistodavo iš visų pasaulio kampų atvykę lietuviai, pradedant labai įžymiomis asmenybėmis ir baigiant paprastais keliautojais. Dvasiškiai ir pasauliečiai, net ekskursantai, čia rasdavo pastogę ir nepaprastai nuoširdų lietuviškai jautrų sutikimą.

Toji šeima išaugino du sūnus lietuviškoje dvasioje, kalboje ir kultūroje. Edmundas gyvena Rio sukūręs mišrią šeimą su vokiškos kilmės braziliete, kuri sakosi nebemokanti savo tėvų kalbos, bet ji mielai sutiktų, kad jų trys malonūs ir šaunūs mokyklinio amžiaus vaikučiai išmoktų jų tėvo kalbą, bet . . . kas juos mokys? Tėvas dirba ilgas dienos valandas atsakingoje tarnyboje, ji gi nemoka net ir savo tėvų kalbos. Seneliai gyvena toli, kitoje miesto pusėje. Gaila . . .

Antrasis sūnus yra vedęs lietuvę ir įsikūręs Čikagoje, o ten jau kitos sąlygos išmokti lietuviškai. Tikiuosi, kad bent Ignas nepažemins seno tėvo — vienintelio Rio lietuvio savanorio-kūrėjo vardo.

1975 m. rugsėjo mėnesį Ignas Dubauskas atšventė savo gražaus ir lietuviškai turiningo gyvenimo 75 metų amžiaus sukaktį. Būdamas 18 metų jaunuolis, kartu su broliu stojo savanoriais į pradėjusią kurtis Lietuvos kariuomenę. Vėliau ėjo įvairias pareigas vidaus saugumo tarnyboje. 1926 m. atvyko į Braziliją ir dirbo įvairius darbus, kol pagaliau išmoko staliaus amato ir dirbo baldų pramonėje iki pensijos. Gyvena savo namuose, gauna nedidelę pensiją ir, abiejų sūnų remiamas, ilsisi po sunkaus, bet gražiai turiningo gyvenimo vargų.

Kai šiems maloniems seneliams paminėjau, kad pasaulio lietuvių jaunimo kongreso metu gali susilaukti svečių, norinčių išnaudoti progą ir pamatyti Rio de Janeiro gamtos stebuklų, jiedu abudu užtikrino, kad kiekvienas lietuvis, iš kur tik jis bebūtų atvykęs, bus labai ir labai nuoširdžiai priimtas. Todėl kas benuvyktumėt į Rio, skambinkite IGNUI ir ANGELEI DUBAUSKAMS iš pirmos pakliuvusios telefono būdelės šiuo nr. 234-60-41. Jie priims savo namuose, o jeigu patys nepajėgs, suras vadovus aprodyti miesto įdomybėms.

Mano rašinys nenumatytai ištįso, o dar liko daug ir daug nepasakyta apie geraširdžius, vaišingus ir mielus buvusios šio krašto sostinės lietuvius. Palikime sekančiai progai.

• **Laisvos spaudos siekis — laisva Lietuva**

Viešėdami Čikagoje,
neužmirškite aplankyti **N. ir J. VAZNELIŲ**
GIFTS INTERNATIONAL INC.
2501 W 71st STREET, CHICAGO, ILL. 60629 **Telefonas 471-1424**
Čia gausite lietuviškų knygų, plokštelių, odos, medžio dirbinių.
Ypač didelis gintaro išdirbinių pasirinkimas.

Kautynės dėl Vilniaus

"TŽ" 1975 m. 45 nr. J. Butas abejoja ar 1944 m. liepos mėnesį rusams užimant Vilnių įvyko kelių dienų kautynės mieste. Anksčiau apie tas kautynes, pasiremdamas rusų šaltiniais, rašė Stepas Varanka. Abu autoriai minėjo, kad kautynėse dalyvavo ir lenkų partizanai, tad verta pažiūrėti ką tuo reikalu sako lenkų šaltiniai.

Londone išleistoje knygoje "Pamiętnik Wilenski" tuo klausimu rašo plk. W. Chocianowicz. Jis sako, kad lenkų partizanų, kurie vadinami "Armija Krajowa", tikslas buvo paimti iš vokiečių Vilnių. Pasinaudodami sovietų kariuomenės spaudimu, lenkai ruošėsi suduoti smūgį vokiečiams ir "sutikti rusų dalinius jau savoje žemėje bei toliau kovoti su jais bendrai prieš vokiečius". Plk. Chocianowicz pažymi, kad Vilniaus ir Naugarduko apygardose lenkai turėjo iš viso apie 20.000 karių, t.y. žymiai mažiau, negu kalbama S. Varankos ir J. Buto straipsniuose. To rajono "AK" vadu buvo gen. A. Krzyžanowski (slapyvardis — gen. Wilk).

Gen. Wilk sukoncentravo savo dalinius Dieveniškių — Turgelių — Medininkų apylinkėse ir nakti iš liepos 6 į 7 dieną puolė Belmonto ruože Vilniaus kryptimi. Tuo pat laiku Vilniaus daliniai pradėjo pulti vokiečius pačiame mieste. Sovietų divizijos taip pat puolė miestą. Kautynės truko septynias dienas (rusai sako — 5 dienas).

1944 m. liepos 7 d. gen. Wilk telegrafavo Lenkijos vyriausybei Londone:

"Naktį į liepos 7 dieną didžioji "AK" pajėgų dalis puolė Vilnių. 16.00 val. prisiartino ir sovietų kariuomenė. Kautynės tęsiasi. Nuostoliai dideli. Daug padeda sovietų kariuomenė ir yra bendradarbiavimas. Užmezgiau ryšį su fronto vadu. Tuo tarpu santykiai geri".

Kova buvo sunki, nes vokiečiai aršiai gynėsi. Tiktai liepos 10 d. lenkų daliniai įsiveržė į miestą. Sovietų karo vadovybė labai vertino lenkų pastangas, tačiau gen. Wilk buvo neramus. Jis jautė sovietų politrukų klastą. Jo nenuramino net ryšio karininkas, atvykęs nuo III Gudijos fronto vado gen. Černiachovskio.

Liepos 12 d. gen. Wilk telegrafavo į Londoną:

"Didėjantis įtempimas reikalauja tuoj pat atsiųsti lėktuvu į mano būstinę tarptautinės sąjungininkų komisijos ar bent anglų - amerikiečių ryšio karininkų. Yra pavojus, kad gali žūti ne tik mūsų daliniai, bet ir visa, ką esame laimėję kovoje prieš vokiečius šiaurės rytų žemėje".

Tą pat dieną jis išsiuntė antrą telegramą:

"Manau, kad galutinis Rusijos siekimas yra likviduoti mūsų dalinius. Šį veiksmą atitolina tiktai rusų armijos sunkumai, turį ryšio su nepaprastu žygio greičiu".

Sekanti telegrama liepos 13 dienos:

"Vokiečiai Vilniuje gina kelis atramos punktus. Gauna tiekimą oru. Vokiečių aviacija bombarduoja degantį miestą".

Pagaliau kautynės dėl Vilniaus baigėsi ir gen. Wilk liepos 14 d. praneša:

"Vokiečiai susprogdino elektros stotį, vandentiekį, radijo stotį, Jurgio ir Bristolio viešbučius. Žudė civilius gyventojus. Daugiausia nukentėjo geležinkelio rajonas. Dauguma istorinių paminklų išliko su aprūkusiais nuo gaisro Aušros Vartais priešaky. Mūsų kareivių pilna. Priešlėktuvinė apsauga — mūsų. Ligoninės perpildytos, visos lenkų aptarnaujamos. Fabrikuose bei įmonėse steigiami komitetai ir lenkų valdybos. Lietuvių nėra".

Vėliau tą pačią dieną praneša Londonui:

"Jaučiamas augštesnės sovietų valdžios nenoras. Lenkijos vėliava, du kartu iškelta Gedimino kalne, neatsižvelgiant į intervenciją, buvo nuimta. Be to, lenkų daliniams — nugalėtojams nebuvo leista žygiuoti per miestą".

Pagaliau liepos 15 d. gen. Wilk užmezgė asmeninį ryšį su gen. Černiachovskiu jo būstinėje. Pasikalbėjimo rezultatą pranešė Londonui:

"Liepos 15 dieną, kaip "AK" dalinių vadas, buvau pakviestas pas III Gudijos fronto vadą gen. Černiachovskį. Pasikalbėjimas vyko geroje atmosferoje. Politikos ir Berlingo (lenkų komunisto koloboranto) nelietėm. Be sąlygų buvo priimtas mūsų pasiūlymas mesti į frontą pėstininkų diviziją ir kavalerijos brigadą. Tie daliniai, po suorganizavimo ir apginklavimo, turės išeiti į frontą kaip lenkų kariuomenės vienetai, priklausą Lenkijos vyriausybei ir vyriausiam vadui..."

Šis provizorinis susitarimas turėjo įsigalioti maršalui Stalinui patvirtinus. Atsakymo laukta 1944 m. liepos 17 d. Gen. Wilk turėjo nuvykti tą dieną į III Gudijos fronto štabą. Tą dieną 9 v. ryto jis sukvietė pogrindžio kovos vadovybės posėdį, kuris įvyko Vingio gatvėje. Posėdyje dalyvavo trys lenkų karininkai ir 3 valdžios atstovai. Gen. Wilk - Krzyžanowski atvyko į posėdį generolo uniformoje su visais medaliais. Automobilis buvo papuoštas baltai-raudona vėliavėle. Atidaręs posėdį nupasakojo kovų dėl Vilniaus eigą, provizorinį susitarimą su gen. Černiachovskiu ir baigė pareikšdamas, kad jo nuomone santykiuose tarp lenkų ir sovietų prasidėjo naujas etapas. "Ko nepavyko pasiekti diplomatams ir politikams prie žaliojo stalo, pasiekėm mes — kariai žalioje pievoje".

Pasibaigus posėdžiui, gen. Wilk su dviejų apygardų komendantais išvyko į fronto štabą pasirašyti sutarties. Ten jo laukė netikėtumas: Stalinas sutarties nepatvirtino, ir ten išanksto paruošta karieta nuvežė jį ir ji lydėjusius du karininku į NKVD kalėjimą.

Lenkų "AK" daliniai, kurie buvo sukoncentruoti Dieveniškių - Medininkų rajone, buvo apsupti motorizuotų NKVD dalinių ir nuginkluoti. Karininkai buvo suimti ir nuvežti į kalėjimą, o kareiviai—internuoti Medininkuose, vėliau išvežti į darbo stovyklas Rusijos gilumoje. Tik nedaugeliui pavyko pabėgti prieš apsupimą.

Rusai dabar net nemini, kad lenkų "AK" padėjo jiems užimti Vilnių ir, kad lenkai pirmieji įžengė į miestą. **J. V.**

ANELĖ ir IGNAS DUBAUSKAI Rio de Janeiro mieste, Brazilijoje, su čikagiške anūke Zita, gimusia Brazilijoje

PAVERGTOJE TĖVYNĖJE

AUTORIAUS TEISĖS

Autoriaus teisių apsaugą paliečia "Gimtojo Krašto" 1975 m. 47 nr. paskelbtas pasikalbėjimas su Jonu Leikausku. Sovietų Sąjunga pasaulinėn autorinių teisių konvencijon įsijungė tik 1973 m. Ligi to laiko ji visiškai nesiskaitė su užsieniečių autorinėmis teisėmis, o dabar jau įsteigė sąjunginę autorinių teisių agentūrą bei jos respublikinius skyrius. J. Leikauskas yra Lietuvos skyriaus viršininkas. Pokalbyje buvo paliesti du įdomūs klausimai — išeivijos lietuvių rašytojų knygų leidimas okupuotoje Lietuvoje ir Vilniuje įrašytų plokštelių papildomas išleidimas užsienyje, kurį dažniausiai atlieka išeivijos lietuviai ar jų grupės, kartais ir užsienio firmos. Dėl tokios plokštelių leidybos J. Leikauskas užima kompartijos įsakytą griežtą poziciją: "Aptikę, kad užsienyje naudojamasi Tarybų Lietuvoje sukurtu meno kūriniu neteisėtai, mes turime teisę kreiptis, kad būtų uždrausta tokia "saviveikla", kad autoriui būtų atlyginta materialinė žala. Iš principo, mes galime kreiptis iki tarptautinio teismo. Kokiu būdu sureguliuoti šiuos dalykus? Visais atvejais, jei išeivija būtų suinteresuota išleisti ir dauginti mūsų dabartinių kompozitorių ir klasikų kūrinius, ji privalo kreiptis į mus. Mes galime netgi parinkti dominančius išeiviją kūrinius, o paskui sudaryti sutartį, pagal kurią leidėjai galės atsilyginti autoriams. Mūsų agentūra dabar turi savo atstovus 18-oje pasaulio valstybių, ir bet koks savavališkas kūrinių perspausdinimas, dauginimas ir platinimas ateityje bus griežtai kontroliuojamas..."

Pokalbyje taipgi minimos "Vagos" Vilniuje išleistos M. Katiliškio, J. Meko, A. Mackaus ir K. Almeno knygos. Pasak J. Leikausko, tokių knygų būtų galima išleisti daugiau, jeigu pavyktų įveikti vieną kliūtį: "Deja, užsienyje spausdinamų lietuviškų knygų tarpe ne taip lengva surasti dėmesio vertą, talentingą kūrinį..." Uždavinys iš tikrųjų nelengvas, kai kūrinio vertę nustato kompartijos cenzoriai ir jos ideologai, prižiūrimi Maskvos. Visdėlto J. Leikauskas išeivijos autoriams, įveikusiems šias kliūtis, žada atsilyginti arba jų kraštų valiuta, arba rusiškais rubliais sovietiniuose bankuose. Pastaruoju atveju autorius turi atvažiuoti tų rublių atsiimti. J. Leikauskas diplomatiškai nutyli reikalavimą, kad rubliai turi būti išleisti Sovietų Sąjungoje, nes jų negalima išsivežti užsienin. Kadangi Vilniuje oficialiai teleidžiama viešėti penkias paras, toks laimingasis autorius pagrindinę viešnagės dalį, atrodo, turėtų skirti Maskvai.

SAUGOS VĖŽIUS

Gamtos apsaugos komitetas iki 1977 m. lapkričio 15 d. uždraudė verslinį ir mėgėjišką vėžių gaudymą 93-juose Lietuvos ežeruose, 24-riuose upių augštupiuose bei upeliuose. Šio žingsnio privertė imtis vėžių sumažėjimas Nemunėlyje, Apaščioje, Švietėje, Tenenyje. Retenybe jie tapo ir Švetekšnoje, kur kadaise tūkstančius jų per vieną naktį sugaudydavo Kamajų ir Roblių gyventojai.

ATEISTŲ KONFERENCIJA

1975 m. gruodžio 11-12 d.d. Vilniuje įvyko tarprespublikinė konferencija "Katalikybė ir šiuolaikinė ideologinė kova". Ją surengė Lietuvos Mokslų Akademijos filosofijos, teisės ir sociologijos skyrius, maskvinės Mokslų Akademijos ir sovietų kompartijos centro komiteto užsienio ideologinių srovių tarybos. Konferencijos tikslą gremėzdišku sakiniu bando atskleisti "Komjaunimo Tiesa" gruodžio 13 d. laidoje: "Pranešimuose buvo gvildenamos katalikybės šiuolaikinio kapitalizmo ideologinėje sistemoje ir darbo žmonių ateistinio auklėjimo mūsų šalyje problemos." Iš "KT" taipgi sužinome, kad vilniškės kompartijos centro komiteto propagandos bei agitacijos skyriaus vedėjas J. Kuodelis padarė pranešimą "Apie respublikos partinių organizacijų patyrimą ateistiškai auklėjant darbo žmones". Kitų pranešėjų temos nenurodytos, minimos tik jų pavardės: rusai L. Velikovičius, J. Kryveliovas, lietuviai J. Minkevičius, A. Gaidys ir J. Anyčas. Visi jie yra pasižymėję ateizmo propaguotojai, komunistinės ideologijos gynėjai. Baigminį žodį tarė iš Maskvos atsiųstas kompartijos ateizmo instituto direktoriaus pavaduotojas prof. dr. V. Garažda.

KLAIPĖDA — BREMENAS

Nuo 1976 m. pradžios atidaroma jūrinio susisiekimo linija tarp Klaipėdos ir Hamburgo bei Bremeno uostų. Šeši V. Vokietijos ir Lietuvos motorlaiviai ja gabens įvairias prekes — medvilnę, celiuliozę, chemikalus. Vieno laivo kelionė į abi puses truks apie dvi savaites. Per metus numatoma pervežti 200.000 tonų prekių. Šios linijos atidarymą padiktavo didėjantys prekybiniai ryšiai tarp V. Vokietijos ir Sovietų Sąjungos per Klaipėdos uostą. 1975 m. Klaipėdą aplankė 120 įvairaus dydžio V. Vokietijos laivų.

KARIUOMENĖ PRIEŠ BEGINKLIUS

Sangrūdos parapija 1975 m. rugsėjo mėnesį minėjo savo 50 metų sukaktį. Iškilmės turėjo įvykti 1975 m. spalio 5 d. kartu su Šv. Teresės šventovės atlaidais. Į šventę buvo pakviestas vyskupas, visi toje parapijoje dirbę kunigai ir šiaip svečiai. Tikėtasi labai gausaus žmonių dalyvavimo. Kiekvieniem atlaidam reikia gauti sovietinės valdžios leidimą. Pastarasis buvo gautas, bet tris dienas prieš iškilmes kariuomenė ir milicija užtvėrė visus kelius, vedančius į Sangrūdą ir nieko neleido pravažiuoti, išskyrus vyskupą. Tuo būdu žmonių dalyvavimas šventėje buvo sukliudytas. Net mokiniams atlaidų dieną buvo įsakyta susirinkti mokykloje (susirinko tik keletas). Laiške iš Lietuvos rašoma: "Jums sunku suprasti, kaip čia yra, kad net kariuomenė turi išeiti prieš beginklius žmones, o mums tokioje tikrovėje tenka gyventi... Mūsų įstatymai visiems piliečiams garantuoja tikėjimo laisvę, o kai tie įstatymai grubiausiai laužomi, tikintieji neturi kur pasiskųsti. Visa paguoda ir suraminimas mums — tik malda."

V. Kst.

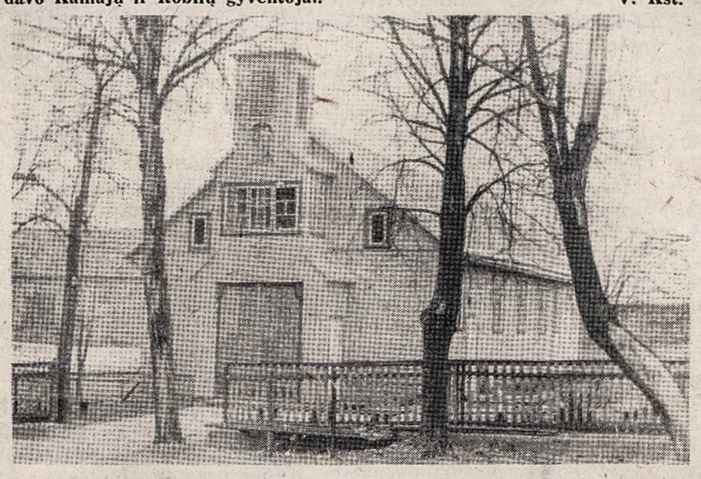

Sangrūdos šventovė Lietuvoje 1975 metais. Parapijos 50 metų sukaktį iškilmingai paminėti sukliudė sovietinė milicija ir kariuomenė

Calgary, Alberta

KALĖDŲ EGLUTĖ. Kalėdų senelis, kalbantis, dainuojantis ir mokantis groti armonikėle, aplankė vaikus, susirinkusius miesto mokyklos patalpose, prie savo darbiniais papuoštos kalėdinės eglutės. Senovines žvakutes surado Lydija Ammon, papuošimų pavyzdžius — Margie Stakėnas. Kalėdų senelį sutko I. Baruta. Ji taip pat tvarkė visą programą ir sugebėjo iš jaunųjų dalyvių išgauti visuotiną pritarimą visiems pasiūlymams. K. Dubauskas papasakojo kaip Kalėdos buvo švenčiamos seniau Lietuvoje. Kūčių valgio stalo paruošimą aiškino G. Noreikienė ir V. Grigienė. Jaunimas, vadovaujamas p. Šalkauskienės, giedojo kalėdines giesmeles. Labai gerai skambėjo "Tyli naktis..." Jaunieji po to traukė savo "laimės" šiaudą. V. Krausaitė padeklamavo Kalėdų eilėraštį, A. Šalkauskaitė eilėraščių pasveikino Kalėdų senelį. J. Karpa (Kalėdų senelis) išdalino visiems paruoštas dovanėles ir dar turėjo daugiau savo kišenėse pajieškoti. Skanumynų stalas buvo pačių tėvų paruoštas. Tėvų komiteto narės p.p. Stakėnienė ir J. Dubauskienė žiūrėjo, kad netrūktų skanumynų, kavos ir šaltų gėrimų. Dvi valandos visiems prabėgo geroj Kalėdų nuotaikoj. Tai bus paskatinimas ir kitais metais dar geriau ir gražiau vėl pasirodyti. A.

London, Ontario

"BALTIJOS" ANSAMBLIS išvyko į P. Ameriką gruodžio 24 d. Prieš išvyką, sekmadienį, visi ansamblio naniai dalyvavo Mišiose, melsdami Augščiausia palaimos kelionei.

Daug triūso įdėta ruošiantis šiai kelionei. "Baltijos" ansamblis dėkoja visiem, ypač londoniškiams, už visokeriopą paramą. Ansamblio tėvų komitetas dirbo iš visos širdies, kad piniginė našta būtų lengvesnė. Sunku būtų išvardinti visus mūsų geradarius, todėl priimkite visi nuoširdų lietuvišką ačiū už viską.

"Baltijos" ansamblis irgi dirbo iš "peties ir širdies". Po dainų ir tautinių šokių šventės Hamiltone reikėjo paruošti visai naują programą per trumpą laiką. Dalis vyresniųjų ansamblio dalyvių negalėjo vykti, todėl į jų vietas jaunesni turėjo ateiti. Darbas ir pasiryžimas viską nugalėjo. Ansamblis parengė 15 tautinių šokių ir 10 dainų. Jis pasirodys įvairiose vietose, kartu su kitais ir atskirai. Dirbome smarkiai, kad neapviltume tų, kurie mumis pasitikėjo.

"Baltijos" ansamblio eilėse yra taip pat 3 jaunimo kongreso atstovai. Jų pareigos kongrese bus dvigubos, nes jie turės dalyvauti ir studijų dienose, ir "Baltijos" ansamblio repeticijose bei koncertuose. M. Ch.

HLDMT "AUKURAS"

š. m. sausio 17, šeštadienį, 7 v. vakaro,

Toronto Lietuvių Namuose (1573 Bloor St. W.)

vaidins A. Rūko 3-jų veiksmų komediją

"Bubulis ir Dundulis"

Po vaidinimo — šokiai, grojant geram orkestrui Įvairenybės, bufetas ir kitos staigmenos

Įėjimas suaugusiam — $4, studentui arba pensininkui — $2

Visus dalyvauti kviečia — "AUKURAS"

MALONIAI KVIEČIAME VISUS ATSILANKYTI Į MŪSŲ RUOŠIAMĄ

tradicinį ŽUIKIŲ BALIŲ

- Įvairūs gėrimai • Šilta stirniena, zuikiena ir stumbriena
- Staliukų ir laimikių loterijos
- Taurių įteikimas geriausiems šauliams ir žvejams
- Meninę programos dalį atliks sol. J. SRIUBIŠKIENĖ
- Linksmoji ir šokių dalis, grojant Rococzy 4 asmenų orkestrui
- Pradžia — 6.30 v. v.

sausio 24, šeštadienį, Hamiltono Jaunimo Centro salėje

Įėjimas — $3.50, studentams — $2.00

HAMILTONO LIETUVIŲ ŽŪKLAUTOJŲ IR MEDŽIOTOJŲ KLUBO "GIEDRAITIS" VALDYBA

Lietuvos kariuomenės atsteigimo minėjime St. Catharines, Ont. Iš kairės: kūrėjas-savanoris A. Šukys, O. Šukienė, p. Macikūnienė, S. Macikūnas, "Nemuno" ansamblio šokėjos

Nuotr. S. Ulbino

HAMILTON ONT

KLV S-GOS "RAMOVĖ" Hamiltono skyriaus visuotinis narių susirinkimas šaukiamas sausio 11, sekmadienį, 4.30 v.p.p., ramovėno J. Asmenavičiaus (77 St. Clair Ave.) rezidencijoje. Visų narių dalyvavimas privalomas. Kviečiami visi kariai, kurie dar nėra įsijungę į S-gos narių eilės.

HAMILTONIEČIAI prašomi sausio 17. šeštadienį, nuvykti į Toronto Lietuvių Namus, kur mūsų "Aukuras" vaidins 3 v. komediją "Bubulis ir Dundulis". Vaidinimo pradžia 7 v.v. Po programos bus šokiai. **K. B.**

VYSK. M. VALANČIAUS LITUANISTINĖS MOKYKLOS Kalėdų eglutė įvyko 1975 m. gruodžio 20 d. Jaunimo Centre. Nežiūrint blogo oro, dalyvių buvo pilna salė. Įžanginį žodį tarė mokyklos vedėjas J. Mikšys, pakviesdamas R. Kvedaraitę, X skyriaus mokinę, programos pranešėją.

Danutė Grajauskaitė, III sk. mokinė, eilėraščiu "Pūkščia senis" praneša, kad jau atkeliauja Kalėdų senelis. Štai jis ir ateina, lydimas nykštukų. Visus pasveikinęs, atsisėda prie papuoštos eglutės stebėti meninės programos.

Darželio ir I sk. mokiniai, paruošti mokytojos D. Bilevičiūtės ir D. Pajarskaitės, atlieka vaizdelį "Gyvulių puota". Antro skyriaus mokytojos D. Lukavičiūtės mokiniai atlieka "Kalėdų sapną". Trečio skyriaus mokytojo M. Gudinsko mokiniai deklamuoja "O aš išėjau". Montažą "Kalėdos Lietuvoje" atlieka IV sk., paruoštas R. Šiūlytės. Dialogą "Pilypas ir Darata" atlieka VIII sk. mokyt. A. Mikšienės mokinės. Penkto skyriaus G. Repčienės mokiniai deklamuoja "Kalėdų senelį". Vaizdelį "Kalėdos pas nykštukus" atlieka IX sk. mokytojos Ald. Volungienės mokiniai. Aušrelė Kezytė, VIII sk. mokinė, eilėraščiu "Ačiū tau, seneli" padėkojo Kalėdų seneliui už atvykimą. Montažą "Dovana Kūdikėliui" atlieka VI ir VII sk. mokytojos Ald. Matulienės ir mokyt. Br. Juozapavičienės mokiniai. Programos koordinatorė — mokyt. Ant. Mikšienė.

Užbaigus meninę programos dalį, mokyklos vedėjas padėkojo visiems mokytojams už paruošimą programos, mokiniams — už jos atlikimą. Taip pat padėkojo visiems, kurie paskyrė piniginę auką mokyklai, tėveliams ir svečiams už taip gausų atsilankymą, palinkėjo visiems linksmų Kalėdų ir laimingų ateinančių metų.

Kalėdų seneliui išdalinus vaikams dovanas, visi salės dalyviai — mokytojai, tėvai, vaikai. ir svečiai buvo pavaišinti darbštaus tėvų komiteto, kuriam vadovauja sumani pirmininkė D. Vaitiekūnienė. **Dalyvė**

KALĖDŲ EGLUTĖS proga mokyklą parėmė gausiomis aukomis: kredito kooperatyvas "Talka" $3000, KLB Hamiltono apylinkės valdyba $1000, Aušros Vartų parapija per prel. J. Tadarauską $500, Šalpos Fondo skyrius $200, Medžiotojų-Žūklautojų Klubas "Giedraitis" $25, prie įėjimo surinkta $73. Visiems aukotojams, mokytojams už programos paruošimą, tėvų k-to pirmininkei D. Vaitiekūnienei ir nariams už bendradarbiavimą, paruoštas vaikams dovanėles ir bendras vaišes, Kalėdų seneliui už atsilankymą reiškiu nuoširdžiausią padėką ir linkiu visiems laimingiausių 1976 metų.

J. Mikšys,
mokyklos vedėjas

RĖMĖJO SUKAKTIS. 1975 m. gruodžio 12 d. suejo metai, kai netekome savo bendruomenės nario, nuoširdaus skautų organizacijos rėmėjo a.a. Alfonso Paukščio. Metinių proga AV par. šventovėje buvo atlaikyta keliolika šv. Mišių mirusio intencija. Norėčiau paminėti Skautų Rėmėjų Komiteto užprašytąsias, kurios buvo atlaikytos gruodžio 13 d. vakare, ir giminių iš Čikagos — gruodžio 21 d. 10 v.r. Metinių proga turėjo įvykti paminklo šventinimas. Deja, paminklas laiku nebuvo užbaigtas, ir šventinimo iškilmes teko atidėti vėlesniam laikui. **D. G.**

Mėsos ir puikūs dešros gaminiai
Skanėstai kiekvieno skoniui

R. Denninger Ltd.

284 KING STREET E., HAMILTON — 528-8468
740 UPPER JAMES ST., HAMILTON — 389-4113
GUELPH LINE prie PROSPECT, BURLINGTON — 639-0510
LLOYD D. JACKSON SQUARE, HAMILTON — 525-9641

Vienintelis lietuvių bankelis Kanadoje

įsikūręs nuosavuose namuose —

Hamiltono Lietuvių Kredito Kooperatyvas

830 Main Street East, telefonas 544-7125 "TALKA"

Darbo valandos: pirmadieniais - ketvirtadieniais nuo 10 iki 5 val., penktadieniais nuo 10 iki 7 val., šeštadieniais nuo 9 iki 12 val. Liepos - rugpjūčio mėn. ir prieš ilgus savaitgalius šeštadieniais uždaryta.

Nemokama gyvybės ir asm. paskolų drauda.
Nemokamas pilnas čekių patarnavimas.
Kapitalas — virš $6.500.000.

MOKAME UŽ:
depozitus (P.C.A.) 6%
santaupas 8%
term. depozitus 1 m. 9½%

IMAME UŽ:
asmenines paskolas 12%
nekiln. turto pask. 11%

St. Catharines, Ont.

BENDROS KŪČIOS šiemet susilaukė daugiau dalyvių nei anksčiau. Prie stalų buvo paruošta apie 120 vietų. Stalai buvo paruošti ypatingai skoningai. Kūčių valgius palaimino kun. J. Liauba, pasakydamas atitinkamą žodį. Po to sekė neilga skaučių programėlė.

Nors šios Kūčios buvo surengtos skaučių, vadovaujant Daivai Šetikaitei, bet patį didžiausią darbą atliko jos mamytė Albina Šetikienė. Tai buvo tikrai didelis, puikiai atliktas darbas, ir už tai jai tenka visų dalyvių nuoširdi padėka. Tik tokie ir panašūs dalykai daro mūsų bendruomenę tikra lietuvybės tvirtove.

JAUNIMO KONGRESUI surinkta apie $1000. Tai ar nebus rekordinė suma pagal žmonių skaičių? Tiesa, bendriems reikalams teko nedidelė suma, bet tuo būdu mūsų jaunimo atstovei Daivai Šetikaitei gal nebeteks daug pridėti iš savo kišenės.

KALĖDŲ EGLUTĘ surengė naujoji apylinkės valdyba, šiemet sudaryta vien tik iš moterų. Eglutė buvo pirmas šios valdybos darbas ir, reikia pasakyti, labai sėkmingas. Nors snigo kelias dienas be pertraukos ir užvertė sniegu kelius, tėvai suvežė vaikus iš visos šios srities. Vien tik mažylių buvo 30 ir visi gavo dovanėles iš Kalėdų senelio — Vandos Alonderienės, kuri, kaip buvusi dramos studijos narė Klaipėdos krašte, neturėjo sunkumų nuteikti vaikučius kalėdiškais pasakojimais ir eilėraščiais.

Taip pat visi dalyviai, kurių buvo pilna salė, žavėjosi "Nemuno" ansamblio jaunesniųjų grupės pasirodymu. Gražiai praskambėjo kalėdinis vaikų giesmelių dainų, pritariant mūsų vargonininkei Kristinai Kuraitytei. Buvo eilėraščių ir net prakartėlės vaidinimas. Šiems dalykams ansamblio vadovė Stasė Zubrickienė turi didelį talentą. Tėvų komiteto pirm. Jonas Lianga įteikė vokelius šeštadieninės mokyklos mokytojams.

JONO MATULIONIO KNYGA "Neramios dienos" turi didelį pasisekimą: iš 27 pasiūlymų tik du atsisakė knygą įsigyti dėl ekonominių priežasčių. Reikia manyti, kad tą vertingą, 579 puslapių, labai estetiškai išleistą knygą įsigys didžioji dauguma šios bendruomenės žmonių. Knygoje vaizdžiai aprašyti mūsų pačių pergyventi sunkūs laikai. **Kor.**

Oshawa, Ontario

KLUBO VEIKLA. Ošavos ir Whitby Medžiotojų ir Meškeriotojų Klubas "Ešerys" pastaruoju metu pagyvino savo veiklą. Praėjusiais metais įvyko trys išvykos ir turėjome ypatingai pasisekusį pavasario balių Toronto Lietuvių Namuose. 1976 m. jau pramatyta žiemos išvyka sausio gale. Vasario 27 d. išnuomotas Ošavos auditorijos baseinas su pirtimi, kur klubo nariai su savo svečiais turi progą žiemos metu pasimaudyti. Klubo dešimtmetį atšvęsim kovo mėnesio gale vakariene-baliumi Toronto Lietuvių Namuose. Pakvietimai bus gaunami per klubo narius.

EKSKURSIJA. Kelionė į Lietuvą organizuojama 1975 m. gegužės 27 d. Kaip ir visi turistai, Vilniuje išbūsim 5 dienas (su ekskursija į Kauną ir Trakus), Maskvoje — 2 ir sekančias 7-8 dienas praleisim Jugoslavijoj prie Adrijos jūros. Kodėl pasirinkom Jugoslaviją? Lietuvoje buvusiųjų patarimu po Lietuvos kažkaip nesinori trankytis po didmiesčius — norisi tik ramybės kūnui ir sielai. Be to, ten kurortuose kainos, palyginus su kitais Europos kraštais, yra ypatingai žemos. Kelionės kaina, įskaitant viešbučius, visą maistą ir transportaciją tarp aerodromų ir viešbučių — apie $950. Šiuo metu važiuojančių yra 7. Grupiniam papiginimui gauti reikia dar bent trijų suaugusių žmonių. Kviečiam prisidėti! Visas informacijas išsiųsim paskambinusiem A. Medeliui į Oshawą tel. 576-9016 (iš Toronto — 1-576-9016). **"Ešerys"**

LIETUVIAI PASAULYJE

J. A. Valstybės

VLIKO SEIME pritarta valdybos pastangoms išleisti velionies prof. Juozo Pajaujo veikalą apie sovietų vykdomą tautžudystę okupuotoje Lietuvoje. Seimas pasiūlė valdybai surasti redaktorių ir skirti atitinkamą sumą šiam veikalui išleisti. Stasys Dzikas taip pat ruošia atitinkamą leidinėlį apie VLIKo veiklą. VLIKo valdyba yra gavusi padėkos laišką iš dr. A. Sacharovo apklausos rengėjų Kopenhagoje. Jie praneša, kad bus išleistas 172 psl. apklausos dokumentinis leidinys, kuriame bus paskelbtas pilnas Simo Kudirkos liudijimas. Šį leidinį planuojama paskleisti pasaulyje keliomis kalbomis. Panašios apklausos apie Sovietų Sąjungos vykdomą žmogaus teisių pažeidimą bus rengiamos ir ateityje.

ČIKAGOS KELIONIŲ BIURO vadovas Vladas Rasčiauskas prieš Kalėdas išskrido į P. Ameriką. Esant palankioms sąlygoms, jis planuoja apsilankyti Antartikoje. Ten jis buvo pasiryžęs sutikti N. Metus.

JAV RAUDONOJO KRYŽIAUS tarptautinio skyriaus pranešimu, jį yra pasiekęs JAV LB krašto valdybos parūpintas lietuvių kalinių Sovietų Sąjungoje sąrašas. JAV LB krašto valdybą paramos politiniams lietuviams kaliniams išlaisvinti jieško JAV kongrese, o į susirašinėjimą su jais stengiasi įjungti lietuviškų šeštadieninių mokyklų mokinius.

BATUNO LIETUVIŲ SEKCIJA sausio 10, šeštadienį, 7.30 v.v., Kultūros Židinio patalpose Brooklyne, N.Y., rengia Simo Kudirkos ir Vaclovo Sevruko diskusijas aktualiais Lietuvos politikos klausimais. Jiedu, pakankamai susipažinę su mūsų pagrindinių organizacijų veikla, taipgi pareikš apie jas savo nuomones. Moderatorium bus UBA-BATUNo vykdomasis pirm. Kęstutis K. Miklas. Kviečiami vietiniai Niujorko lietuviai ir tautiečiai iš tolimesnių vietovių, kuriems rūpi Lietuvos laisvinimo reikalai.

JAV LB TARYBOS RINKIMAI — š.m. balandžio 24-25 d.d. Taisyklės yra paskelbtos praėjusį rudenį vicepirm. B. Raugo išsiuntinėtame aplinkraštyje. Vyriausia rinkimų komisija sudaryta New Jersey valstijoje, vadovaujama pirm. Kazio Jankūno, 82 MacArthur Ave., Lodi, N.J. 07644, USA. Tel. 201-472-6422. Komisijos nariai — Vladas Audėnas ir Julius Veblaitis.

Argentina

ARGENTINOS LIETUVIŲ Organizacijų ir Spaudos Tarybos posėdžiui vadovavo pirm. A. Mičiūdas. Pirmiausia jis dalyvius supažindino su gautais laiškais: vienu iš lenkų organizacijos, kitu iš torontiškio sol. V. Verikaičio. Lenkai kvietė lietuvius dalyvauti jų metinėje šventėje. Kvietimas buvo priimtas. lietuvių atstovu įgaliotas būti Z. Juknevičius. V. Verikaitis savo laišku padėkojo už malonų bei nuoširdų priėmimą 1975 m. vasarą ir pranešė, kad šiemet į Buenos Aires atvyks su Hamiltono lietuvaičių choru "Aidas". Tarybos posėdyje nutarta šiemetinį Vasario 16 minėjimą rengti SLA salėje vasario 14 d., o pamaldoms stengtis gauti Buenos Aires katedrą ir pakviesti vyskupą. Minėjimo rengėjų komitetan išrinkti: R. Stalioraitis, Z. Juknevičius, J. Šiušis, L. Sruoga, P. Gudelevičius. ALOS Tarybos pirm. A. Mičiūdas, neseniai grįžęs iš kelionės po pasaulį, pasidalijo įspūdžiais, plačiau paliesdamas komunistinę Kiniją. ALOS Taryba yra gavusi pasiūlymą išversti ispanų kalbon Sibiro kalinės Elenos Juciūtės knygą "Pėdos mirties zonoje" ir surasti jai leidėją.

Australija

VIRGINIJA INKRATAITĖ, jaunoji lietuvaitė pianistė, Sydnėjaus konservatorijos varžybose laimėjo $2.000 stipendiją studijoms užsienyje gilinti. 1973 m., dar būdama konservatorijoje, ji buvo paskelbta labiausiai pasižymėjusia studente, o 1974 m. laimėjo I vietą Melburne įvykusiame jaunųjų pianistų konkurse. Ji taipgi yra surengusi sėkmingą koncertą naujuosiuose operos rūmuose, dalyvavusi gastrolėse su grupe "Musica Viva".

ADELAIDĖS LIETUVIŲ PARAPIJOS archyvo vedėjas E. Zakis renka visų šiame mieste palaidotų lietuvių antkapių bei paminklų nuotraukas ir planuoja sudaryti albumą, kuris bus paliktas ateisiančioms mūsų kartoms.

PASITRAUKUS MUZ. B. KIVERIUI, vadovavimą Sydnėjaus lietuvių chorui "Daina" perėmė Zita Belkutė.

AUSTRALIJOS LIETUVIŲ DAINŲ ŠVENTĖS plokštelę nutarė išleisti Adelaidės lietuvių choras "Lituania" su vadove sol. G. Vasiliauskiene. Plokštelei paruošti ji sudarė komisiją, kurion yra pakviesti: sol. A. Binkevičiūtė-Gučiuvienė, smuikininkas Pr. Matiukas, inž. A. Galatiltis ir įrašo atlikėjas A. Budrys. Komisija šiai plokštelei jau atrinko gražiausias šventės dainas.

Italija

ŠV. KAZIMIERO LIETUVIŲ KOLEGIJA 1975 m. kukliai atšventė savo įsikūrimo Romoje 30 metų sukaktį. Kaikurie lietuviai ją prisiminė, bet daugelis užmiršo. Rektoriaus prel. L. Tulabos pranešimu, 1975 m. į kunigus buvo įšventintas lietuvis kolegijos auklėtinis — kun. Antanas Petrauskas iš Ročesterio miesto JAV. Naujų klierikų tais metais nesusilaukta nė vieno. Dabar kolegijoje yra 5 klierikai: 3 lietuviai ir 2 nelietuviai. Studijas gilina trys kunigai, kurių tik vienas yra lietuvis.

Britanija

PASAULIO ANTIKOMUNISTINĖS LYGOS pirm. Carlo Barbieri Londone aptarė veiklos planus su antikomunistinių organizacijų atstovais. Lietuviams šiuose pokalbiuose atstovavo DB Lietuvių Sąjungos atstovas A. Pranskūnas. Dr. C. Barbieri aplankė Lietuvių Namus ir susipažino su Londone leidžiamu lietuviu savaitraščiu "Europos Lietuvis".

KVALIFIKUOTOS TEISININKĖS teises, išlaikiusi egzaminus, įsigijo londonietė Lily Lagūnavičiūtė-Brazdienė, skulptoriaus Antano Brazdžio žmona.

"EUROPOS LIETUVIS" įspėja skaitytojus nenaudoti antikomunistinių nuotraukų leidiniuose. Iš Vilniaus gautomis žiniomis dėl jų nukenčia jaunesnioji antikomunistinių veikėjų karta. Vaikam neleidžiama lankyti augštųjų mokyklų.

Vokietija

BALTIEČIŲ DRAUGIJOS pasitarimas įvyko gruodžio 6-7 d.d. Gensunge prie Waberno. Lietuviams atstovavo Lietuvių-vokiečių Sąjungos pirm. dr. A. Gerutis iš Šveicarijos ir VLB krašto valdybos reikalų vedėjas J. Lukošius iš Romuvos. Kiekviena tautybė pasitariman buvo atsiuntusi po du atstovus. Įvadinį žodį tarė Baltiečių Draugijos gen. sekretorius A. Gruenbaum. Pokalbiams apie politinius draugijos uždavinius vadovavo dr. A. Gerutis. Jis painformavo dalyvius apie Baltiečių Draugijos šiuometinius suvažiavimus ir tarptautinius renginius, kuriuose bus liečiami Pabaltijo klausimai. Kultūrinėmis temomis kalbėjo prof. dr. Dahmen, nemažą dėmesį skirdamas olimpinei regatai Taline 1980 m., kuri sudarys gerą progą išryškinti baltiečių laimėjimus sporte. Pasak jo, baltiečių kultūros dienų tenka atsisakyti dėl finansų stokos, bet latvius ir estus džiugina sėkminga Europos lietuvių studijų savaitė. Jis siūlė ją padaryti prieinama platesnei visuomenei. Ataskaitinį Baltiečių Draugijos pranešimą padarė A. Gruenbaum ir prof. Loeber. Draugija turi apie 250 narių, kurių eilėse yra 77 lietuviai, bet jų tik 11 sumoka metinį nario mokestį.

"LABDAROS" DRAUGIJOS pirm. Jonas Glemža (7260 Calw-Hirsau, Convenstrain, W. Germany) paskelbė atsišaukimą, prašantį finansinės pagalbos Suvalkų trikampio Punsko gimnazijos mokiniams. Ten šiuo metu mokosi apie 150 lietuvių vaikų, kurių maždaug 20 kasmet laiko abitūros egzaminus. Jie daugiausia yra mažažemių ūkininkų vaikai, kuriem sunkiai prieinamas mokslas vieninteliėje lietuviškoje gimnazijoje Lenkijoje. J. Glemža su savo žmona praėjusią vasarą lankėsi Punske ir susipažino su tikrąja tų moksleivių būkle. Drabužių siuntos Punsko gimnazistams pagausėjo, bet jie labai reikalingi finansinės paramos. Ją prašoma siųsti į "Labdaros" sąskaitą šiuo adresu: Bankkonto Nr. 118 51 68, Bankleitzahl 600 501 01, Staedtliche Landesgirokasse Stuttgart, W. Germany.

VASARIO 16 GIMNAZIJA senuosius metus užbaigė tradicinėmis Kūčiomis. Jų šventiniais stalais pasirūpino katalikų ir evangelikų kapelionai gruodžio 19 d. Programai vadovavo evangelikų liuteronų dijakonas Fr. Skėrys. Eglutę uždegė gimnazijos direktorius V. Natkevičius, plačiai nušviesdamas Kūčių kilmę bei jų papročius Lietuvoje. Visų klasių auklėtojai su seniūnais laužė paplotėlius su gimnazijos direktorium V. Natkevičium, pasikeitė abipusiais linkėjimais. Moksleiviai suvaidino kun. J. Dėdino parašytą ir režisuotą scenos vaizdelį "Jonas Krikštytojas", kuriam tekstas buvo paimtas iš Naujojo Testamento. Intarpus gražiomis kalėdinėmis giesmėmis užpildė R. Piedaitės vadovaujamas šešių vyresniųjų klasių mergaičių chorelis, eilėraščius deklamavusi Karina Langytė. Kalėdų senelį suvaidino gimnaziją globojančios 8591 LS kuopos atstovas Algis Vitkus. Kūčiose dalyvavo vietinių gyventojų ir mokytojų šeimos, neseniai įsteigtos lietuvių Kultūros Draugijos pirmininkė dr. A. Veigel, VLB krašto valdybos pirm. J. Barasas ir VLB Lebenstedto apylinkės pirm. A. Kairys. Baigminį padėkos žodį tarė evangelikų liuteronų dijakonas Fr. Skėrys. Kalėdų atostogas Vasario 16 moksleiviai pradėjo gruodžio 20 d. ir baigs sausio 12 d. Vasario 16 gimnazijos moksleivių eglutei 1.000 DM surinko lietuvių 8591 LS kuopa ir vokiečių 8592 LS kuopa. Aukų telkime didžiausi nuopelnai tenka buvusiam gimnazijos auklėtiniui Vilijamui Valaičiui.

STASYS MOTŪZAS sukūrė Palangos Juzės medinę skulptūrėlę vysk. M. Valančiaus šimtosiom mirties metinėm paminėti. Statulėlės nuotrauką įsidėjo laikraštis "Oldenburgische Volkszeitung", kartu pateikdamas iš S. Motūzo gautų žinių apie vysk. M. Valančių, jo sukaktį ir darbus. S. Motūzas, 78 metų amžiaus, gyvena vokiečių prieglaudoje Vechtoje ir Lietuvą garsina savo drožiniais.

JAUNIMO ŽIBURIAI

Redaguoja Ramutė Birgelytė ir Gabija Juozapavičiūtė, talkinamos kolektyvo

Kur eini, lietuviškasis jaunime?

Mintys, gvildenamos studentų ateitininkų žurnale "Gaudeamus"

Įdomu pastebėti, kad ateitininkų organizacija jau egzistuoja 70 metų, atseit, tiek, kiek gali vidutiniškai išgyventi sveikas individas — žmogus. Taigi, būtų laikas pažvelgti į organizacijos ateitį. Ar bus jai lemta, kaip individui, greit numirti, ar gal ji vis naujais nariais ir tvirta ideologija atsinaujindama išsilaikys per kelias kartas?

Neseniai, per ateitininkų suvažiavimą Toronte, vienas diskusijų būrelis iškėlė savotišką fenomeną, kurį būtų galima pavadinti socialine šizofrenija. Buvo iškelta mintis, kad Amerikos lietuvio gyvenimas yra perskeltas. Jo gyvenimo dvilypumą išryškina kontrastas tarp mokyklos ir lietuvybės tvirtovės — mūsų namų.

Peržengdami namų slenkstį, mes anapus paliekame savo akademinius rūpesčius, karjeros tikslus ir problemas; paliekam savo draugus, ar jie būtų žydai, airiai, ar WASPai. Mus apsupa namų atmosfera. Austos staltiesės, mediniai kryželiai, gintariniai papuošalai primena mums protėvių šalį. Mes vėl sutinkam lietuvius draugus, sužinom naujienas apie gimines Lietuvoje, pavartom lietuviškus laikraščius ir vėl kalbam lietuviškai. Ši lietuviška nuotaika mus lydi į susirinkimus, studijų savaitgalius, kursus ir t.t. Mes pereinam nuo vienos kultūros į kitą, tarytum užsidėdami legendarinę Januso kaukę.

Viena ir kita kultūra reikalauja mūsų riboto laiko ir sudaro konfliktus. Kartais pasijuntame, kaip dr. Doolittelio pasakiškasis Stumk-Vesk. Svarstom: ar praleist šį vakarą studijuojant biologijos egzaminus, ar rašant tą ilgai atidėtą straipsnį į "Gaudeamus"? Sprendžiam: ar susitikti su amerikiečiais draugais, ar eiti į lietuvių studentų susirinkimą? Turime savo tarpe šios dilemos pavyzdžių — kaikurie mūsų organizacijos darbštūs ir veiklūs nariai net buvo nutarę laikinai nutraukti savo studijas, kad galėtų pilnai atsiduoti lietuviškam darbui.

Kartu dažnai išsivysto dar subtilesnis konfliktas. Namuose mes esam įtakoj ideologijos, kuri yra giliai katalikiška, konservatyvi ir persunkta Europos vertybėmis. Tuo tarpu universitetuose mus supa liberalinė pasaulėžiūra, laisvamaniškas gyvenimo stilius, agnostikai ir ateistai profesoriai. Nė patys to nejusdami, mes galim pradėti formuoti dvi skirtingas pasaulėžiūras dviejose skirtingose aplinkose. (. . .)

Tie studentai, kurių skaičius yra permažas sudaryti ateitininkų kuopą ir kuriems tolimos distancijos neleidžia dalyvauti susirinkimuose, turi kitą galimybę. Jau keliuose universitetuose yra įsisteigę Baltijos klubai, kurie jungia visus lietuvių kilmės studentus. Jų narių skaičius dažniausiai mažas, bet kartais ir tai išeina į gera. Jei reikia atlikti darbą, o narių yra iš viso tik penki ar šeši, tai labai aišku kas tą darbą turės atlikti. Klubas gali siekti tų pačių tikslų kaip ateitininkija. Saviauklos ir lietuviškumo išsivystymo srityje mažam, intymiam ratelyje galima daugiau pasiekti. Baltijos klubai yra daug padarę, supažindindami Amerikos studentiją su Lietuvos kultūra, lietuvių tautos kančia ir jai primestom neteisybėm. Užmezgant ryšius su amerikiečiais, sumažėja lietuvių "kultūrinės šizofrenijos" jausmas.

Reikia susitaikyti su mintimi, kad idėjas reikia suderinti su gyvenimo realybe. Pavyzdžiui, tas suvažiavimas arba studijų savaitgalis turės geresnį pasisekimą, kurio programoje numatytas ir linksmas vakarėlis. Tuo būdu augštesni tikslai, reikalaują draugės ir pasišventimo, yra surišami su linksma gyvenimo puse. Galima tam tikslui panaudoti netgi ir vis daugiau populiarėjančias slidinėjimo iškylas. Vakare prie židinio ir prie vyno slidinėtojai galėtų pasidalinti mintimis apie knygą, kurią ankstyvesniu sutarimu visi būtų skaitę. Tuo būdu slidininkų pailsis pavirstų literatūros vakaru.

Baigiant, reiktų atsiminti ir pasisavinti prof. Šalkauskio žodžius. Nors jis davė plačius ideologinius ir katalikiškus pagrindus at-kų sąjūdžiui, yra sakęs, kad nė vienas jo projektas nebuvo pilnai realizuotas. Jis gerai žinojo skirtumą tarp idealistinių siekimų ir realios tikrovės. Jis apibūdina realistinio gyvenimo dramą: tikrovė "nepajėgia pakelti idėjos tobulu jos pavidalu; kiekviena idėja įsikūnija mūsų žemėje, nustodama pusės savo grožio". Neišvengiamai mes turim sutikti ir susiderint su gyvenimo tikrove, bet at-kų įsteigėjas mus skatina: "Tačiau būdinga yra tai, kad kiekvienas idealistas supranta tą gyvenimo dėsnį, tačiau praktikoj jo nepaiso, nes **negali** paisyti. Idealisto prigimtis ir visa jo dvasios sąranga yra tokia, kad jis idėjai atiduoda pirmąją vietą ir gyvenimą lenkia pagal jos reikalavimus".

Taigi, kur tik mūsų ateities kelias vestų, keliaukim su idealistiška ateitininkų dvasia!

Kaip ten bebūtų, aš manau, kad niekas neužginčys, jog dvikultūriškumo pliusai pilnai atsveria minusus. Naudinga mokėti dvi kalbas. Galimybė ne tik studijuoti, bet tikrai išgyventi du skirtingus politinius, istorinius, literatūrinius pasaulius praturtina žmogaus patyrimą ir charakterį!

Būdami lietuviais, mes esame nariai visuomenės, kurios nariai išskirstyti po visą pasaulį, bet ir glaudžiai susirišę. Nors su kiekviena karta ryšys su tėvyne neišvengiamai silpnės, kiti faktoriai atgaivins lietuvišką dvasią pasaulyje. Yra galimybė, kad ateityje palengvės emigracija iš tėvynės, ir nauji išeiviai įjautrins senuosius rūpintis Lietuvos reikalais. Taip pat, jei palengvėtų sąlygos aplankyti Lietuvą, daugeliui studentų tas ryšys atgaivintų tautinę sąmonę.

Lig šiol šiame rašinyje buvo svarstoma lietuviško jaunimo problema (kaip suderinti dvikultūrį auklėjimą ir gyvenimą) ir pareiga išlaikyti tautinę sąmonę tarp lietuvių, kuriuos gal būt kelios kartos skirs nuo tėvynės. Laikas dabar paklausti save, ką šitoje būklėje gali nuveikti atkai. Ausyse skamba daug sykių girdėti nusiskundimai. Lietuviai rašytojai kuria, bet jų darbo neperima nauji įpėdiniai. Lietuviškiems žurnalams, ypač studentiškiems, trūksta bendradarbių. Studentai turi gerų norų, bet juos dažnai nuneša pakilęs akademinių darbų potvynis. Bet kodėl nesuderinti abiejų? Lietuviškas studijas galima padaryti pripažinto akademinio darbo dalimi. Lietuviškos klasės, neseniai įkurtos Notre Dame, įrodo, kad universitetų vadovybė tam darbui yra palanki. Idealu, jei universitete yra lietuvis profesorius.

Vida Sidrytė

("Gaudeamus" 1975 m. 2 nr. Šis rašinys pavadintas "Quo vadis ateitininke?", Red.).

JURGIS VALAITIS, Ontario Londono lietuvių jaunimo atstovas ir "Baltijos" ansamblio narys, dalyvavęs pasaulio lietuvių jaunimo kongrese P. Amerikoje Nuotr. D. Blauzdžiūnaitės

ARTĖJA TAUTINIŲ ŠOKIŲ ŠVENTĖ

ALFONSAS NAKAS

Šis pirmas penktosios tautinių šokių šventės tema mano rašinys turėjo pasirodyti prieš porą mėnesių, bet Kanados pašto streikas sutrukdė. Dabar, kai skaitytoją jis pasieks, bus likę maždaug aštuoni mėnesiai. Tai beveik paskutinis momentas pranešti tiems, kurie surišti su darbais, tarnybomis. Jiems 1976-jų metų atostogas reikės suplanuoti taip, kad keletas dienų liktų ir Čikagai.

Penktoji tautinių šokių šventė (toliau trumpinsiu į TŠŠ) Čikagos Tarptautiniaame Amfiteatre (International Amphitheatre) įvyks 1976 m. rugsėjo 5 d. — Darbo Dienos savaitgalyje. Ją rengia Jungtinių Amerikos Valstybių ir Kanados Lietuvių Bendruomenės. Dideliam, iš Čikagos visuomenininkų sudarytam rengimo komitetui, kuris veikia nuo 1975 m. kovo 15 d., vadovauja pedagogas, skautų veikėjas, žurnalistas Bronius Juodelis. Programos direktorė — tautinių šokių ansamblio "Silainė" Detroite įsteigėja ir 26-rius metus vadovė Galina Gobienė. Programos direktorės pavaduotojas — Toronto tautinių šokių grupės "Gintaro" vadovas Juozas Karasiejus. Muzikos reikalai atiduoti į montrealiečio Zigmo Lapino rankas. Technikinius TŠŠ reikalus tvarkančių čikagiškių pavardžių dabar nė neminėsiu, kad neapsisuktų skaitytojo galva . . .

Penktąją TŠŠ rengti 1976 metais, t.y. tik už ketverių metų po ketvirtosios, privertė išskirtinos aplinkybės, lygiai kaip ketvirtąją irgi tik už ketverių metų po trečiosios išprovokavo nepaprastos aplinkybės. Po trečiosios TŠŠ 1968 m. vasarą sekanti buvo numatyta už penkerių metų, bet kai 1972 m. vasarą Čikagoje buvo rengiamas antrasis pasaulio lietuvių jaunimo kongresas, tai užsimota ir TŠŠ kartu surengti. O dabar metais paankstinti TŠŠ rengimą paskatino Jungtinių Amerikos Valstybių 200 metų sukaktis. Visi masiniai renginiai, suruošti 1976-siais metais, bus užskaityti kaip jubilėjinių iškilmių dalis. Mūsų LB vadovai nepaprastai išmintingai pasielgė, penktąją TŠŠ į 1976-sius metus atkeldami!

Prieš keletą savaičių, kartu su kitais laikraščių bendradarbiais, man teko pakalbinti Galiną Gobienę, kaip toli penktosios TŠŠ rengime jau yra pažengta. Štai atsakymai į klausimus, kurie rūpi kiekvienam skaitytojui. Šokėjų registracija baigta 1975 m. vasarą. Rezultatai puikūs: užsiregistravo 19 vaikų grupių, 30 jaunių grupių, 42 vyresniųjų šokėjų grupės (čia tenka pridurti, kad "vyresniųjų" vardu esame įpratę vadinti pagrindines arba elitines grupes, kurių šokėjai yra studentai arba studentų amžiaus; šios grupės paprastai veikia apskritus metus, visada atstovaudamos lietuviams įvairiomis progomis), 12 veteranų grupių. Veteranai, arba buvusieji šokėjai prieš kelerius-keliolika metų, kitose tautinių šokių šventėse nedalyvaudavo. Penktojoje TŠŠ jiems bus leista šokti lėtesnius šokius. Jei šis eksperimentas gerai pavyks, ateities šventėse jie visada turės savo vietą. Iš viso bus atlikta 20 šokių, kurių 18 nauji, niekada lietuvių tokiose šventėse nešokti. Pagerbiant 200 metų sulaukusias Jungtines Amerikos Valstybes, bus sušoktas ir vienas tipiškas amerikiečių šokis — square dance "Kentucky Running Set".

Dauguma tautinių šokių grupių bus iš JAV ir Kanados. Išskyrus didelę ir brangią (lėšų atžvilgiu, nes labai tolimą) Los Angeles grupę, jos visos nėra nuo Čikagos toliau, kaip už 1000 mylių. Jų atgabenimas nesudarys rūpesčių. Visdėlto, kaip praėjusios šventės, taip ir ši sugebėjo pasikviesti šokėjus ir iš kitų kontinentų. Penktoje TŠŠ dalyvaus po vieną grupę iš Brazilijos, Venecuelos ir Anglijos.

Pasiruošimas penktajai tautinių šokių šventei virte verda ne tik Čikagoje, bet ir kiekvienoje vietovėje, kur tik veikia lietuvių tautinių šokių grupė, besiruošianti šventei. Vakarais dulka šaltų salių grindys, o jaunimo kaktos prakaitu rasoja. Tik mes, būsimieji šventės dalyviai - žiūrovai, apie užkulisius mažai žinome, ypač tie, kurie savo šokančių vaikų neturime. Bet laikas artėja, artėja. Rugsėjo 4-5-6 dienomis būsime Čikagoje, savo jaunimu pasidžiaugsime. O kad tikrai ten būtume, planuokime jau dabar.

Su rašiniais penktosios tautinių šokių šventės tema į "Tėviškės Žiburius" dar teks keletą kartų grįžti.

Čiurlionio ansamblio kanklių orkestras Klevelande, kurį sudaro vien jaunimas. Vadovauja — Ona Mikulskienė

Lietuvių studentų suvažiavimas

1975 m. lapkričio 28-30 dienomis Montrealyje įvyko 25-tasis Š. Amerikos Lietuvių Studentų Sąjungos suvažiavimas. Nors oras ir nebuvo palankus, suvažiavimas sutraukė per 300 lietuviškos studentijos iš įvairiausių Š. Amerikos vietovių.

Daugelis studentų atvyko ketvirtadienį ir 6 v.v. "La Salle" viešbutyje prasidėjo registracija.

Penktadienio programa prasidėjo R. Šležo skaidrių montažu "Pirmas grįžimas", kuris buvo pakartotas ir po pietų. Popietės metu taip pat įvyko seminaras "Etninė integracija". Visą penktadienį veikė parodos: "Vaivorykštės" audinių, Pr. Baltuonio šaknų skulptūros, A. Kezio nuotraukų. Penktadienio programa užsibaigė susipažinimo šokiais Šv. Kazimiero parapijos salėje, kuri turėjo sutalpinti per 300 jaunimo.

Šeštadienis prasidėjo ekskursija autobusais — Montrealio miesto apžiūrėjimu. Vėliau įvyko darbo posėdis ir pietūs Aušros Vartų parapijos salėje.

Darbo posėdžių metu padarė pranešimus 1975 metų valdyba: Snaigė Valiūnaitė, Giedrė Vasiliauskaitė, Lilija Zenkevičiūtė, Algis Pacevičius, Algis Senkus, Antanas Šileika ir Kęstutis Tamošiūnas. Po to sekė ŠALSS naujos valdybos ir įvairių komitetų rinkimai.

Išrinkta į centro valdybą studentų grupė iš Čikagos, vadovaujama Mildos Kupcikevičiūtės; į garbės teismą — grupė iš Niujorko, vadovaujama Vainiaus; į kontrolės komisiją — grupė iš Guelph, vadovaujama Antano Pacevičiaus.

Karštai buvo diskutuota kur rengti sekantį metinį suvažiavimą — Bostone, Klevelande ar Filadelfijoje. Pagaliau Bostonas buvo išrinktas kaip vietovė 26-tam ŠALSS suvažiavimui.

Nutarta visa eilė renginių 1976 metais. Studijų dienas Kento universitete vėl sutiko rengti A. Nagevičius (atstovaujantis Klevelando studentų klubui) ir dr. John Cadzow. Vytautas Žagarskas Klevelande sutiko sudaryti komitetą, kuris spausdins studentų laikraštį "Ašis". Danguolė Antanėlytė vadovaus grupei, kuri suruoš pirmą studentų stovyklą 1976 m. Omahoje, Nebraska.

Suvažiavimas baigtas šeštadienį baliumi Ritz-Carlton viešbutyje, kuriame dalyvavo 270 asmenų.

Balius pradėtas trumpa programa, kur A. Kalvaitis perskaitė ŠALSS istoriją, susumuodamas studentijos atliktus darbus, ir metė žvilgsnį į ateitį. A. Šileika perskaitė gautus sveikinimus iš Amerikos Lietuvių Tarybos ir iš Australijos Lietuvių Bendruomenės. Išreikšta padėka suvažiavimo rengėjų komitetui: Vilijai Malciūtei, Ryčiui Bulotai, Sauliui Brikiui, Gilles Bulotai, Šarūnui Norvaišai, Vidai Kudžmaitei ir Vidai Adomonytei.

Ir vėl pasibaigė vienas studentų suvažiavimas. Studentai grįžo į savo vietoves pasiruošę tęsti lietuviškąjį darbą. Šiais metais ŠALSS grįžo į akademinę veiklą, kurios ateitis niekados neatrodė geriau.

SĖKMINGAS SUVAŽIAVIMAS, NORS VALDYBOS NEIŠRINKO

Studentų Ateitininkų Sąjungos suvažiavimas Detroite

Studentų Ateitininkų S-gos suvažiavimas įvyko 1975 m. lapkričio 1-2 d.d. Detroite. Dalyvavo per 50 atstovų iš Bostono, Čikagos, Klevelando, Detroito, Ročesterio ir Toronto draugovių. Šeštadienio posėdžiai vyko Detroito universitete. Eugenijus Girdauskas, SAS centro valdybos pirmininkas (buvusis), iš Toronto, pradėjo suvažiavimą ir pakvietė Emiliją Pakštaitę iš Čikagos pirmininkauti. Draugovių atstovai pateikė savo kuopų pranešimus. Pranešimuose atsispindėjo vietovėse nuveikti darbai — pasisekimai ir nesėkmės. Bostono pranešimą padarė Nijolė Ivaškaitė, Čikagos — Saulius Girnius, Klevelando — Vytas Kliorys, Detroito — Jonas Dunčia, Ročesterio — Tadas Klimas, Toronto — Ramutė Birgelytė.

Moksleivių Ateitininkų S-gos centro valdybos vardu sveikino ko-pirmininkas Viktoras Nakas. MAS cv paskelbė, kad ruošia žiemos kursus Dainavoje.

Viktoras Nakas perskaitė laišką apie studentų at-kų užsienio reikalus. Sužinojom, kad užsienis laukia mūsų pagalbos jų veiklai.

E. Girdauskas susumavo SAS centro valdybos veiklą. Tada vyko diskusijos, kaip pagerinti veiklos būdus, kaip sustiprinti ryšius su draugovėm ir t.t. Po to visi suvažiavimo dalyviai nuvyko į Detroito universiteto jėzuitų namus, kur 12 v. dalyvavo šv. Mišiose, kurias atnašavo kun. Jančiauskas, SJ, vietinis lietuvis ir profesorius Detroito universitete. Dr. A. Damušis buvo kunigo pakviestas pasakyti pamokslą. Tos dienos Mišių skaitymai ir Evangelija aiškiai deklaravo ateitininkijos veiklos esmę ir krypti. Svarbu ne tik išgirsti žodį, bet ir jį įvykdyti. "Pamokslo nuo kalno" mintys buvo pritaikytos studentų at-kų veiklai, kaip ji tuo atžvilgiu turėtų pasireikšti. Buvo duota daug minčių asmeniniam, organizaciniam, bendruomeniniam atsinaujinimui.

Dalyviam pietus suruošė stud. Danutė Veselkaitė ir jos pagalbininkė Rusnė Baltrušaitytė. Skaniai pavalgę, grįžom į darbą. 2 v.p.p. vėl pradėjom dalintis idėjomis. E. Girdauskas pradėjo posėdį, cituodamas stud. Onilės Vaitkutės laišką iš Bostono. Jos laiškas buvo lyg ir santrauka studentų at-kų diskusijų atsinaujinimo tema jubilėjinėje stovykloje. Visokių svarstymų kilo suvažiavimo narių tarpe, pvz. ar pasitenkinti tuo, kas yra įdomu ir malonu, ar siekti ir vesti savo narius prie mūsų tikslų? Gi mūsu at-kų šūkis yra "Visa atnaujinti Kristuje". Tuo mes skiriamės nuo kitų jaunimo organizacijų. Šio šūkio įgyvendinimas veda žmogų arčiau prie Kristaus. Iš Jo išsišakoja geresnis bei tobulesnis gyvenimas, kuris apima ne tik religinius, bet ir šeimos, mokslo, visuomenės ir tautos reikalus. Yra atskirų individų, kurie žlugdo visų organizacijų brendimą ir veiklą. Atstovai diskusijose su tuo sutiko ir nutarė ieškoti būdų tai taisyti bent savoj organizacijoj.

Iš šio darbo posėdžio priėmėme šiuos konkrečius pasiūlymus įgyvendinti savo draugovėse:

1. Ruošti socialinius savaitgalius: gvildenti komunizmo, liberalizmo ir panašaus pobūdžio temas studentams.
2. Tęsti mažų būrelių pokalbius; iš patyrimo matyt, kad nariai išmoksta geriau lietuviškai ir aplamai savo nuomonę reikšti.
3. Skleisti amerikiečių spaudoj žinias apie persekiojimus okupuotoj Lietuvoj, ypač apie Nijolės Sadūnaitės teismo eigą ir t.t. Jonas Dunčia perskaitė Lino Sidrio laišką iš Čikagos. Pastarasis ragino visus rašyti arkivyskupui Bernadin apie "Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kroniką", prašant pagalbos persekiojamiems. Jis yra Amerikos katalikų vyskupų konferencijos pirmininkas ir turi didelės įtakos Vatikane: Jo adresas: Most Rev. Joseph L. Bernadin, Archbishop of Cincinnati, 1312 Massachusetts Ave., N.W., Washington, D.C. 20005, USA.
4. Ruošti viešus posėdžius visuomenei.
5. Organizuoti knygynėlius at-kų draugovėm užsienyje: siųsti jiems literatūrą, į juosteles įkalbėtas paskaitas ir t.t.
6. Suorganizuoti studentų at-kų pokalbį per pasaulio lietuvių jaunimo kongresą.
7. Įsijungti į savų parapijų veiklą.
8. Globoti moksleivių veiklą, mokslą ir t.t.
9. Suruošti nors vieną kartą per metus rekolekcijas.

Draugovės pasiskirstė darbais. Vasaros stovyklą apsiėmė ruošti Torontas, pavasario kursus — Ročesteris, užsienio reikalus tvarkys Čikaga, kandidatų ir aplinkraščius tvarkys Detroitas ir studentus at-kus kursuotas, kitų metų suvažiavimą rengs Klevelandas, studentų at-kų žurnalui "Gaudeamus" redaguoti kviečiama Los Angeles draugovė.

Lapkričio 2 d. suvažiavimo atstovai organizuotai dalyvavo Šv. Mišiose Dievo Apvaizdos šventovėje. Suvažiavimo uždarymas įvyko Kultūros Centre. Jam pirmininkavo Emilija Pakštaitė. Romas Puteris, SAS cv iždininkas, pranešė apie iždo stovį ir išdalino atstovams studentų at-kų žurnalo "Gaudeamus" naują numerį. Po to visi studentai užpildė kun. dr. K. Trimako paruoštą anketą "Ateities" žurnalo reikalais. E. Girdauskas padėkojo visiems už dalyvavimą, idėjas, pasiūlymus. Ypač dėkojo Detroito studentų at-kų draugovei už gerą suvažiavimo organizavimą. Galime girtis, kad ateitininkiškasis jaunimas moka gerai savarankiškai dirbti, vadovauti ir atsakingai atlikti savo pareigas. Suvažiavimą baigėm ateitininkų himnu.

Didelė padėka priklauso mūsų garbės svečiams: dr. A. Damušiui, dr. K. Kebliui, kun. Krišči ūnevičiui, prof. J. Pikūnui. Dėkojam p. Dunčiams, kurie suruošė suvažiavimo dalyviams priėmimą penktadienio vakarą, Detroito studentams at-kams, kurie suruošė svečiams užkandžius ir dalyvavo suvažiavime, visiems atstovams, kurie prisidėjo savo darbais prie suvažiavimo. Didelė padėka priklauso Detroito SAS valdybai, kuri entuziastingai dirbo suvažiavimo ruošoje.

G. Damušytė

Jaunimas moka ne tik šokti, bet ir vaidinti. Nuotraukoje — jaunieji aktoriai su hamiltoniškio "Aukuro" režisore vaidina E. Butrimo "Tėvų kaltė"

• Jaunimas yra mūsų gyvenimo šaknys. Jos nudžius — išnyks ir viršūnės: garsiosios dainų šventės, didingos šokių šventės ir nebebus kam žodžio tarti dėl Lietuvos laisvės.

M. KRUPAVIČIUS

Graži tradicija Vasario 16 gimnazijoj

Metai iš metų Advento pabaigoje Vasario 16 gimnazijos mergaičių bendrabutyje ruošiama graži kalėdinė šventė. Šiemet (1975) ji įvyko šeštadienį, gruodžio 13. Dalyvavo visos mergaitės, bendrabučio gyventojos; gimnazijos direktorius, kapelionas ir trys lietuvės gimnazijos mokytojos bei bendrabučio auklėtojos. Mergaitės padeklamavo visą eilę eilėraščių, daugiausia sukurtų IX-tos klasės moksleivės R. Šreifeltaitės, pagiedojo daug Advento ir kalėdinių giesmių. Visos vieną kitą apdovanojo gražiomis dovanėlėmis. Bendrabučio seniūnė — IX klasės mokinė Angelė Vilčinskaitė pasveikino direktorių, kapelioną, mokytojas ir visas bendrabučio gyventojas. Ji savo kalboje ypač pabrėžė tos gražiosios tradicijos pozityviąją prasmę. Daugelio mergaičių nuotaikoje atsirandanti graži sugyvenimo dvasia. Visa eilė prieš tai buvusių nemalonumų užmirštami. Pacitavo vienos buvusios gimnazijos mokinės, dabar universiteto studentės, laišką, pabrėžiantį artumą ir nuoširdumą, kuris kyląs kaip tik iš šios gražiosios šventės. Direktorius Vincas Natkevičius taip pat pasidžiaugė šia gražiąja mergaičių bendrabučio tradicija ir palinkėjo, kad ji nesiliautų nešusi savo gražių sugyvenimo vaisių. Jis visas šventės dalyves apdovanojo šokoladu. Jauna mokytoja kanadietė Birutė Bilkštytė pareiškė, kad čia susidariusi tokia miela nuotaika, kurios dėka ji pasijutusi kaip namuose.

Galop visos mergaitės su savo svečiais susėdo prie pačių paruošto ir papuošto bendro stalo mieloms kalėdinėms vaišėms. Visoms dalyvėms buvo aišku, kad toji nuotaikinga šventė yra mergaičių bendrabučio vedėjos mintis.

B. L.

Komunistai Lietuvai atsikuriant

"Joniškėlio apskrities partizanai"

J. VAIČELIŪNAS

Tokio pavadinimo knyga pasirodė knygų rinkoje. Ją parašė mjr. Petras Gudelis, kuris pats dalyvavo tuose kariniuose ir nekariniuose veiksmuose 1918-1919 m. Autorius plačiai panaudojo ne tik savo, savo draugų spausdintą periodinėje spaudoje ar atskiruose leidiniuose esamą medžiagą, bet taip pat duoda ištraukų ir iš komunistinės spaudos, kad paryškintų patį įvykį.

Joniškėlis buvo tų įvykių centras — apskrities miestas, nors apskrities įstaigos buvo ne mieste, o dideliame Karpio dvaro name — Oficine. Jame veikė vokiečių įstaigos, vėliau lietuvių įstaigos iki apskritį užplūdo bolševikai.

Apskrities komitetas

Lietuvos gyventojai žinojo, kad vokiečiai karą pralaimėjo ir kad jie turės iš Lietuvos pasitraukti. Reikėjo turėti savo valdžią. 1918 m. lapkričio 5 d. Valstybės Taryba sudarė laikinę Lietuvos vyriausybę su prof. A. Voldemaru priešakyje. Ši vyriausybė paragino krašto gyventojus išsirinkti valsčių komitetus, kurie tvarkytų valsčius. Vidaus reikalų min. V. Stašinskas Joniškėlio apskrities viršininku paskyrė Linkuvos gimnazijos direktorių Ig. Brazdžiūną. Jis sukvietė Joniškėlio apskrities valsčių atstovus į suvažiavimą, kad būtų galima išrinkti apskrities komitetą. Suvažiavimas įvyko Linkuvoje 1918. XI. 27. Į tą suvažiavimą atvyko demokratinio nusistatymo atstovai, bet iš Žeimelio atvyko komunistai: I. Gačka, J. Bušmanas ir K. Požela. Tie komunistai buvo stambių ūkininkų vaikai. Jie trukdė suvažiavimo darbą, nes reikalavo pasmerkti Valstybės Tarybą. Bet suvažiavimas neiširo, buvo išrinktas apskrities komitetas, į kurį nepateko nė vienas komunistas. Į Joniškėlio apskrities komitetą buvo išrinkti: M. Marma — pirm., J. Navakas — vicepirm., gyd. V. Paliokas — sekretorius, karin. A. Kazilevičius — milicijos viršininkas, P. Mulevičius — ūkio srities tvarkytojas, p. Kazėnas — iždininkas, dr. Maciūnas — sanitarijos viršininkas ir Nakvosas.

Lapkričio 30 d. Joniškėlio apskr. komitetas pradėjo iš apskrities viršininko vokiečio Wolie perimti įstaigą. Jis perėmimui nesipriešino, nes tokius nurodymus buvo gavęs iš savo vyriausybės. Toje įstaigoje dirbęs prūsų lietuvis Kynestas pasiliko Lietuvoje ir įstojo valstybės tarnybon.

Didžiausias apskrities komiteto laimėjimas — siaurojo geležinkelio Gubernija — Paašmenė perėmimas. Nuostabu, kad to geležinkelio neperėmė Šiaulių valdžia, nes geležinkelio vadovybė buvo Šiaulių priemiestyje — Gubernijoje. Tuo metu Šiauliuose buvo dvi lietuviškos įstaigos: baltųjų ir raudonųjų, iki Šiaulius užėmė bolševikai. Iki Biržų geležinkelis buvo pratęstas 1922 m.

Apskrities komitetas skubiai organizavo miliciją, nes reikėjo palaikyti tvarką bei apsisaugoti nuo visokių "plienčikų" ir panašaus elemento. Milicijai reikėjo ginklų. Buvo pareikalauta, kad gyventojai suneštų paslėptus ginklus. Be to, pirko ginklus ir iš vokiečių. Milicija buvo dvejopa — valstybinė ir atsarginė. Joniškėlio apskrities milicijai teko saugoti Latvijos sieną, nes, nekalbant apie smulkius, atsirado stambių spekuliantų, kurie net vežimais gabeno maista iš Lietuvos į Latviją. Nors puikiai veikė "Joniškėlio respublika", bet jos dienos buvo neilgos, nes artėjo bolševikai.

J. Navakas buvo išrinktas atstovu vykti į valstybės konferenciją Kaune. Kaip pats J. Navakas sako, kelionės tikslas buvo ne tiek konferencija, kiek reikalas painformuoti vyriausybę apie numatomą apskrityje slaptos priešbolševikinės organizacijos įsteigimą. Pastarosios tikslas buvo: karininkams nevykti savanoriais į pradėtą organizuoti Lietuvos kariuomenę, bet pasilikti vietose ir, bolševikams kraštą užėmus, slaptai telkti ginkluotą jėgą; skverbtis į bolševikų įstaigas, sekti jų kėslus ir, kiek įmanoma, sabotuoti jų veiklą; informuoti gyventojus prieš bolševikų planus ir jų darbus; ruoštis ginkluotam sukilimui, kai sustiprėjusi kariuomenė pasiryš varyti lauk okupantus.

Apskrities "revkomas"

Kai Joniškėlio apskritis pateko į bolševikų okupacijos zoną, valsčiuose ir apskrityse susidarė "revkomai" — kariniai, revoliuciniai bolševikų komitetai, kurie apskritį ir valsčius tvarkė žiauria priespauda. Tie "revkomai" buvo sudaromi iš vietos komunistų be jokių rinkimų.

Joniškėlio apskrities "revkomą" sudarė: du iš Žeimelio valsčiaus — J. Bušmanas ir Alf. Mickevičius, du iš Joniškėlio — K. Baltaragis ir Skieteris, vienas iš Pasvalio — Anilionis. Šis "revkomas", padedamas iš Panevėžio atvykusių raudonarmiečių, perėmė Joniškėlio apskrities valdymą. Vėliau buvo išrinktas raudonasis apskrities komitetas, į kurį įėjo ir "revkomas". Faktinai viską tvarkė "revkomas".

Raudonieji neturėjo reikiamo personalo, nes jų draugų dauguma buvo beraščiai. Dėlto apskrities įstaigoje paliko dirbti ir senus tarnautojus. Net buvęs demokratinio komiteto pirm. M. Marma buvo paliktas tardytoju kriminalinėms byloms. Kai vėliau jis buvo atleistas, į jo vietą liko priimtas J. Navakas. Taigi, Žeimelyje buvusi "bernų valdžia" pasidarė Joniškėlio apskrities valdžia su J. Bušmanu priešakyje.

Nors raudonieji stengėsi pakeisti visus savais žmonėmis, bet ir milicijoje liko senų pareigūnų. Net buvęs milicijos vado padėjėjas A. Šumskis, J. Navakui patarus, buvo priimtas milicijos instruktoriumi. Subolševikinta milicija darė kratas pas gyventojus, neva jieškojo paslėptų ginklų, o tikrumoje plėšė gyventojus. Tais plėšimais dar labiau nustatydavo gyventojus prieš bolševikus. Bolševikai sakė rekvizuoją javus iš turtingųjų, kad galėtų aprūpinti duona neturtinguosius, bet tikrumoje jie tuos javus vežė į Rusija. Jie ir iš Joniškėlio dvaro išvežė rugius ir kviečius. Dvaro darbininkai turėjo valgyti grikių duoną.

"Revkomas" nepajėgė kovoti su antikomunistinių atsišaukimų skleidėjais. Kartais tokių atsišaukimų atsirasdavo ir ant "revkomo" įstaigos durų. Kartą "revkomo" pirm. Bušmanas paklausė J. Navaką, ar jis nežinąs, kas išklijuoja tuos atsišaukimus. "Nežinau", — atsakė sėdėdamas ant atsišaukimų ryšulio.

"Revkomas" savo draugų tarpe inteligentų neturėjo. Iš 60-ties Joniškėlio apskrities mokytojų tik 3 buvo komunistai: I. Gaška, K. Kiela ir Sabaitė. Nenuostabu, kad ir apskrities mokytojų suvažiavimas, kurį sušaukė "revkomas", buvo baigtas Lietuvos himnu, kaip kad mokytojai padarė ir 1940 m.

"Revkomas" bausdavo, net žudydavo žmones. Žudymams atlikti dažniausiai pasikviesdavo iš Bauskės raudonuosius latvius, kurie žudymus atlikdavo su žiauriais kankinimais (167 p.). Taip jie nužudė linkuvieti Bagdonavičių ir žydą Marchelovičių.

Žemaičių pulkas

Knygoje aprašytas ir Žemaičių raudonųjų pulkas. Kodėl jis vadinosi Žemaičių pulku, nežinia, nes vargu ar jame buvo daug žemaičių. Greičiausia to pulko pavadinimą nusprendė pats organizatorius F. Baltušis-A. Žemaitis. Jis Šiauliuose buvo milicijos vadu. Kai 1919. I. 15 Šiaulius užėmė bolševikai, atsirado Žemaičių pulkas. F. Baltušis sako, kad jo pulke buvo 1.000 karių, kurių 500 turėjo šautuvus. Šis pulkas buvo priskirtas prie Internacionalinės bolševikų divizijos, kurios I-ji brigada žygiavo per Lietuvą. Ir Žemaičių pulkas tos brigados sudėtyje buvo išsiųstas į Žemaitiją.

Karininko (vėliau generolo) P. Plechavičiaus vadovaujami žemaičių partizanai, padedami vokiečių, ištaškė tą bolševikų pulką ir brigadą. Pats pulko vadas F. Baltušis atsirado Šiauliuose ir pranešė, kad jo pulke liko tik 220 karių. Dalis to pulko karių žuvo, dalis negrįžo iš fronto, dalis grįžo į savo namus. Taip sunaikintas pulkas kovo 20 d. atsirado Joniškėlyje, kur įvyko paskutinis jo žlugimo etapas. Apie jį taip rašoma:

Kai buvo areštuotas pulko vadas Orlovskis (kur Baltrušis?), J. Navakas rusiškai kreipėsi į kareivių minią, kviesdamas juos nusigręžti nuo bolševikų, okupantų. Bet štai iš jų pasigirsta rusiškas šauksmas: "Draugai, ar jūs norite savo raudonus marškinius pakeisti! Ar jūs norite buržujam pasiduoti!" Areštuotasis pulko vadas, pasinaudodamas sąmyšiu, įsimaišo į karių minią ir pabėga. Pavojus didelis. Kareiviai gali atgręžti šautuvus į mus, į keletą žmonių. Bestovėdamas prie kareivių ginkluotos minios, staiga pamačiau p. Vitartą, rusų kariuomenės karininką, ateinant. Ateina galvon mintis jį paskelbti kariuomenės viršininku. Iš visų jėgų šaukiu: "Skelbiu, kad jūsų viršininkas yra poručikas Vitartas! Ponas Vitartas pagavo mano mintį ir visa gerkle sukomandavo. Kareiviai pasidavė komandai, išsirikiavo. Viskas pasikeitė. Lengviau pasidarė. Viskas pradeda tvarkytis ir geron pusėn krypsta. Žemaičių pulko kareiviai nuginkluojami. Vėliau jie buvo išsiųsti į Šiaulius.

Komunistas Žiburkus Žemaičių pulko nuginklavimą taip aprašo:

Čia Arlauskas (Orlovskis), pasinaudodamas sąmyšiu, įsibruko į kareivių tarpą. Dar minutė, ir turėjo nuskambėti jo balsas, raginantis susidoroti su saujele išdavikų ir jų šeimininkais. Tačiau tuo metu prie jo pribėgo keli kovotojai — žvalgai. "Vade! Vokiečiai! Prie pat miestelio... Kavalerija ir pėstininkai su gurguole". Delsti nebuvo galima nei minutės... Ir Arlauskas sukomandavo: "Paskui mane! Prie ginklų!... Su išdavikais atsiskaitysime paskui..."

Tai parodo, kokie bailiai buvo bolševikų kariai ir vadai. Vokiečiai nuo Joniškėlio dar buvo už 20 km ir į Joniškėlį atvyko

(Nukelta į 9-tą psl.)

M. K. Čiurlionio minėjime Niujorke Izidoriaus Vasyliūno styginis junginys iš Bostono atliko M. K. Čiurlionio kvartetą C-moll

Nuotr. P. Ąžuolo

A.a. Aloyzas Paliulis

Adelaidėje 1975 m. gruodžio 3 d. staiga mirė ekonomistas Aloyzas Paliulis. Jis buvo gimęs Vabalninke, Biržų apskr., 1908 m. gegužės 5 d. Aloyzas buvo pats jauniausias — 14-tas vaikas šeimoje. Baigęs Panevėžio mokytojų seminariją, mokytojavo Zarasuose, Gulbinėnų dvare. Karinę prievolę atliko baigdamas Kaune karo mokyklą leitenanto laipsniu. Vėliau studijavo Klaipėdoje prekybos institute, kurį bagiė 1936 m. Vos baigęs institutą, buvo paskirtas prekybos mokyklos direktoriumi Šiauliuose. Atgavus Vilnių, buvo paskirtas Vilniaus žemesnės ir augštesnės prekybos mokyklos direktoriumi.

Po karo Vokietijoje buvo lietuvių pradžios mokykios vedėju Munoje, amerikiečių zonoje, o persikėlęs į anglų zoną Ventorfe suorganizavo mokyklą ir jai vadovavo. Australijon atvyko su šeima 1949 m. ir apsigyveno Adelaidėje. Dirbo geležinkelyje, vėliau vertėsi prekyba. Pensijos sulaukė dirbdamas Queen Elizabeth ligoninėje. Dėl ilgų darbo valandų negalėjo įsijungti į platesnę lietuvišką veiklą, bet prisidėdavo kur tik reikėdavo. Lektoriavo kurį laiką lituanistiniuose kursuose, buvo Lietuvių S-gos narys ir t.t.

Sunkūs išgyvenimai tremtyje, nelaimės šeimoje ir ligos daug prisidėjo prie jo sveikatos palūžimo. Po gedulingų Mišių Šv. Kazimiero šventovėje gruodžio 6 d. velionis buvo palydėtas į Centennial kapines. Karstą nešė 6 jo kolegos iš prekybos instituto I laidos. Atsisveikinimo kalbas prie kapo pasakė instituto vardu J. Lapšys, Bendruomenės vardu — V. Dumčius. Gražų pamokslą šventovėje pasakė kun. A. Spurgis. Giliame liūdesyje liko žmona Česė Paliulienė (Stanaitytė), dukra Jūratė Naujalienė ir giminės. **D.**

Sudbury, Ontario

KALĖDŲ SENELIS aplankė lietuviukus 1975 m. gruodžio 21 d. Christ the King didžiojoj parapijos salėj. Kun. Ant. Sabas paruošė lietuviukams ir choristams vaišių stalus nemokamai. LB Sudburio apylinkės valdyba paskyrė $30, kad būtų įteiktos specialios dovanos tiems lietuviukams, kurie lanko šeštadieninę lietuvių mokyklą. Kalėdų senelį vykusiai suvaidino dr. R. J. Račinskas. Giedrutės Poderytės sumaniai vadovaujama tautinių šokių grupė "Ramunėlė" gražiai sušoko net septynis tautinius šokius, pagiedojo vieną kalėdinę giesmę ir padainavo vieną dainelę. Diana ir Joana Stankutės pagrojo smuikais, o Petras Tolvaiša paskambino gitara. Kristina ir Felicija Račinskaitės pasakė po eilėraštį. Tautinius šokius akordeonu palydėjo Antanas Gatautis. Jo parūpinta muzika ir po meninės dalies džiugino parengimo dalyvius. Prie parengimo daugiausia prisidėjo Marytė Čebatorienė ir Birutė Stankienė. Be to, padėjo M. Rudienė, Aldona Kručaitė ir Rita Kusinskaitė, Danguolė ir Erikas Rotkiai.

Delhi, Ontario

PASKAITA APIE SVEIKATĄ. KLK Moterų Dr-jos Delhi skyriaus visuotinis narių susirinkimas įvyks 1976 m. sausio 11 d. po pamaldų parapijos salėje. Atvyks odontologijos daktarė Nijolė Šernaitė-Laansoo iš Barrie, Ont. Ji skaitys paskaitą apie dantų priežiūrą su paaiškinimais ir atsakys į paklausimus. Visos dalyvės prašomos atsinešti dantims valyti šepetukus. Dr. Nijolė paaiškins, kaip reikia tinkamai juos naudoti. Visos skyriaus narės ir visos lietuvės moterys maloniai kviečiamos atsilankyti į šį susirinkimą ir vaišes. Šiuo susirinkimu pradėsime 1976 m. veiklą. Iki pasimatymo salėje!

Valdyba

IŠVYKO Nijolė ir Juozas Paulaičiai su šeima, Irena Balčiūnienė ir Alfonsas Valaitis praleisti žiemos atostogų į Floridą.

MŪSŲ BENDRUOMENĖJ 1975 m. susituokė dvi poros (viena tautiškai mišri); mirė keturi; senelių prieglaudose yra septyni — 5 vyrai ir 2 moterys; du į senelių prieglaudą atvyko iš Timmins. **K. A. S.**

BALTIC MOVERS

Visų rūšių pervežimas baldai ir kt. Vežamas turtas pilnai apdraustas.

Skambinti tel. LE 4-1403

30 DEWSON St., Toronto, Ont.

Ontario

NUOMOS PRIEŽIŪRA

Štai faktai:

Naujasis Ontario patalpų nuomos įstatymas "Residential Premises Rent Review Act" liečia daugumą savininkų ir nuomininkų visoje provincijoje. Įstatymas leidžia peržiūrėti nuomos kainą, kurios prašo savininkas.

Savininkai ir nuomininkai turėtų žinoti savo teises bei pareigas, nustatytas šio įstatymo. Ontario vyriausybė organizuoja nuomos priežiūros įstaigas didesniuose visos provincijos centruose. Priežiūros pareigūnai išklausys savininkų ir nuomininkų skundus dėl nuomos mokesčio pakėlimo.

Steigiama priežiūros taryba išklausyti nuomininkų ir savininkų apeliacijoms, liečiančioms nuomos priežiūros pareigūnų sprendimus.

Ką apima įstatymas?

- apartamentus • namus • miesto namus • dvibučius
- tribučius • nuomojamus namus • judamų namų vietas
- pajamoms gauti vienetus

Kaip veikia?

Jeigu sudarėte arba atnaujinote nuomos sutartį, kuri įsigaliojo 1975 metų liepos 30 — gruodžio 31 dienos laikotarpyje, imtinai, turite štai ką žinoti:

Maksimalinis nuomos mokesčio pakėlimas tokia sutartimi negali būti didesnis kaip aštuoni nuošimčiai nuomos, mokėtos už pilną mėnesį prieš 1975 metų rugpjūčio 1 dieną, nebent:

a. nuomininkas ir savininkas susitaria dėl didesnio nuomos mokesčio arba
b. savininkas gauna reikalaujamą nuomos priežiūros pareigūno sutikimą.

Savininkas gali kreiptis į nuomos priežiūros pareigūną ir prašyti leidimo pakelti nuomos mokestį daugiau kaip aštuoniais nuošimčiais. Nuomininkas gali įteikti pareiškimą savininkui, reikalaujantį pateisinti betkurį pakėlimą. Tokie pareiškimai turi būti įteikti iki 1976 metų sausio 31 dienos.

Kokios yra išimtys?

- kaikurios ne pelno patalpos arba ne pelno kooperatyvai
- patalpos viešbutyje, motelyje arba atostogų name, kurios nuomojamos sezonui arba laikinai, bet neilgesniam laikotarpiui kaip keturių mėnesių
- pastatai, kurie pradžioje buvo rezidencinės patalpos 1976 m. sausio 1 dieną arba po jos
- prekybinės patalpos

Jei savininkas ir nuomininkas susitaria dėl nuomos mokesčio pakėlimo, didesnio kaip aštuoni nuočimčiai, privalo surašyti nuomos pakėlimo sutartį ir ją pasirašyti nevėliau kaip 1976 metų sausio 17 dieną. Tokių sutarčių nuorašus turi pasilaikyti abi šalys. Sutarties formos gaunamos, kreipiantis raštu: Rent Review, Box 580, Postal Station F, Toronto, M4Y 2L8. Taip pat galite pasinaudoti forma, išspausdinta šio laikraščio 1976 m. pirmame numeryje.

Nuomininkas gali tokią sutartį atšaukti, užpildydamas atšaukimo pareiškimą 30 dienų laikotarpyje po sutarties pasirašymo.

Pasirašydamas nuomos pakėlimo sutartį, nuomininkas atsisako teisės apeliuoti dėl nuomos pakėlimo 1976 metų liepos 30 — gruodžio 31 dienos laikotarpyje. Nuomininkas taipgi atsisako teisės gauti nuomos atskaitą, kaip numatyta įstatyme. Jis gali gauti tik tokio dydžio atskaitą, kuri pažymėta nuomos pakėlimo sutartyje, jeigu ji iš viso ten numatyta.

Nuomos pakėlimo sutartis negali būti taikoma jokiam laikotarpiui po 1975 metų gruodžio 31 dienos. Ji nereiškia, kad nuomininkas atsisako teisės apeliuoti dėl nuomos mokesčio, mokėto 1976 metų sausio 1 dieną arba po jos.

Province of Ontario

Nuomos pakėlimo sutartis neatleidžia savininko nuo pareigos gauti nuomos priežiūros pareigūno sutikimą, liečiantį betkokį pakėlimą nuomos mokesčio, mokėto 1976 metų sausio 1 dieną arba po jos, t.y. daugiau nei aštuonis nuošimčius 1975 m. liepos mėnesio nuomos.

Jei savininkas ir nuomininkas nesutaria dėl pakėlimo nuomos mokesčio, prašokančio aštuonis nuošimčius, nuomininkas turi teisę gauti atskaitą nuo betkurio nuomos mokesčio, didesnio kaip aštuoni nuošimčiai, 1976 m. vasario 16 dieną. Jei savininkas nesutinka grąžinti tokios atskaitos, nuomininkas gali kreiptis į nuomos priežiūros pareigūną.

Jeigu nuomos sutartis įsigalioja arba atnaujinama 1976 metų sausio 1 — liepos 31 dienos laikotarpyje, imtinai, turite štai ką žinoti:

Savininkas, kuris nori didesnio pakėlimo kaip aštuoni nuošimčiai, privalo įteikti pareiškimą savo nuomos priežiūros pareigūnui bei pranešti nuomininkui bent 60 dienų prieš pakėlimo įsigaliojimą. Pareiškimai nuomų pakėlimams, kurie įsigalioja 1976 metų sausio 1 — vasario 29 dienos laikotarpyje, turi būti įteikti 1976 metų sausio 31 dieną.

Nuomininkas, kuris nori apeliuoti dėl pakėlimo, turi 60 dienų laikotarpyje įteikti savininkui pareiškimą, reikalaujantį pateisinti pakėlimą.

Tuo atveju, kai bus numatytas viešas apklausinėjimas, datą nustatys nuomos priežiūros pareigūnas. Apie tai bus pranešta abiem — savininkui ir nuomininkui.

Po apklausinėjimo nuomos priežiūros pareigūnas nustatys nuomą. Jis taip pat gali nustatyti išlyginimus, liečiančius praėjusį laiką.

Kas yra nuomos sutartis?

Nuomos sutartis duoda teisę nuomininkui užimti tam tikras patalpas arba atnaujinti teisę jas nuomoti. Sutartis gali būti rašytinė, žodinė arba implikacinė. Kitaip sakant, jei ir neturite rašytinės nuomos sutarties, vistiek esate saistomas įstatymo.

Rašytinėm sutartim svarbioji data yra diena, kurioje įsigalioja sutartis, o ne ta, kurioje sutartis pasirašoma.

Nuomos priežiūros sutartis liečia patalpas, remiantis vienerių metų laikotarpiu ir 1975 metų liepos mėnesiu kaip nuomos mokesčio pagrindu.

Kas dalyvauja apklausoje?

Nuomininkai, savininkai arba jų atstovai turi dalyvauti nuomos priežiūros apklausoje. Nedalyvavimas joje arba neatsiuntimas atstovo atima teisę apeliuoti dėl nuomos priežiūros pareigūno sprendimo.

Apklausos bus neformalios, ir aplamai bus stengiamasi laikytis paprastos procedūros, kad suinteresuotieji patys galėtų tvarkyti savo reikalus.

Nuomos priežiūros pareigūnas turi galią kviesti liudininkus bei reikalauti atitinkamų dokumentų.

Jei dėl nuomos pakėlimo nuomininkai turi kreiptis į nuomos priežiūros pareigūną, privalo žinoti, kad pareigūnas gali leisti savininkui didesnį nuomos pakėlimą nei pradžioje buvo prašyta.

Tuo atveju, kai savininkas yra reikalaujamas pateisinti esamą arba numatomą nuomos pkėlimą, nuomos priežiūros pareigūnas gali nustatyti žemesnį nuomos mokestį už pradinį lygį.

Kol nuomos priežiūra bus sutvarkyta, prašoma nesikreipti telefonu. Galite gauti daugiau informacijų apie "Residential Premises Rent Review Act", rašydami:

Rent Review.
Box 580
Postal Station F
Toronto, M4Y 2L8

Misteriškas gabumų nustatymo metodas

A. RINKŪNAS

Lietuvoje tokio dalyko nežinojome. Mokytojai iš pažymių ir iš mokinio dalyvavimo pamokos eigoje gana gerai atspėdavo mokinio gabumą, o tų stebėjimų pagrinde buvo senoji psichologijos samprata, pagrįsta žmogaus sielos buvimu ir tos sielos veikimo sritimis — protu, valia ir jausmais. Iš Vakarų atėjo nauja psichologijos samprata, pagrįsta ne nemirtinga siela, bet smegenų centrų bei liaukų veikimu. Iš Vakarų atėjo ir idėja, kad smegenų bei liaukų veikimą galima išmatuoti aparatais ir galvosūkiais. Tos naujos idėjos Lietuvos nepriklausomybės laikotarpyje pasiekė tik Vytauto Didžiojo universiteto humanitarinių mokslų fakultetą, kur pedagogikos-psichologijos katedros asistentas rodos Lazersonas) aparatais ir galvosūkiais bandė nustatyti mūsų, jaunųjų studentų, gabumus. Mes iš jo juokėmės, manydami, kad iš visų kvailiausias yra jis pats ir jo "bosas" katedros vedėjas prof. Vabalas-Gudaitis, iš profesijos agronomas.

Praėjo keliolika metų, ir atsidūrėme Vakaruose. Čia radome psichologinių matavimų sistemą ne tik pilnai pripažintą, bet ir įgyvendintą mokyklose, netgi pradžios mokyklose žemyn iki pirmojo skyriaus. Žinoma, dėl to išplitimo mokyklose čia nebebuvo galima naudoti net tų aparatų, kuriuos turėjome Kaune. Juos čia pakeitė galvosūkiai ir jiems lygūs atsakymai į duotus klausimus. Pagal gautus atsakymus, aritmetiškai apskaičiuojami rezultatai ir nustatomas vaiko "IQ", t.y. "intelligence quotient", inteligencijos koeficientas, paprasčiau sakant — sugebėjimo rodiklis. Vidutinio gabumo mokinio "IQ" yra 100 su galimu svyravimu tarp 105 ir 95. Virš 105 eina gabieji, reguliariose mokyklose pasiekiantieji iki 140. Šie pastarieji yra mokiniai, kurie, manoma, savo protiniu sugebėjimu eina žymiai augščiau savo amžiaus. Pavyzdžiui, 9 metų vaikas kartais turi 11 ar 12 metų vaiko protavimą. Jie peršoka skyrius, beskyrėse mokyklose jie gauna specialias gabiųjų programas. Senojo tipo mokyklose jiems leidžiama pamokų metu, greičiau už kitus atlikus užduotą darbą, skaityti savo pasirinktą knygą arba net išeiti iš klasės į biblioteką, fizikos-chemijos kabinetą ar dirbtuvę. Mokiniai, turį "IQ" žemiau 85, patenka į negabiųjų kategoriją. Beskyrėse mokyklose jiems yra atskiros programos. Senojo tipo mokyklose jie patenka į žemesnes grupes, į mažiau gabių klases ar net į atsiliekančių vaikų klases (special classes). Tai žymima jų mokyklinės statistikos lape ir gali sudaryti sunkumų stojant į universitetą. Mokiniai, turį "IQ" žemiau 40, laikomi netinkamais normaliam mokymui (unteachable). Jie gali būti kiek pamokomi specialiose mokyklose arba atskirai samdyto mokytojo-psichologo. Taigi "IQ" nustatymas, kuris įvykdomas jau pradžios mokyklose, turi gana lemiančios įtakos į vaiko ateitį, nes, klaidingai nustatytas, nustumtų augantį žmogų į jam netinkamą gyvenimo srovę. Bet ar dabartiniai testai tikrai nustato tą taip svarbų "IQ" teisingai? Čia prasideda ginčas: vieni sako taip, kiti — griežtai ne.

"IQ" sistemos priešai, gerai susiorganizavę, prieš kurį laiką paruošė televizijos filmą "The IQ Myth", rodytą jau du kartu per JAV televizijos CBS tinklą. Čia pateikiama eilė argumentų prieš tos sistemos tikslumą, įtaigojant, kad ji būtų panaikinta. Štai jie: 1. "IQ" neparodo nuolatinio vaiko inteligencijos laipsnio, o tik — bandymo metu. Sakysime, vaikas tą valandą gerai nesijautė, buvo dėl ko nors susinervinęs, kas nors prieš testą išblaškė jo dėmesį. Testo rezultatai gali būti apgailėtinai blogi, visai neatitinką jo intelektualinio pajėgumo. (Aš pats pažįstu gimnazijos mokinį, kurio motina tą rytą buvo išvežta į ligoninę, ir jis po to atliko "IQ" testą taip blogai, kad nebaigė gimnazijos. Šiuo metu jis, rodos, verčiasi fiziniu darbu.) 2. "IQ" testas neparodo tikslesnio įgimto gabumo (tai būtų svarbiausia), bet inteligencijos laipsnį, paveiktą tuo metu esamų gyvenimo sąlygų. Jeigu tos sąlygos pagerėtų, įgimtas gabumas galėtų atsigauti. 3. Po 20 ar daugiau metų nuo "IQ" sistemos pripažinimo Vakarų pasaulyje matome, kad nevisos "IQ" žvaigždės mokyklose pasirodė tinkamoje augštumoje gyvenime. Priešingai, daugelis mokinių, buvę mokyklose pirmaisiais, į gyvenimo viršūnes neiškilo, kai tuo tarpu turime visą eilę jau pagarsėjusių žmonių, kurių mokyklinis "IQ" testas nebuvo toks jau augštas.

Tiek apie filmą. Šalia jo, yra dar argumentas, kuriam aš pats netikiu, kad "IQ" testai yra išrasti turtingųjų klasės, norinčios tuo būdu nustumti žemesnių socialinių grupių prieauglį į "jiems tinkamą vietą", paskelbti juos menkesniais ir tuo būdu neprileisti prie brangiausių mokymosi priemonių ir sąlygų.

"IQ" šalininkai įrodinėja, kad visi tie priekaištai yra pagrįsti tik labai negausiomis išimtimis, kad "IQ" testai veikia tikrai gerai. Klaidų esą pasitaiko, nuo jų joks žmgous nėra laisvas, bet dėl vienos kitos klaidos negalima visos sistemos atmesti.

Nesigilinant toliau į tuos visus argumentus už ir prieš, reikia pabrėžti, kad mokinių "IQ" testų rezultatai ilgus metus tėvams būdavo nesakomi. Juos žinojo tik mokytojai ir mokyklų administratoriai. Manyta, jeigu vaikas yra gimęs negabus, tai neverta tėvams apie tai sakyti, nes nieko nepataisysi, o tik tėvams rūpesčio sukelsi. Juk daugelis tėvų mano apie savo vaikus geriau, negu iš tikrųjų yra. Tik pastaruoju metu kaikurios švietimo vadybos tą pažiūrą pakeitė ir leidžia tėvams testų rezultatus matyti. Tėvai, norį "IQ" testų rezultatus pamatyti, turi kreiptis į mokytoją ar mokyklos vedėją.

Gali pasitaikyti, kad tėvams pasirodys testų rezultatai keisti — nepriimtini. Prieš pradedant ginčą su mokyklos vadovybe, geriau būtų, kad tuo atveju tėvai nuvestų vaiką pas profesionalą psichologą naujam testui. Gal jis parodys, kad vaikas tikrai negabus ir tėvai be reikalo triukšmą kėlė. Jeigu gi nepriklausomai padarytas testas rodytų rezultatus vaiko naudai, tada tėvai turėtų pagrindo prašyti mokyklos vadovybę vaiką dar kartą patikrinti.

• **Ne reklaminis tautiškumas, ne garsaus "valio" šaukimas, kuris nieko kita nekainuoja, kaip tik apdraustą nuo užkimimo gerklę, mums reikalingas, — o tylus, ramus, ištvermingas darbas tautai.**

VYSK. K. PALTAROKAS

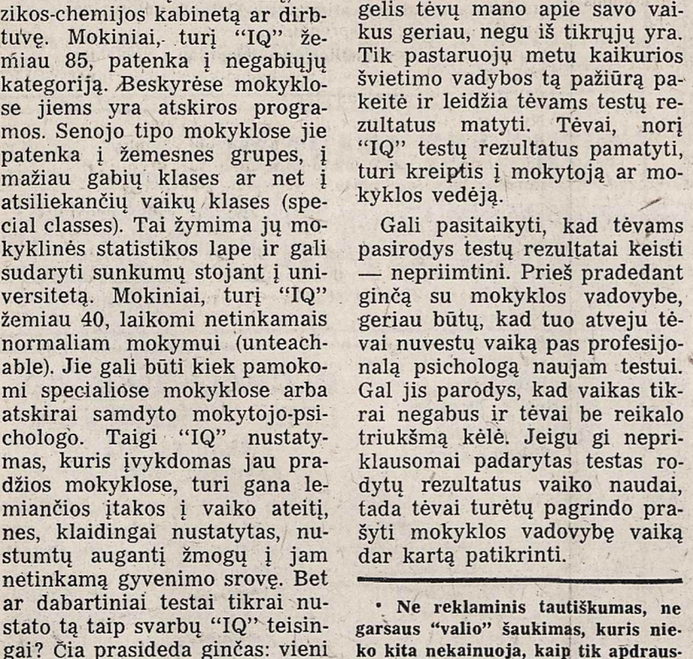

Kultūrinė lietuvių paroda rengiama Kalifornijos mokslo ir pramonės muzėjuje š.m. vasario 15 — balandžio 4 d.d. Nuotraukoje — rengėjų komitetas. Iš kairės: archit. Edmundas Arbas, Irena Tamošaitienė, archit. Rimas Mulokas, kun. Bruno Markaitis, SJ, inž. Vytautas Tamošaitis

Adomas Galdikas,, Lietuvos peizažas, 1944, tempera. Reprodukcija iš monografijos "Adomas Galdikas" 1975 m.

Puošnus leidinys -- "Adomas Galdikas"

Kritiškas žodis apie didelį ir dailų naują leidinį

DAIL. DAGYS

Malonu yra sutikti leidinius su lietuvių dailininkų kūryba. Lietuvių dailės egzistencijai, jos kultūros augimui ir brendimui pavaizduoti, jos istorijai parašyti šios rūšies leidiniai yra būtini. Nereikia manyti, kad knygose turi būti įamžinti tiktai meno viršūnėse esą asmenys. Svarbu ir žemesnės medžio šakos bei jo atžalos. Meno medyje jo dalys labai dažnai neturi pastovios vietos — jos kyla augštyn arba slenka žemyn. Taip yra pasaulinio meno pasaulyje, taip bus ir mūsų meno istorijoje.

Mano manymu, ir nelabai populiarūs dailininkai, ypač mirusieji, turėtų būti surinkti pastoviuose leidiniuose. Nebūtinai tie leidiniai turėtų būti puošnūs ir dideli ar kad visą knygą užpildytų tik vieno autoriaus darbai. Ten galėtų tilpti kelių netaip garsių mūsų mirusių dailininkų paliktų darbų rinkiniai. Nereikia bijoti pasirodyti ir su mažomis knygutėmis. Jos praturtins mūsų kultūros istorijos lapus. Juk ir didieji pasaulio dailininkai yra rodomi mažutėse, pigiose, kišeninėse laidose.

Dr. J. Girnius, redagavęs šią knygą, aiškina Galdiko kaip dailininko pasaulėžiūrą. Čia jis cituoja bei aptaria ir kitų meno teoretikų pareiškimus apie Galdiko kūrybą; leidžia ir pačiam Galdikui pasisakyti: "Mano būdas nepakenčia 'izmų' ". Taigi, nors visi žinome, kad dail. Galdikas buvo didelis modernistas, bet jis nepasidavė nė vienai srovei, kad nebūtų jos suvaržomas, o vis stengėsi būti savo prigimčiai ištikimas.

A. Galdiko gyvenimo kelią geriausiai galėjo žinoti jo žmona Magdalena, išgyvenusi su juo nuo 1917 iki 1969 m. Čia tinkamai išaiškinamos Galdikų pastangos gauti lėšų iš švietimo ministerijos Meno mokyklos statybai, dėl kurios įgyvendinimo sunkią kovą vedė jos direktorius dail. J. Vienožinskis. Mat, prez. A. Stulginskio laikais M. Galdikienė buvo ne tik seimo, bet ir švietimo komisijos narė. Todėl ne tik jos gera valia ar šeimos meilė (vyras — lektorius, sesuo — studentė) skatino ją užtarti šios įstaigos augimą, bet ir tarnybinė pareiga.

Poetas L. Andriekus savo ilgokame straipsnyje gal kiek perdėtai, bet vaizdžiai aprašinėja Galdiko gyvenimą, jo pastangas ir darbštumą Vokietijoje, Prancūzijoje ir Amerikoje, nes jis dažnai jį lankė (Niujorke). Andriekus nuoširdžiai aptaria jo neramaus charakterio prasiveržimą ir plokštumas, bekuriant paveikslus.

V. Vizgirda dėsto ne tik savo pažiūras apie Galdiko kūrybos kelią, bet ir leidžia kitiems pasisakyti apie jo blaškymąsi, pasikeitimus, pastangas augti, techniškai brėsti. Jis tą rašinį baigia: "Gyvenimo pabaigoje Galdikas visą savo patirtį sukaupė į spalvų siautimą, formų įmantrumą ir technikos virtuoziškumą". Tai tiesa, tik klausimas, ar mene šis techniškas sportas būtinas?

Nors Galdiko tematika buvo gana įvairi, bet jo stiprybė yra gamtovaizdžiai, o senatvėje — abstraktai. Tam jis buvo gimęs. Figūrinių kompozicijų ar portretų jis padarė tik keliolika daugiausia kitų dailininkų ar srovių įtakoje. Jo žymiausia figūrinė kompozicija yra triptikas "Lietuva" 1937 m. pasaulinei parodai Paryžiuje. V. Vizgirda apie šį jo paveikslą rašo: "Darbas buvo atliktas sąlygiškai, taikstantis prie banalaus turinio ir realistine maniera pailiustruojant kaimiškos buities idilę". Suprask — tai ne šedevras! Taip. Aš nepeikiu kaimiškos buities, bet man nepatinka lėliškos mergaitės. Ypač nepakenčiu dviejų figūrų su krepšiais ant galvų. Atseit, tai žvejai. Lietuvos pajūrio žvejai tegali pasakyti, ar jie nešdavo krepšius ant galvų ar kaip kitaip. O jei ir ant galvų juos nešdavo, tai visas figūrų pastatymas yra nedarbininkiškas.

Ši knyga yra pomirtinis leidinys, t.y. pilnai užbaigtas dailininkui paminklas. Vizgirda rašo: "Kada jis savo darbą yra užbaigęs, galime vertinti aruodą, į kurį supylė savo kūrybos derlių". Jis mini, kad A. G. iliustravo Vinco Krėvės knyga "Dainavos šalies padavimai" 1921 m., jis iliustravo ir Oskaro Milašiaus knygą 1933 m. Deja, knygoje nėra nė vienos tų iliustracijų. Apie tai V. Vizgirda tepasako: "Bet tai jau praeities istorija". Tai neleistinas reiškinys. Knyga juk ir kalba apie praeityje atliktus darbus. Nors straipsnio autorius pasišovė vertinti visą aruodą, tačiau nepanorėjo dasikasti iki dugno ir viską mums parodyti. Tai minusas.

Gal V. Vizgirda sakys, kad šie darbai persilpni visuomeeni rodyti. Tai būtų šališka! Redaktoriai neturi teisės pagal savo kurpalių tvarkyti kūrėjo darbus. Jiems gal jie persilni, o mums geri. O jei ir ne, tai bent viskas turi būti žinoma. Juo labiau tokie darbai, kur dailininkas parodė ne tik savo talentą, bet ir įgudimą bei sugebėjimą rimtai, kantriai dirbti. Juk jis yra daręs pavyzdžius Lietuvos pinigų banknotams. Įdėtas į knygą jų pavyzdys rodytų ne tik dailininko dydį, bet ir ilgiems laikams kalbėtų apie buvusią suverenią tautą. Tai jos palikuonims daug ką pasakytų. Deja, šių ir kitų darbų pavyzdžių knygoje labai pasigendama. Be jų neparodomas visas Galdikas.

Gal kaikas bandys aiškinti, kad dėl vietos stokos netilpo keletas minėtų iliustracijų. Perredagavus visus darbus, pašalinus bereikšmius, atsirastų daug vietos "praeities istorijai".

Knygoje nėra tinkamai apibūdintos ir teatro dekoracijos. Tik vienas puslapis ir kamputis skirtas "Šarūnui". Juk Galdikas piešė dekoracijas ir "Gražinos" operai, ir "Jūratė ir Kastytis" baletui. Kur pavyzdžiai?

Dail. A. Galdiko paminklinė knyga yra storoka — 192 puslapiai. Tų puslapių vertė įvairi, bet galėjo būti dar įvairesnė, jei nebūtų minėtų trūkumų.

Joje yra 153 vienspalvės reprodukcijos. Jų tarpe — 8 asmeninės A. G. ir grupinės fotografijos. Pastarosios supažindina su kitais to laiko asmenimis. Yra 12 (7 psl.) įvairių grafikos darbų; 3 puslapiai — 18 pieštinių škicų (užtektų trečdalio); 14 (4 psl.) tapytų eskizų (10 spalvotų, 4 vienspalviai; jų užtektų daug mažiau). Gražiausia knygos dalis yra 38 puslapiai spalvotų plokščių (+ 10 eskizų, 2 puslapiai). Kaikas šias kompozicijas ar noktiurnus laiko augščiausiu Galdiko pražydėjimu, bet nereikia jų pervertinti, nes daugelis jų efektų yra išgauti mechaniškai. Ta mada buvo apsvaiginusi ne vien Galdiką.

Tekstų gale yra sąrašai turėtų parodų, gautų premijų ir vietų, kuriose yra jo paveikslai. Amerikoje jie yra pas privačius asmenis, o Europoje — įvairių valstybių muzėjuose. Didžiausias, įvairiausias ir seniausias Galdiko palikimas yra Lietuvoje. Pagal šį sąrašą valstybinis M. K. Čiurlionio dailės muzėjus Kaune turi 126, o Lietuvos Dailės muzėjus Vilniuje — 103. Iš viso — 229. Knygos 22 psl. rašoma: "Iš viso M. K. Čiurlionio Dailės muzėjuje Kaune saugoma apie 500 A. Galdiko kūrinių". Kaip suprasti tą skirtumą?

Kadangi Lietuvoje yra daug A. Galdiko paveikslų, tai ten turėtų išleisti dar vieną, bet pilnesnę Galdiko monografiją. Juo labiau jos reikėtų ten, nes čia atspausta tik 500 egzemplioriu. Gaila, kad redaktoriai neirašė datų pirmame puslapyje ar po tituline fotografija: 1893 - 1969 (gimimo ir mirties). O jų labai reikia. Turėjau knygos vaizdą gadinti ir ranka įrašyti, nes negi kiekvieną kartą sklaidysi tekstą jų ieškodamas

Ant knygos viršelio irgi nėra jokio ženklo — todėl nesuvoksi nepavartęs, kur knygos pradžia, kur pabaiga.

Knygoje yra antkapio vaizdas (41 psl.) su užrašu "Dailininkas . . ." Argi nevertėjo greta įrašyti ir angliską žodį? Juk akmuo stovės daug ilgiau, negu lietuviai ir jų kalba.

ADOMAS GALDIKAS. Juozas Girnius, Magdalena Galdikienė, Leonardas Andriekus, Viktoras Vizgirda, Waldemar George. Redagavo dr. Juozas Girnius, išleido Magdalena Galdikienė, spausdino Lietuvių Enciklopedijos Leidykla. Bostonas 1975 m., 192 psl. Spalvotų reprodukcijų nuotraukos — V. Maželio.

Studenčių kvarteto plokštelė

Londono studenčių kvartetas "Rasa" išleido lietuviškų dainų plataus repertuaro rinktinę - suvenyrinę plokštelę "Pirmąkart . . ." "Rasa" savo dailiomis, savito stiliaus ir harmonizavimo dainomis 1971-1974 m. džiugino lietuviškos dainos mėgėjus didžiuosiuose lietuvių centruose bei mažose kolonijose. Per tą trumpą laikotarpį "Rasą" girdėjo Čikaga, Montrealis, Bostonas, Torontas, Pitsburgas, Otava, Detroitas, Sudburis, Hamiltonas, Worcesteris, Delhi, Rodney ir, žinoma, Londonas, Ontario. "Rasos" dainos ir jų interpretavimo stilius visur buvo šiltai priimti.

Išleistame rinkinyje yra kur kas daugiau dainų, negu įprastai plokštelėse randama, būtent, 18. Jų dainose atsispindi švelnus lietuviškas sentimentas, nuo patriotinio jausmo iki jaunatviško romantiškumo. Nors "Rasos" kelionės pasibaigė, šio pažymėtino rinkinio dainos dabar lankysis daugelyje tolimų lietuviškų vietų — Pietų Amerikoje ir kitur, paliesdamos daugelio širdžių jausmus.

"Rasos" kvartetą sudaro Vakarų Ontario universiteto lietuvaitės studentės: Irena Jakubaitytė, Remigija Bliskytė, Liucija ir Vida Petrašiūnaitės.

"Pirmąkart . . ." "Rasos" kvarteto plokštelė gaunama: I. Čerškus, 188 Irving Place, London, Ont. (Tel. 519-453-6589). Kaina — $6. Priimami platintojų ir pavieniai užsakymai. **E. P.**

KULTŪRINĖJE VEIKLOJE

A.a. DR. PRANAS SKARDŽIUS, vienas žymiausių mūsų lituanistų, 1975 m. gruodžio 18 d. mirė Hot Springs, Ark., ligoninėje. Palaidotas gruodžio 20 d. Hot Springs mauzolėjuje iš Šv. Jono katalikų šventovės. Velionis buvo gimęs 1899 m. Subačiuje, baigęs Panevėžio gimnaziją. Kauno universitete studijavo lietuvių kalbą ir literatūrą, lyginamąją kalbotyrą. Studijas tęsė ir baigė Leipcige, pagrindinį dėmesį skirdamas baltistikai, šalutinį — slavistikai ir filosofijai. Čia jis parašė doktorato disertaciją apie slaviškos kilmės skolinius senojoje lietuvių kalboje. Grįžęs Lietuvon, profesoriavo Kauno universiteto humanitarinių mokslų fakultete, redagavo kalbotyrinį fakulteto leidinį "Archivum Philologicum". Pokario metais svečio teisėmis skaitė paskaitas Tuebingeno universitete. Iš Vokietijos atvyko į Klevelandą ir, baigęs bibliotekininkystės mokyklą, dirbo JAV kongreso bibliotekoje Vašingtone, o pensininko dienas praleido Hot Springs vietovėje. Velionies palikimą sudaro studijos ir gausūs straipsniai.

KALIFORNIJOS MOKSLO IR PRAMONĖS MUZĖJUJE vasario 15 — balandžio 4 d.d. įvyks kultūrinė lietuvių paroda, kuria rūpinasi vykdomasis komitetas — kun. B. Markaitis, SJ, architektai E. Arbas ir R. Mulokas, I. Tamošaitienė ir inž. V. Tamošaitis. Patalpos parodai gautos kun. B. Markaičio, SJ, iniciatyva. Parodos koordinatoriai yra I. Tamošaitienė ir R. Mulokas. Los Angeles ALIAS skyrius parodos atidarymo išvakarėse, vasario 14 d., 7 v.v., rengia priėmimą žymiesiems svečiams muzėjaus patalpose. Muzėjaus vadovybė yra pažadėjusi išsiuntinėti apie 80.000 informacinių kvietimų į šią parodą. Mūsų kultūrai joje atstovaus liaudies meno kūriniai, gintaro dirbiniai, dailininkų darbai, lietuviški knygženkliai, architektų projektai, tautiniai drabužiai bei audiniai, JAV išleistos lietuviškos enciklopedijos. Tikimasi, jog daug vertingų rodinių parodai paskolins Kalifornijos lietuviai. Norintieji dalyvauti šioje parodoje prašomi kreiptis į Ireną Tamošaitienę, 4221 Newdale Dr., Los Angeles, Cal. 90027, USA. Tel. 213-662-0791.

SOUTHERN ILLINOIS UNIVERSITY PRESS leidykla šią vasarą išleis baltiečių dramaturgų šešių pjesių antologiją "Confrontations with Tyranny" ("Akistatos su tironija"). Lietuviams šiame leidinyje atstovaus Algirdas Landsbergis ir Antanas Škėma, latviams — Martinš Ziverts ir Gunars Priede, estams — Paul-Eerik Rummo ir Enn Vetemaa. Leidinyje taipgi bus pateikta kiekvienos pjesės aptara, lietuvių, latvių ir estų dramos veikalų apžvalga. Apie 500 psl. turėsiančios antologijos kaina — $15. Leidėjai, norėdami nustatyti tiražą, prašo būsimuosius skaitytojus, švietimo institucijas ir bibliotekas antologiją užsisakyti iki vasario 15 d. šiuo adresu: Southern Illinois University Press, P.O. Box 3697, Carbondale, Ill. 62901, USA.

ČIKAGOS JAUNIMO CENTRAS sutiko globoti numatomą įsteigti tautosakos archyvą. Minti archyvo įsteigimui davė studentės Elenos Bradūnaitės surinkta gausi ir vertinga medžiaga senosiose JAV lietuvių kolonijose.

KOMPOZ. BRUNO MARKAIČIO, SJ, kūrinių koncertą M. B. Kinsey auditorijoje, Los Angeles mieste, surengė Kalifornijos Mokslo ir Pramonės Muzėjus. Šio prieškalėdinio koncerto programon buvo įtrauktos Kalėdoms skirtos instrumentinės bei vokalinės kompozicijos, papildytos oratorijos "Šimtas saulių" ir simfoninės kantatos "Vilniaus varpai" ištraukomis. Koncertą dirigavo pas B. Markaitis, SJ, programą atliko Kalifornijos berniukų choras, Valentinos Oumansky dramatinio šokio ansamblis ir pianistė Raimonda Apeikytė.

KIPRO BIELINIO testamentu palikta $3.000 premija buvo įteikta Sibiro tremtinei Elenai Juciūtei už jos atsiminimų knygą "Pėdos mirties zonoje", susilaukusią jau dviejų laidų. Iškilmės dalyviai užpildė Čikagos Jaunimo Centro salę ir net jos erdvų balkoną. Apie velionį K. Bielinį ir jo premiją žodį lietuvių socialdemokratų vardu tarė J. Skorubskas. Knygą aptarė bei autorės pastangas įvertino M. Mackevičius. Dalyvius su E. Juciūte supažindino jos mokslo dienų draugė St. Petersonienė. Premijos komiteto sekr. A. Pužauskui perskaičius paskyrimo aktą, čekį E. Juciūtei įteikė K. Bielinio testamento vykdytojas P. Venclova. Laureatė E. Juciūtė, padėkojusi knygą išleidusiems šauliams ir šios iškilmės rengėjams, išryškino K. Bielinio veiklą prieš sovietinę tironiją, pabrėždama, kad jis gerokai anksčiau už A. Solženiciną yra atskleidęs Gulago salyno baisumus. Ji taipgi perdavė pavergtų lietuvių prašymą imtis žygių, kad Lietuvoje vėl būtų leista švęsti Kalėdas, paruošti ir išeivijoje išleisti naują Lietuvos istoriją. Ištraukas iš E. Juciūtės knygos skaitė programos vadovė E. Pakštaitė ir M. Mackevičius. Aktoriai J. Kelečius, St. Kelečienė, L. Rastenytė, vadovaujami kompoz. D. Lapinsko, su jaunaisiais talkininkais atliko A. Rūko lyrikos kūrinį "Mano tautos istorija". Didelio dėmesio susilaukė E. Juciūtės atsivežta Sibiro tremtinių rankdarbių ir nuotraukų parodėlė.

KIPRO PETRAUSKO devyniasdešimtąjį gimtadienį kauniečiai paminėjo specialiu vakaru viešosios bibliotekos salėje. Programą atliko buvusieji jo mokiniai — Vilniaus operos tenoras V. Adamkevičius, kauniečiai solistai A. Kunčius ir A. Kučingis. Jie taipgi dalijosi savo atsiminimais apie didįjį dainininką, kuris yra laikomas mūsų profesinio operos teatro tėvu. Antrasis K. Petrausko pagerbimas įvyko Kauno muzikiniame teatre. Apie jo nuopelnus lietuvių operai kalbėjo šio teatro direktorius ir sol. V. Blažys. Pagerbimas užbaigtas G. Verdi "Traviatos" spektakliu. Alfredą dainavo J. Antanavičius, Violetą — "Estonijos" teatro sol. A. Kal, Žermoną — G. Šmitas.

"GINTARINĖS TRIŪBOS-75" konkurse Kauno sporto halėje varžėsi 24 saviveikliniai estradiniai orkestrai bei ansambliai. Pagrindinį konkurso prizą estradinių orkestrų grupėje laimėjo E. Mažajevskio vadovaujamas orkestras "Poliot" iš Čeliabinsko. Geriausiu estradiniu ansambliu vertintojų komisija pripažino latvių grupę "Suvenyrs" su vadovu D. Grozovu iš Adažių kolchozo, geriausiu instrumentiniu vokaliniu ansambliu — Druskininkų kultūros namų saviveikliininkus, vadovaujamus M. Suraučio. Visiem konkurso dalyviam buvo privalomas lietuvių liaudies dainos "Oi ant kalno, ant augštojo" atlikimas. Ją geriausiai aranžavo ir atliko baškirų ansamblis "Raduga". Estrados dainininkų laurus laimėjo Panemunės kultūros namų ansamblio "Versmė" sol. J. Miščiukaitė ir Latvijos Siguldos miesto ansamblio sol. V. Juchnevičius.

KAUNO DRAMOS TEATRAS M. K. Čiurlionio šimtąjį gimtadienį paminėjo specialiu veikalu "Svajonių piligrimas", kurio autoriai yra du dramaturgijoje debiutuojantys jaunuoliai — rašytojas E. Ignatavičius ir rež. J. Vaitkus. Spektakliui buvo panaudoti M. K. Čiurlionio laiškai, dienoraščiai, pasisakymai, atskleidžiantys jo vidinę būseną ir priešTaravimus. Pjesės veikėjai yra simbolinio pobūdžio, o pats M. K. Čiurlionis joje dalyvauja tik savo rašytiniu palikimu. Jo, kaip veikėjo, pjesėje nėra. Premjerinį "Svajonių piligrimo" spektaklį režisavo J. Vaitkus, apipavidalino dail. J. Malinauskaitė, muziką sukūrė kompoz. G. Kuprevičius.

BULGARIJOS SOSTINĖJE SOFIJOJE gausių lankytojų susilaukė lietuviškų suvenyrų ir liaudies meno paroda, turėjusi daug medžio drožinių, audinių, gintaro dirbinių. Tuo pat metu ten buvo surengta ir fotografo A. Sutkaus meninių nuotraukų paroda, padalinta į du skyrius — "Lietuvos žmonės" ir "Susitikimai Bulgarijoje".

DABARTINIŲ LENKIJOS KOMPOZITORIŲ kūrinių koncertą surengė Vilniaus filharmonija, simfoninio orkestro dirigentu pasikvietusi Poznanės orkestro vadovą P. Čaikovskį. Koncerte taipgi dalyvavo lenkė sol. J. Gadulianka, o jo pasiklausyti buvo atvykę lenkai kompozitoriai R. Tvardovskis, H. Gureckis ir A. Blochas. Jų kūriniai sudarė pusę viso koncerto programos.

VILNIUJE ĮVYKUSIAME SEMINARE tautinių drabužių klausimais dalyvavo 22 audėjos iš visos Lietuvos. Pranešimus joms padarė: apie moterų tautinius drabužius — Lietuvos etnografijos muzėjaus skyriaus vedėja S. Bernotienė, apie vyrų tautinius drabužius — istorijos kandidatė V. Kulikauskienė, apie tautinių drabužių kompozicinius principus — dr. H. Kairiūkštytė-Jacinienė, apie Lietuvos dailės muzėjaus liaudies meno skyriaus rinkinius — vedėja A. Mikėnaitė. Dalyvės turėjo progą susitikti su dailininkais M. Žilevičiene, V. Daujotu, biologijos dr. E. Simkūnaite, Vilniaus elektrografijos instituto etnografiniu ansambliu. Savaitę trukusiam seminarui vadovavo Liaudies Meno Rūmų dailės skyriaus vedėja G. Puodžiukaitytė.

SPECIALIU LITERATŪROS VAKARU IR PARODA respublikinė Vilniaus biblioteka paminėjo rusų poeto Sergejaus Jesenino 80-tąsias gimimo metines.

TARPTAUTINIAMS MOTERS METAMS skirtoje respublikinje parodoje Vilniaus dailės parodų rūmuose buvo sutelkta apie 250 tapybos, grafikos ir taikomosios dailės darbų, kuriuos sukūrė Lietuvos dailininkės.

TARPRESPUBLIKINIAME STUDENTŲ MIŠRIŲ CHORŲ konkurse "Juventus-75", surengtame Kaune ir dedikuotame M. K. Čiurlionio šimtosioms gimimo metinėms, dalyvavo 16 chorų iš Vilniaus, Kauno, Rygos, Talino, Leningrado, Maskvos, Kievo bei kitų miestų. Konkursą laimėjo akademinis Kauno politechnikos instituto choras "Jaunystė".

VILNIAUS DRAMOS TEATRAS velionies aktoriaus Juozo Rudzinsko septyniasdešimtąsias gimimo metines paminėjo atnaujintu M. Gorkio veikalo "Dugne" pastatymu. Šią pjesę prieš 11 metų buvo režisavęs J. Rudzinskas. Rež. S. Nosevičiūtė pasinaudojo jo režisūrine koncepcija. Scenovaizdį sukūrė pirmojo pastatymo dail. J. Surkevičius. Premjeriniame spektaklyje du vaidmenis pakartojo pirmajame pastatyme dalyvavę aktoriai L. Kupstaitė ir S. Jukna. Žodį apie J. Rudzinsko sceninius laimėjimus tarė dramos teatro meno vadovas rež. H. Vancevičius. **V. Kst.**

PROGRESS

REAL ESTATE LTD.

1072 Bloor St. W. Tel. 534-9286

Perkant ar parduodant nekilnojamą nuosavybę visada Jums sąžiningai patarnaus

S. JOKUBAITIS

Tel. 534-9286 — namų: 537-2869

LIETUVIO SAVININKO VAISTINĖ

MARGIS DRUG STORE

JOHN V. MARGIS, Phm. B.

408 Roncesvalles Ave. Tel. 535-1944

PRIIMA "ONTARIO DRUG BENEFIT" RECEPTUS.
VAISTAI, KOSMETIKOS PREKĖS IR KT.

NEMOKAMAS PRISTATYMAS Į NAMUS

Prisikėlimo Parapijos Kredito Kooperatyvas

999 College St., Toronto, Ont. M6H 1A8 • **Tel. 532-3400**

AKTYVAI — virš 8 milijonų dolerių

KASOS VALANDOS:		MOKA UŽ:	
Pirmadieniais	10 - 3	term. indėlius 1 metų	9¼%
Antradieniais	10 - 3	pensijų s-tas	8¼%
Trečiadieniais	uždaryta	taupomąsias - savings s-tas	7½%
Ketvirtadieniais	10 - 7	depozitų - čekių s-tas	6%
Penktadieniais	10 - 8	DUODA PASKOLAS:	
Šeštadieniais	9-12	asmenines	9½%
Sekmadieniais	9.30 - 1	nekiln. turto	9½%

Skyrius ANAPILYJE veikia sekmadieniais — 9.30 v.r. iki 1 v.p.p.

Nemokama visų narių gyvybės drauda pagal santaupų dydį iki $2,000, asmeninių paskolų, mirties ir invalidumo atvejais — iki $10,000. Parduodame "American Express" kelionių čekius ir pinigines perlaidas. Nemokamas čekių ir sąskaitų patarnavimas. • Mūsų tikslas — ne PELNAS, bet sąžiningas PATARNAVIMAS lietuviams.

F. SENKUS REAL ESTATE

21 Lumbervale Ave. • • **Tel. 533-4414**

AUTORITE SALES and SERVICE

Telefonas 531-1305 1636 Dundas St. W.

ir **Bloor Autorite Garage,** 296 Brock Ave. (tarp Dundas ir College)

- Sąžiningas ir patikimas patarnavimas.
- Visi automobilių mechaniniai taisymai.
- Snieginės ir paprastos padangos, **Michelin, B. F. Goodrich, Radial** ir kt.

Sav. FRANK PETTIT

BEST ELECTRIC

NUO LŪŠNOS IKI DANGORAIŽIO!
Verslo bei pramonės pastatų elektros įrengimai, priežiūra ir kiti darbai

ELEKTROS RANGOVAS

Tel. 925-7716 Petras Prakas

Visi darbai atliekami GERIAUSIAI

Ar turite sunkumų suprasti ką reiškia gyvybės drauda?

Klauskite mane apie:

- pajamų mokesčių atskaitas
- pensijų planus
- RRSP — registruotą pensijų planą
  - invalidumo pajamas
  - nuosavybių draudą
  - šeimos apsaugą
- Studentų draudos fondus mokslui eiti

Juozas Eimis Ramas, *2 Carlton St., suite 714*
District Manager of
Canadian Premier Life
Raštinė: 363-7881
Namai: 766-5857

STEPHAN'S FURS 406 Roncesvalles Ave. **telefonas 536-5936**

Parduodami kailiniai apsiaustai ir įvairaus kailio kepurės.
Priimami užsakymai. Daromi pataisymai bei persiuvimai.

DUFFERIN RADIO AND TV

SALES AND SERVICE

Taisomi televizijos, HI-FI ir radijo aparatai. • Parduodamos lempos ir baterijos. • Prityręs specialistas su ilga praktika.

1000 College St. • LE 1-3074 • Sav. P. Užbalis

P. ir T. SERVICE CENTRE garažas

(1862 Mattawa Ave., Mississauga, L4X 1K1, tel. 279-4371)

Važiuoti į vakarus Dundas St. W. nuo 427 kelio 1 mylią, sukti kairėn prie pirmųjų šviesų (į pietus) Wharton Way, važiuoti Wharton Glen gatvę tiesiog į garažą.

• Sąžiningai atliekame visus automobilių mechaniškus pataisymus. •

Savininkai: **A. Paškevičius ir J. Tamošiūnas**

Montrealio lietuvių ansamblio "Gintaras" liaudies instrumentų orkestras, grojęs Kanados lietuvių tautinių šokių ir dainų šventėje gausiems šokėjams. Orkestro vadovas— Z. Lapinas

Kanados įvykiai

(Atkelta iš 1-mo psl.)

rūpindamasis tik 2 milijonais savo narių, kurie jau gauna augščiausius atlyginimus visoje Kanadoje. Jam kažkodėl atrodo, kad kontrolė yra žymiai griežtesnė atlyginimams nei kainoms. Iš tikrųjų gaminių kainos per porą metų nepašoka 70%, o tokio algų padidinimo išdrįsta reikalauti kaikurios unijos. Geriausias pavyzdys — Kanados paštininkai. Vyriausybės leistą algų padidinimą 38% per 30 mėnesių J. Morris laiko aiškia skriauda paštininkams. Ir dabartinėse derybose kitos unijos vis dar kelia atlyginimų didinimo reikalavimus, gerokai prašokančius kontrolės įvestas ribas. Kainų fronte tokios akcijos nesimato.

Kvebeko premjeras R. Bourassa pagrindiniu savo rūpesčiu 1976 m. laiko pasaulinės olimpiados surengimą Montrealyje sekančią vasarą. Jo vyriausybė jau yra perėmusi olimpiados stadijono bei kitų įrenginių reikalus iš Montrealio miesto ir jo burmistro J. Drapeau. Kad statybos būtų laiku užbaigtos, didelį dėmesį tenka skirti išlaidų sąmatai ir statybininkų problemoms. Jų streikai galėtų lengvai palaidoti olimpiadą.

Federacinė imigracijos ministerija jau pradėjo akciją, kurios tikslas yra užtikrinti pasaulinės olimpiados Montrealyje saugumą, kad nepasikartotų 1972 m. įvykiai Muenchene. Nuo š.m. sausio 1 d. visi tarptautiniais skrydžiais Kanadon atvykstantys keleiviai turi užpildyti lėktuvuose išdalintas korteles. Jose reikia įrašyti vardą ir pavardę, gimimo datą, paso numerį, gyvenvietės ar apsistojimo adresą Kanadoje. Tokias korteles turi užpildyti ir imigracijos pareigūnams aerodromų muitinėse įteikti ne tik užsieniečiai, bet ir Kanadon grįžtantys piliečiai ar gyventojai, vyresni kaip 14 metų. Vienintelė išimtis paliekama skrydžiams iš J. A.V., kur tokių keliautojų metinis skaičius siekia apie 70 milijonų. Tokia kortelių sistema galios iki olimpiados pabaigos rugpjūčio 1 d. Atrodo, ja norima sustiprinti atvykstančiųjų kontrolę. Ankstyvas kontrolės įvedimas suteiks daugiau praktikos imigracijos pareigūnams bei RCMP saugumiečiams.

Karalienė Elzbieta veteraną politiką J. Diefenbakerį, neseniai sulaukusį 80 metų amžiaus, priėmė į vadinamąjį garbės ordiną — "Companion of Honor", kuris iš viso turi tik 65 narius, pasižymėjusius politikoje, moksle ar mene. Minėtąjį ordiną 1917 m. yra įsteigęs karalius Jurgis V. Jo nariai negauna jokio titulo, reiškiančio kilmingumą. Kanados įstatymai tokio titulo savo piliečiams neleidžia priimti. Dėlto problemos susilaukė leidėjas Thomson, 1964 m. pakeltas į baronus ir padarytas Britanijos lordų rūmų nariu. Jis buvo priverstas atsisakyti Kanados pilietybės. J. Diefenbakeris su žmona atostogavo Karibų jūros salose, kur ją ištiko lengvas širdies smūgis. Kanadon jiedu grįžo specialiai pasiųstu valdiniu lėktuvu.

Ontario parlamente priimtas priverstinis apsaugos diržų naudojimas lengvuosiuose automobiliuose įsigaliojo nuo š.m. sausio 1 d., bet iki vasario 1 d. policija pasitenkins tik įspėjimais. Po šios datos reikės mokėti baudas. N. Metų dieną apsaugos diržo belaisviu tapo Ian Lee iš Georgetown, Ont. Užsisegęs seniai benaudotą diržą, jis niekaip negalėjo jo atsegti ir buvo priverstas šauktis policijos pagalbos. Pasirodo, diržo sagtyje buvo įstrigęs gabaliukas stiklo.

PADĖKA

Mūsų mylima Mamytė

a.a. Domininka Asevičienė,

gražiai praleidusi 1975 m. Kūčias savo vaikų, anūkų ir proanūkių tarpe, ankstyvą šv. Kalėdų rytą Šv. Juozapo ligoninėje atsiskyrė su šiuo pasauliu.

Reiškiame nuoširdžią padėką Tėvams pranciškonams už maldas laidotuvių namuose, iškilmingai atlaikytas šv. Mišias Prisikėlimo šventovėje ir laidotuvių apeigas, palydint velionę į amžino poilsio vietą Šv. Jono lietuvių kapinėse.

Nuoširdi padėka solistui Verikaičiui už giedojimą šventovėje ir dr. J. Urbaičiui už ilgametį rūpinimąsi velionės sveikata.

Visiems artimiesiems ir pažįstamiems, prisidėjusiems prie laidotuvių, atsiminusiems velionę ir palydėjusiems į amžino poilsio vietą nuoširdžiai dėkoja —

nuliūdę: duktė Danutė Batūrienė, sūnūs Kęstutis ir Vytautas Asevičiai su šeimomis

Mylimai MAMYTEI

Lietuvoje mirus,

JANINAI PILYPAVIČIENEI ir šeimai gilią

užuojautą reiškia —

Anapilio Moterų Būrelis

SPORTAS

Priešolimpinių žaidynių paraštėje

BR. KETURAKIS

Pasaulio sporto šakos kasmet kyla. Didieji sporto galiūnai su milžiniškų gyventojų ir sportininkų skaičiumi, kaip pvz. JAV ir Sov. Sąjunga, pastarajai pirmąkart įžengus į olimpinių žaidynių areną 1952 m. Helsinkyje, yra nuolatiniai stipriausi varžovai.

Ir statistinėje lentelėje matome daugiausia tuos kraštus iškiliųjų tarpe. Nemažas skaičius kitų kraštų, kaip Suomija — jietininkų ir 1972 m. klasikinių bėgimų srity, R. Vokietija — rutulininkų klasėje, vokiečiai — kūjo mėtyme, anglai ir belgai — ilguose nuotoliuose, ryškiai įsiterpia pirmaujančių gretosna. Afrikos kontinentas bus stiprus varžovas visuose vidutinių ir ilgų nuotolių bėgimuose. Tarptautinės jų išvykos - varžybos į kitus Europos kraštus yra labai apribotos. Taigi, bendroje eigoje kaikur jų pavardžių nematyti.

Baltijos kraštuose (vyrų klasėje), išskyrus keletą paskirų vyrų, kaip estas Enn Sellik (5.000 m 13:27,1) su nauju Sov. Sgos rekordu, šuolininkas su kartimi latvis Janis Lauris (5,40 m), yra žengtas žingsnis atgal kitose rungtynėse. Mums tai pilnai suprantama, nes tarptautiniai susitikimai beveik neįmanomi, pasitaiko tik labai retos progos patekti į valstybinę rinktinę. Sezono metu savuose kraštuose rungtyniavimas dar labai mažai parengtuose (pagal tarptautinį standartą) stadijonuose yra negausus ir be stiprios konkurencijos. Kasdieninis gyvenimas pilnas rūpesčių, todėl pakliūti į pačias viršūnes yra ypatingai sunku.

Sekančiuose straipsniuose, kai bus kalbama apie pasaulio moterų klasę ir savųjų vietas, papildomai paskelbsime ir mūsų vyrų, ypač lietuvių, sportinio ėjimo laimėjimus 50 km rungtyje. Ši rungtis 1976 m. Montrealy neįvyks, nors tarptautinėse varžybose yra labai populiari ir greit gali būti grąžinta.

Kanada ir Sovietų Sąjunga pasirašė naują žvejybos sutartį, kontroliuojančią Kanados Atlanto pakrantėse sugaunamos žuvies kiekį. Kadangi sovietų žvejybos laivai dažnai viršydavo nustatytą normą, jiems buvo uždraustas įplaukimas į Kanados uostus pasipildyti kuro, vandens ir maisto atsargų. Naujoji sutartis, pasirašyta užsienio reikalų ministerio A. MacEacheno ir Sovietų Sąjungos ambasadoriaus A. N. Jakovlevo, žvejybos reikalams spręsti numato jungtinį dviejų kanadiečių ir dviejų sovietų atstovų komitetą, taipgi specialų sovietų pareigūną Halifakso uoste.

VYČIO ŽINIOS

Buvusius Vyčio klubo narius Vytautą ir Romą Akelaičius, buvusius vytiečius Jurgį ir Jadvygą Karalius (dabar Čikagoje) sidabrinių jungtuvių sukakčių proga sveikiname ir linkime daug, daug laimingų metų.

Jauniausi krepšininkai gruodžio 28 d. Anapilio salėje žaidė dvejas draugiškas rungtynes su Hamiltono Kovo žaidėjais. Jauniausios klasės (12 m.) krepšininkų rungtynės normaliu laiku baigėsi lygiomis 8:8 (2:2) ir tik pratęsime vytiečiams pasisekė įmesti dar vieną krepšį ir laimėti rungtynes 10:8. Abiejose pusėse buvo matyti keletas žaidėjų su gera žaidimo technika, tačiau slidžios grindys neleido jiems sėkmingai pasireikšti. Žaidė Vyčio komandoje — G. Grabauskas 4, J. ir S. Namikai, J. Ažubalis 4, P. Karpis, R. Karpis 2, P. Sukauskas, A. Saplys; Kovo — Šiūlys, T. Stanaitis 2, P. Stanaitis 2, R. Otto 2, E. Martininkaitis, R. Bartininkaitis 2. Jaunių C (14 m.) rungtynės pradžioje buvo apylygės, ir pirmąjį puslaikį laimėjo vytiečiai 10:8 pasekme. Vytiečiams nesisekė mėtyti ir tik antrame puslaikyje pradėjo pataikyti į krepšį. Kovo žaidėjai, būdami menkesnio ūgio, žaidė apgalvotą ir techniškai gerą žaidimą. Ypač išsiskyrė Trumpickas ir Stanaičiai. Žaidė Vyčio komandoje — Zenkevičius 29, Radzevičius 6, Augaitis 4, V. Grabauskas 2, J. Karpis 2, Kišonas 5; Kovo — L. Stanaitis, T. Stanaitis 4, A. Stanaitis 2, Trumpickas 11, Jakubėnas 2, Dūdonis 2. Praėjusio sekmadienio ir šioms rungtynėms gerai teisėjavo G. Žukauskaitė.

Metinis pobūvis įvyks Anapilio salėje sausio 31 d. Kviečiame visus atvykti į šį pobūvį, nes jame matysime viešnią iš Lietuvos Onutę Valiuškevičiūtę.

Mūsų rėmėjams Č. ir J. Valiukams nuoširdžiai dėkojame. Nuoširdi padėka visiems Vyčio rėmėjams, kurie gausiomis aukomis ištisus 1975-tus metus rėmė sportinę veiklą.

Visuotinį klubo susirinkimą numatoma šaukti 1976 m. vasario mėnesį.

Visos treniruotės po švenčių vyks nusistovėjusia tvarka. A. S.

HAMILTONO KOVAS

Krepšinio treniruotės vėl pradedamos po mokyklų atostogų Delta gimnazijos salėje.

Centrinės Ontario provincijos vyrų krepšinio pirmenybėse Kovas nugalėjo Guelph Oaks 88:85 ir Kronas Real Estate komandą 87:73.

Kvalifikacinėse stalo teniso žaidynėse Fort Erie Hamiltono Kovui atstovavo trys žaidėjos. Penkiolikos metų amžiaus grupėje R. Raguckaitė užėmė II v. ir augščiau šio amžiaus grupėje L. Koperskytė taip pat buvo antra. Jos abi galės dalyvauti žaidynėse St. Marie vasario 14-16 d.d.K.B.

Lietuvių vaikai be lietuvių kalbos ... nuostolis šeimai ir tautai

AL GARBENS

REAL ESTATE

Kanados, Ontario ir Toronto Real Estate narys

Telefonai: 536-2738 • 536-2664 • 1611 BLOOR St. West

PARDAVIMAI HIGH PARK RAJONE

HIGH PARK, tributis — 14 kambarių per tris augštus, vandeniu šildomas; 2 garažai, arti požeminio ir Lietuvių Namų. Įmokėti apie $50.000.00.

JANE — ANNETTE, pusiau atskiras plytų namas, 6 kambariai pilnai modernizuotas, 2 prausyklos, platus šoninis įvažiavimas; įmokėti tik $10.000; savininkas, užpirkęs namą, turi parduoti.

INDIAN GROVE, pusiau atskiras plytų namas per 2 augštu, 6 kambariai plius-2 saulės kambariai, 2 prausyklos, 2 virtuvės, nauja šildymo sistema, didelis daržas, garažas; prašo $53.000.

SKUBIAI REIKALINGI NAMAI PARDAVIMUI

AL. GARBENIS Namų tel. HU 9-1543

STASYS DARGIS Namų tel. 248-9196

Taupyk ir skolinkis

Pirmutiniame ir didžiausiame TORONTO LIETUVIŲ KREDITO KOOPERATYVE

PARAMA

MOKA:	IMA:
9½% už 2 m. term. dep.	
8¾% už 1 m. term. dep.	9½% už asm. paskolas
7½% už taupymo s-tas	9½% už mortgičius
8¼% už pensijų planą	
6% už čekių s-tas (dep.)	

AKTYVAI virš 11 milijonų dolerių

Asmenines paskolas duodame iki $10,000 ir mortgičius iki 75% įkainoto turto. Visų narių gyvybė apdrausta santaupų dydyje, bet nedaugiau $2,000. Asmeninės paskolos mirties atveju apdraustos iki $10,000. Nemokamas čekių ir sąskaitų patarnavimas — piniginės perlaidos, kelionės čekiai (American Express) Kitos paskolos: (Line of Credit) ir antrieji mortgičiai.

KASOS VALANDOS: pirmadieniais — nuo 10 val. ryto iki 6 val. vakaro; antradieniais ir trečiadieniais — nuo 10 val. ryto iki 3 val. po pietų; ketvirtadieniais — nuo 10 val. ryto iki 6 val. vakaro; penktadieniais — nuo 10 val. ryto iki 8 val. vakaro; šeštadieniais — nuo 9 val. ryto iki 1 val. po pietų (liepos ir rugpjūčio mėnesiais šeštadieniais uždaryta).

BŪSTINĖ: Lietuvių Namai — 1573 Bloor Street West, Toronto, Ontario M6P 1A6

Telefonai: **532-8723** ir **532-1149**

ED. KONDRATAS, siuvėjas

Individualūs užsakymai, pasiūtos eilutės, sportiniai švarkai ir kelnės (slacks) iš šių medžiagų: vilnonių, ožkinės vilnos (mohair), megztinės (double knit), sintetinės medžiagos (Fortrel, Terylene)

1113 Dundas St. W., Toronto 3, Ontario **Tel. 533-5454** **Lietuviams daroma NUOLAIDA**

LITHO-ART SPAUSTUVĖ

971 College St., Toronto 4, Ontario

Telefonas: 533-4363

LIETUVIAI SAVININKAI

Įvairūs spaudos darbai: leidiniai, programos, visi verslo bei reklaminiai spaudiniai

CHOLKAN

R. CHOLKAN & CO. LTD. REALTOR

REAL ESTATE — GENERAL INSURANCE

KINGSWAY, puikus 5 butų pastatas, 3 ir 2 miegamųjų, didžiuliai kambariai; balkonai išeina į parką; 5 garažai su privačiu įvažiavimu, vienaaugščio didumo butai, netoli susisiekimo; apie $40.000 įmokėti, atvira skola; retai pasitaikantis pirkinys.

ROYAL YORK — BLOOR, gražus 6 kambarių vienaaugštis, užbaigtas rūsys su baru, garažas su privačiu įvažiavimu, viena atvira skola.

JANE — BLOOR, apynaujis, gražus dvibutis su užbaigtu butu rūsy, gražus kiemas, garažas su privačiu įvažiavimu, apie $20.000 įmokėti.

ROYAL YORK — BLOOR, 8 kambarių per du augštus puikus atskiras namas. Gražus didžiulis kiemas, 3 prausyklos, pilnai užbaigtas rūsys, garažas su privačiu įvažiavimu, netoli Bloor.

SWANSEA, gražus atskiras originalus tributis. Garažai su privačiu įvažiavimu; skubus pardavimas.

VAKARŲ TORONTE, 5 butų atskiras mūrinis pastatas — trijų ir dviejų miegamųjų. Vandeniu-alyva šildomas; balkonai, garažai su privačiu įvažiavimu.

P. KERBERIS,
2336 Bloor Street West
tel. 763-5555 namų 535-1584

ADVANCE REAL ESTATE Ltd.

Toronto Real Estate Board narys

1055 Bloor Street West

Rezidenciniai — komerciniai — investacijos —

mortgičiai — įkainojimas — namų drauda

A. (BLUE) BLIŪDŽIUS

Telefonai: 534-9246 namų 537-2291

Trident Real Estate Ltd.

2150 Bloor St. W., Toronto, Ont., M6S 4V7

Sąžiningas patarnavimas perkant ar parduodant nuosavybę Toronto ir Mississaugos apylinkėje

Vyt. V. Girdauskas

TELEFONAI: įstaigos: **766-9771** namų **270-6075**

Čikagos lietuvių horizonte

VLADAS RAMOJUS

Už langų Kalėdų dienos vidurdienis. Vakarykštis sniegas, baltai išpuošęs Kalėdų naktį, tirpsta. Apniukusią dieną dar tebepuošia balti namų stogai, bylodami, kad Kalėdos Čikagoje šiemet vėl baltos. Kalėdų naktį vieni rinkomės į Šv. Kryžiaus lietuvių šventovę, kiti į Marquette Parko, treti — pas lietuvius jėzuitus ir kitur. Šv. Kryžiaus šventovėje prieš Bernelių Mišias pusę valandos skambėjo kalėdinių giesmių koncertas, atliekamas "Dainavos" ansamblio, kuriam dirigavo muz. Al. Jurgutis, dar vis negalįs savo likusios šeimos atsikviesti iš okup. Lietuvos. Ansamblis giedojo ir lietuviškas Bernelių Mišias su sol. D. Stankaityte.

Žiūrint į didžiosios šventovės barokinį vidų, kurios skliautuose per visą milžinišką pastatą žibėjo šimtai elektros žiburių, matėsi ir nemažai tuščių vietų. Gal net kiek daugiau, kaip per praėjusias Kalėdas. Tai žinia, kad lietuviai, o ypač mūsų jaunimas, išsikeldami į priemiesčius ar nuošalesnius rajonus, tolsta nuo savųjų šventovių, nuo savųjų parapijų. Išimtis gal tik Marquette Parkas, kur lietuvių šventovė ne tik didžiųjų švenčių metu, bet ir šiaip sekmadieniais esti pilnutėlė. Kiek laiko dar Marquette Parkas toks gyvas išsilaikys, priklausys nuo vietos gyventojų solidarumo, nes už kelių blokų į rytus nuo Marquette Parko jau išsitiesusi juodoji siena.

NELAIMĖS ŠVENČIŲ IŠVAKARĖSE

Šiemet per Kalėdas Šv. Kryžiaus šventovė atrodė tuštesnė ir todėl, kad joje pirmą kartą per 28 metus nebematėme parapijos asistento kun. Adolfo Stašio, ištikimojo lietuviškojo vaidilos. Gruodžio 22 d. Čikagoje buvo tikrai nelaiminga diena. Tą dieną gretimojo Waukegano lietuvių Šv. Baltramiejaus par. asistentas kun. Zigmas Ramanauskas, 53 m. amžiaus, su savo motina važiavo automobiliu Marquette Parko link. Važiuojant vairuotoją kun. Z. Ramanauską ištiko širdies smūgis. Automobilis, netekęs kontrolės, atsimušė į namą, ir vos spėjus nuvežti į ligoninę, konstatuota, kad kun. Z. Ramanauskas miręs, o jo motina sužeista. Tą pačią dieną po tos nelaimės, netikėtai stiprus širdies smūgis ištiko ir Šv. Kryžiaus par. asistentą, AL Tos veikėją, "Dainavos" ansamblio kapelioną kun. Adolfą Stašį, artimą tik ką žuvusio kun. Z. Ramanausko bičiulį. Kun. A. Stašio giminaitis dr. W. Kirstukas tuojau atvyko pas ligonį, skubos keliu pats nuvežė į ligoninę. Elektros smūgių pagalba sustojusi širdis pradėjo veikti. Kalėdų naktį Šv. Kryžiaus šventovėje, klebonui kun. V. Mikolaičiui vadovaujant, visi meldėmės už intensyvioje priežiūroje tebelaikomą kun. A. Stašį ir a.a. kun. Z. Ramanauską. Velionis Kalėdų dieną keliom valandom buvo pašarvotas prie pat Šv. Kryžiaus šventovės esančioje Eudeikio šermeninėje.

Kun. Z. Ramanauskas, gražios povyzos ir, atrodo, neišsenkančių jėgų dvasiškis, buvo veiklus ne tik parapijoje, ne tik spietė vietos lietuvius, bet buvo atstovas ir gilios, taiklios plunksnos, nors ir retai su ja pasirodydavo spaudoje. Taip pat pažįstamų rateliuose buvo tikrai draugiškas, atviras ir socialus. Su juo retokai susitikdavom, bet kai susitikdavom, atsiverdavom iki širdies gilumos. Paskutinis susitikimas įvyko praėjusią vasarą, laidojant mūsų filosofą ir artimą bičiulį kun. dr. A. Baltinį. Tada kun. Z. Ramanauskas atliko paskutines religines apeigas kapinėse. Gruodžio 27 d., laidojant kun. Z. Ramanauską Šv. Kazimiero kapinėse, jas atliko jau kiti.

Liūdna, kad vienos dienos laikotarpyje iš lietuviškų parapijų iškrito du veiklūs ir pilni energijos lietuviai kunigai. Kas bepavaduos juos, kai prieauglio nėra. Tikimės, kad kun. A. Stašys po trumpesnio ar ilgesnio laiko gal vėl sugrįš į Šv. Kryžiaus šventovę. Bet kas stos kun. Z. Ramanausko vieton Waukegene su tokia energija ir tokia lietuviška siela, kokią jis turėjo? Kas bepavaduos suparalyžuotą, nors palengva ir besitaisantį, kun. dr. F. Gurecką Šv. Šeimos viloje, kur jis per eilę metų ėjo kapeliono pareigas? Dabar sekmadieniais seneliam Mišių atlaikyti ten nuvažiuoja "Draugo" moderatorius kun. Pr. Garšva, MIC. Bet seneliams ir visam didžiulės prieglaudos personalui reikia nuolatinio kapeliono, nes Šv. Šeimos vilos valdytojas kun. Adominas negali visų pareigų atlikti. Kiek giedresnės šviesos gal atneša pasikalbėjimas su liet. jėzuitų provincijolu kun. G. Kijausku, paskelbtas "Drauge", kur provincijolas padaro užuominų apie šviesesnes žinias iš Čikagos pašaukimų į jų ordiną klausimu.

PLUMBING and HEATING
J. LISAUSKAS
valdžios pripažintas plomberis, atlieka įvairius vamzdžių ir apšildymo darbus.
Darbas sąžiningas ir nebrangus.
148 Westminster Ave., Toronto
Metro Lic. PH.136. Tel.532-5191

CANADIAN ART MEMORIALS LTD.
176 LAKESHORE ROAD WEST
(kampas Mississauga Road N.)
Port Credit, Ont. Tel. 278-2757
LOUIS TEMPORALE — oficialus skulptorius — Bank of Canada, Bank of Montreal, Bank of Nova Scotia ir Archives Bldg.
Atlieka įvairius kapų paminklų akmens ir skulptūros darbus — greitai ir meniškai. Užsakymus atliekame pagal projektus ir taip pat turime didelį pasirinkimą pagamintų paminklų.
Užsakykite jau dabar, kad mes galėtume neskubėdami atlikti visą menišką darbą pagal pageidavimus.
Darbovietės telefonas 278-2757
Namų telefonas 278-4529

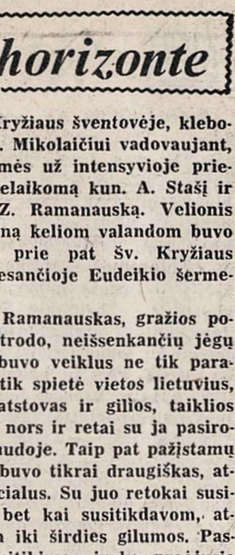

DRAUDA
Balio Maskeliūno įstaiga
Tel. 251-4864 arba 251-4025 • Namų tel. 277-0814
2483 Lakeshore Blvd. West, Toronto 14, Ontario
VISŲ RŪŠIŲ DRAUDA • 20 METŲ PATIRTIS
• ĮVAIRIŲ DRAUDOS BENDROVIŲ ATSTOVYBĖ •

Lietuviška maisto gaminių krautuvė
PARKSIDE MEAT MARKET
335 Roncesvalles Ave., Tel. 535-1258
TORONTO, ONTARIO
• —— UŽSAKYMAI PRIIMAMI TELEFONU —— •
• —— NEMOKAMAS PRISTATYMAS —— •

ĮVAIRŪS SIUNTINIAI IR DOVANOS
į Lietuvą, Latviją, Estiją, Ukrainą, Sov. Sąjungą paprastu ir oro paštu
Siunčiame Jūsų sudarytus ir apdraustus įvairius siuntinius iki 19¾ svarų gryno svorio. Turime pardavimui įvairių medžiagų ir kitų prekių.
Sąžiningai ir greitai patarnaujame.
DARBO VALANDOS: TREČIADIENIAIS — UŽDARYTA. Pirmadieniais, antradieniais, ketvirtadieniais ir penktadieniais — nuo 9 v. ryto iki 7 v. vakaro; šeštadieniais — nuo 9 v. ryto iki 5 v. vakaro.
LIETUVIŲ ĮSTAIGA Baltic Exporting Co. 482 Roncesvalles Ave., Toronto 3, Ontario
Telefonas LE 1-3098 Savininkai S. ir F. Janavičiai

Montrealio Aušros Vartų parapijos choras repeticijos metu. Šiuo metu jis yra vienas pajėgiausių lietuvių mišrių chorų Kanadoje. Jam vadovauja dirigentė prancūzė M. Roch ir sol. A. Keblys Tony's Photo Studio

SKAITYTOJAI PASISAKO

AR JAU VISKĄ PADARĖM?

Visi turbūt sutinkame su tuo, kad mūsų lietuviškoji kolonija Toronte yra gana judri, gyva, veikli. Mes čia turime įsteigę net keletą religinėje bei tautinėje veikloje gyvai besireiškiančių lietuviškų židinių: lietuvaičių seselių vaikų namai, Prisikėlimo šventovė, Anapilio sodyba, Šv. Jono kapinės, Toronto Lietuvių Namai ir kiti.

Turbūt niekas nepaneigs jų reikalingumo ir to, ką jie duoda ne tik šiai mūsų kolonijai, bet ir toliau už jos ribų gyvenantiems. Šitie židiniai apima visą mūsų judėjimą. Juose spiečiasi ir mūsų gausių organizacijų bei paskirų grupių gana įvairus, šakotas religinis, tautinis, kultūrinis veikimas. Jie visi yra gana puikūs, erdvūs, moderniški. Net svetimtaučiai jais gėrisi. Tai mūsų visų bendro darbo vaisius ir pasididžiavimas.

Bet argi jau viską padarėme ką galėjome? Ar tie mūsų židiniai galutinai išbaigti? Ar jau galima ramiai atsikvėpti po tiek darbo ir pastangų? Deja, daugelis ženklų rodo, kad dar ne.

Be puikaus lietuviško stiliaus kryžiaus seselių-vienuolių kieme ir nedidelio kampelio prisiminti pavergtai Tėvynei Prisikėlimo šventovėje, daugiau beveik nieko panašaus ir neturime.

Niekur nematyti nė vieno mūsų tautos žadintojo biusto ar nors paveikslo. Nė vieno mūsų garsios praeities didvyrio, laisvės kovotojo, knygnešio ar partizano. Nėra nė pagrindinių mūsų tautinių ženklų, kaip Vytis, Gedimino stulpai.

Labai mums visiems praverstų didelis, aiškus, sieninis Lietuvos žemėlapis, kur kiekvienas galėtumėm į jį žvilgtelėti, pastudijuoti, ypač jau čia gimęs mūsų jaunimas.

Rodos, visi sielojamės jaunąja karta, tai kodėl mes nuo jų visa tai slepiame, neparodome?

Visai kitaip yra mūsų kaimynų lenkų, ukrainiečių ir kt. centruose. Ten visuomet rasi bent pačius svarbiuosius jų didvyrių biustus, paveikslus, tautinius ženklus.

Mūsų čia gimusio jaunimo akimis į visa tai žiūrint, susidaro įspūdis, kad be tautinių šokių ir drabužių mūsų tauta nieko daugiau neturi, tikrovėje yra kitaip.

Būdinga, kad šiuos visus mūsų praeitį primenančius bruožus dar šiek tiek galima pastebėti pensininkų klube, na, ir gal ryškiausiai lietuviškose kapinėse. Keistoka, bet taip yra.

Argi ne laikas mūsų vadovaujantiems asmenims rimčiau apie tai pagalvoti? Jei įdėjome tiek pastangų bekurdami tuos lietuvybės židinius, tai ir užbaikime juos galutinai. Papuoškime juos mūsų tautos herojų atvaizdais, tautiniais ženklais, kur kiekvienas, ypač jaunimas juose besilankantis pajustų ne vien tuščią dabartį, bet ir garbingą, garsią mūsų tautos praeitį.

A. Lukošius

Komunistai...

(Atkelta iš 6-to psl.)

po dviejų dienų.

Nors knygoje rašoma apie Joniškėlio apskritį, bet joje paliečiami ir platesni veiksmai. Sakoma, kad tada Lietuvos kariuomenės steigimui buvo priešingas ne tik prof. A. Voldemaras, bet ir A. Smetona (123 p.). Jie abu tuo metu turėjo augščiausias valstybines pozicijas. Jie aiškino, kad krašto apsaugai užteks milicijos, nes kraštas bus paskelbtas neutraliu, ir niekas jo nepuls. Kiek bolševikai žiūri neutralumo, matėme 1919 ir 1940 m. Ir tada buvo maža vilčių apginti krašto nepriklausomybę, bet ji buvo apginta. Nors teko kariauti su gausiu priešu, bet jis buvo nugalėtas, nes priešo moralė buvo menka.

Knygoje įdėtas šiaurinės Lietuvos žemėlapis, kuris padeda lengviau orientuotis aprašomoje aplinkoje. Knyga skaitoma įdomiau, negu romanas.

Man ši knyga dar ir tuo įdomi, kad 1918-19 m. lankiau Joniškėlio pradžios mokyklą. Mačiau ir pergyvenau tuos įvykius, nors ir buvau dar vaikas. Tų įvykių mačiau ir žinojau daug mažiau, negu jų čia surašyta. Žinojau, kad ir mūsų mokytoja J. Bičkūnaitė prisidėjo prie propagandos, kad Žemaičių pulko kariai mestų ginklus.

Pirmoji knygos dalis baigiama Žemaičių pulko nuginklavimu. Reikia manyti, kad II-je dalyje bus aprašytos aktyvios partizanų kovos su bolševikais, nes pastarieji dar buvo sugrįžę į Joniškėlį.

(P. Gudelis, Joniškėlio apskrities partizanai, 201 psl. Išleista Romoje 1975 m.).

Simon's TELEVISION
2385 Dundas St. W., Toronto 9, Ont. Telefonas 532-8772
Netoli Lietuvių Namų prie Bloor - Dundas požeminio. • Prieš pirkdami kitur, pasiteiraukite apie mūsų kainas. • Garantuotas sutaupymas.
TAISOM — PARDUODAM — NUOMOJAM
Savininkas — V. SIMINKEVIČIUS

V. Bačėnas All Seasons Travel, B.D.
2224 Dundas Street W.,
Toronto, Ontario
M6R 1X3
Visais kelionių reikalais betkur pasaulyje skambinti
tel. 533-3531
nuo 11 v. r iki 7 v. v.

SKAITYTOJAI PASISAKO

Naujausias gydymo vadovas metropoliniame Toronte (directory of general practioners) nurodo, kad jame yra 1,106 gydytojai (bendrosios praktikos), kurių 891 priima ir naujus pacientus. Jie, šalia anglų kalbos, sklandžiai kalba 56 kalbom. Daugiausia kalbančių yra italų, vokiečių ir prancūzų kalbomis. Vadovas yra paruoštas dr. Yvonne de Buda, dirbančios Women's College ligoninėje. Vadovo reikalu galima skambinti telefonu 966-7162 arba kreiptis minėtoje ligoninėje 943-iame kambaryje. Vadovo kaina — $6.45. Jis randamas ir kitose ligoninėse bei sveikatos institucijose.

ŠYPSENOS

Muša ir nežino...

Tėvas, apkūlęs savo vaiką, klausia:

— Ar žinai, už ką?

Vaikas, nustebęs, praniurna panosėje:

— Tai, Dieve, muša, ir net nežino už ką...

Alf. Nakas "apie Brooksą"

"Juodapilvės bitės tingiai manevruoja, kaip kokie helikopteriai, vis ieškodamos dar pasitaikančio žiedo. Skink tas avietes ir dėk į burną. Skubink, skubink, nes uodai tave suės pirma, negu tu avietes..." "Draugas", 1973. XII.8.

Iš "Gyvuojam"

"Linksma, kai apkrautas buteliukais stalas
ir kai už jo sėdi tuzinas draugų.
O tą Tautos Fondą, tegu jį kur galas, —
jam mūsų kišenėj nėra pinigų". Laimutis Švalkus

Mašina ir žmogus

Iš vairavimo taisyklių išlaikiusi egzaminus senutė į policininko nusistebėjimą, kad dar taip gerai viską prisimenanti, atsakė:

— Vairavimo, kaip ir meilės, neįmanoma užmiršti.

Milicininkų kategorijos

Lenkų "Dziennik Związkowy" pateikia informacijų apie milicijos (MO) pareigūnų kategorijas dabartinėje komunistų valdomoje Lenkijoje. Tokių pareigūnų esančios trys kategorijos:

1. Milicininkai su trimis juostelėmis antpety — mokantys rašyti, skaityti ir telefonuoti. 2. Milicininkai su dviem juostelėm — mokantys rašyti ir skaityti. 3. Milicininkai su viena juostele — žinantys tokį kolegą, kuris moka skaityti, rašyti ir telefonuoti...

Kodėl?

— Kodėl Kanada ir JAV gali mums parduoti tiek daug kviečių? — klausia vienas kolchozininkas kitą.

— Sužiūrėsi, juk tai būdingas kapitalizmo atvejis — superprodukcija.

• Kai Simonidą paklausė, kas geriau, turtas ar išmintis, jis atsakė: "Nežinau, bet matau, kad išminčiai ateina prie turtuolių durų".

• Būk malonus visoms moterims, nes neaišku, kuri bus tavo uošvė. Parinko Pr. Alš.

Pasaulio sporto olimpiados proga 1975 m. išleistas pašto ženklas, vaizduojąs džiudžitsu. Autorius — dail. James Hill iš Toronto

Pajieškojimas

Jono Daniūno įpėdiniams. 1930 m. Baltimorėje mirė Jonas Daniūnas, nepalikdamas testamento. Jo turtą paveldėjo motina Anelė Daniūnienė, kuriai mirus neišmokėto turto dalis priklauso keturiems jos vaikams. Yra žinoma, kad sūnus Klemensas Daniūnas gyvena Kanadoje ir duktė Antanina Valatkienė, Amerikoje žinoma kaip Anna Walatkus, gyvena Baltimorėje. Paskutinis jos žinomas adresas buvo 1028 E. 36th Street, Baltimore, Md.

Priklausomų dalių išgavimo reikalu jie, jų vaikai arba apie juos žinantieji malonėkite rašyti: Consulate General of Lithuania, 41 West 82nd Street, Now York, N.Y. 10024, USA.

TORONTO

Tautos Fondo Toronto apylinkės atstovybė praneša, kad Juozas Stankus, P. Eng., sutiko įsijungti į atstovybės veiklą. Dabartinės atstovybės sudėtis yra tokia: A. Firavičius — pirmininkas, J. Stankus — vicepirmininkas, P. Morkūnas — iždininkas, V. Montvilas — sekretorius, J. Vaičeliūnas — narys ryšiams su spauda.

Tautos Fondui Toronte 1975 m. dar aukojo $200: Julius Barakauskas; $50: S. Stasiulis; $20: Br. Mackevičius; $15: V. Sonda; $10: inž. B. Baranauskas, $25: L. U. Opanavičiai, gyv. St. Paul, Alberta; $15: SLA Toronto kuopa. Nuoširdi padėka aukojusiems. **Tautos Fondo Toronto apylinkės atstovybė,** 6 Constance St., Toronto M6R 1S4. Tel. 535-9864

Iš Tautos Fondo Kanados atstovybės gautas šis laiškas: "Siunčiame čekį 35.00 dol. sumai, kaip kuklų atlyginimą už patarnavimus Tautos Fondui per 1975 metus." "TŽ" leidėjai dėkoja už paramą.

Filatelistų Draugijos "Lietuva" Biuletenio 1975 m. 4 nr. apie Kanados lietuvių ir kitų baltiečių veiklą rašo K. Kaminskas. Jis informuoja, kad numatoma bendra baltiečių filatelijos ir numizmatikos paroda "Baltpex V". Rengėjų komisijai pirmininkauja latviai. Lietuviams atstovauja A. Dilkus ir P. Barbatavičius. Parodos data dar nenustatyta. Praėjusių metų Karavano (tautybių savaitėje) "Vilniaus" paviljone Toronto lietuviai filatelistai buvo išstatę Lietuvos pašto ženklų rinkinį — 5 rėmus ir Lietuvos monetų rinkinį — 1 rėmą (B. Poškos nuosavybė).

Vincas ir Sonia Paulioniai, užuot siuntę šventinius atvirukus, paaukojo Tautos Fondui $10.

Jūratė ir Kastytis Batūros susilaukė dukros, o mažasis jų sūnus Gintaras — sesutės Dainos.

Nedarbo drauda nuo 1976 m. sausio 4 d. padidinama $10 (maksimum) į savaitę. Tai praneša Nedarbo Draudos Komisija. Maksimalinis savaitinis pakėlimas siekš iki $133, minimalinis — iki $27. Numatoma, kad bus padidintos ir savaitinės nedarbo įmokos sausio mėnesį, jei parlamentas patvirtins nedarbo draudos įstatymo pakeitimą.

Ar jau pratęsėt "T. Žiburių" prenumeratą? Nuo 1975 m. sausio 1 d. metinė jų prenumerata — $10.

Dr. J. Boguta ir T. Bogutienė-Pautieniūtė iš Čikagos lankėsi Toronte, apžiūrėjo miesto įdomybes ir domėjosi vietos lietuvių gyvenimu. Jiedu yra poezijos vakarų entuziastai, surengę Čikagoje "Poezijos pavasarį" Jaunimo Centre. Yra kilusi mintis surengti panašų vakarą ir Toronte. Tuo reikalu tariamasi su KLB Toronto apylinkės valdyba. Teresė Bogutienė-Pautieniūtė yra išleidusi savo poezijos rinkinį "Lyg nebūtų rytojaus". Lankydamasi Anapilyje, jinai turėjo progą autografuoti savo leidinį poezijos mėgėjams.

A.a. Kazio Poderio palaikai po Sudbury atlaikytų pamaldų buvo pervežti į lietuvių kapines Mississaugoje. Prie kapo buvo išsirikiavę šauliai, pareikšdami paskutinę pagarbą buvusiam nariui, pasakyta keletas atsisveikinimo kalbų. Po laidotuvių Anapilyje įvyko pietūs, kuriuose dalyvavo arti 100 asmenų. Vien iš Sudburio atvyko specialus autobusas, atvežęs velionies gimines ir pažįstamus.

Nelaimė Čikagoje. N. Metų išvakarėse į Čikagą nuvyko torontiečiai Liudas Bražukas ir Algis Vitkus. Vienoje vietoje, atsidarę automobilio langą, paklausė kelio. Priėjęs negras trenkė Liudui į veidą ir labai sužalojo nosį. Po operacijos ligoninėje sveiksta ir tikisi netrukus grįžti į Torontą.

Kas daugiausia uždirba? Pagal statistiką didžiausias pajamas — $10.922 (imant vidurkį) gauna Oakvillės, Ont., gyventojai, kur yra "Ford Motor" įmonės. Antroje vietoje eina Sept-Iles, Quebec, gyventojai, kur yra geležies rūdos įmonės. Jų metinių pajamų vidurkis — $10.810. Trečioje vietoje stovi Mississauga, Ont., su $10.824. Mažiausias pajamas turi Sydney-Glace Bay, N.S., kur 1973 m. metinės gyventojo pajamos tesiekė $7.234. Visur daugiausia uždirba gydytojai, būtent, $42.730 (vidurkis), advokatai — $36.598, inžinieriai — $33.751, dantų gydytojai — $31.160.

Toronto universitetas studijuoja galimybes užmegzti geresnius santykius su etninėmis bendruomenėmis, kad galėtų tiksliau informuoti jas apie universitetines studijas. Tam tikslui "Media Centre" paruošė seriją informacinių vaizdų italams. Jeigu ši programa bus sėkminga, bus pakartota sekančiais metais. Galbūt panaši programa bus paruošta ir kitom tautinėm grupėm.

743-0100
FRANK BARAUSKAS, F.R.I.
Nuosavybių pirkimas ir pardavimas; pirmų ir antrų mortgičių sudarymas
FRANK BARAUSKAS LIMITED, Realtor

DRESHER-BARAUSKAS INSURANCE AGENCY LTD.
Vedėjas — VALTERIS DREŠERIS
Padėjėja — Alė Mikšienė
Tel. įstaigos: 233-3334 ir 231-2661, namų 233-4446
3828 Bloor Street W., Islington, Ontario M9B 1K8
(Prie Kipling ir Six Points Plaza)
Žinotina apie namų draudą:
Dauguma draudos bendrovių reikalauja apdrausti namą 80% iki 100% atstatymo kainos. Kitaip, įvykus ir mažam nuostoliui, bendrovė nėra įpareigota pilnai padengti nuostolį.
Jeigu turite klausimų apie betkokią draudą, kreipkitės — paaiškinsime.
Valteris Drešeris

OKULISTAS
L. LUNSKY, R.O.
M. LUNSKY, O.D., M.S.C.
470 COLLEGE ST., TORONTO
Tel. 921-3924
Darbo valandos 9.30 v.r. - 6 v.v.
Dėl priėmimo skambinti telefonu

OKULISTAS
S. BROGOWSKY, O.D.
412 RONCESVALLES AVE.
(prie Howard Park Ave.)
Kabineto tel. 531-4251
Darbo valandos nuo 10 val. ryto iki 6.30 val. vak. Šeštadieniais nuo10 v. ryto iki 4 v. p.p.
Vėlesniu ar kitu laiku tik susitarus telefonu. Trečiadieniais uždaryta.

INSURANCE
Namų — Gyvybės
Automobilių
Komerciniai
533-1121 WALTER DAUGINIS 249-2067
1613 BLOOR STREET WEST, TORONTO, ONTARIO

TORONTO ONT

Anapilio žinios

Telefonas: 277-1270

— Praėjusiais metais Lietuvos Kankinių parapija turėjo: 8 santuokas, 15 krikštų, 33 laidotuves. 1975 m. Šv. Jono lietuvių kapinėse palaidota 70 asmenų iš Toronto ir kitų Kanados bei JAV vietovių.

— Nuotaikingai sutikti N. Metai. Padėka visiems talkininkams, organizavusiems N. Metų sutikimą: parapijos komitetui, Anapilio moterų ir vyrų būreliams, kat. moterų draugijai, pavieniams asmenims, labai gražiai papuošusiems salę bei sklandžiai pravedusiems iškilmes.

— Statybos fondui aukojo $600: E. J. Čuplinskai; po $500: J. M. Ulečkai, A. T. Lingytė; $200: P. Vytė; $100: R. Rimas (Colgan, Ont.); po $50: P. Čečys, B. S. Marijošiai, K. D. Batūros ir N.N. Geradariams nuoširdi padėka.

— Sausio 5 d. liet. kapinėse palaidotas a.a. Antanas Dobilas. Velionies artimiesiems nuoširdi užuojauta.

— Sveikiname K. ir J. Kaknevičius, atšventusius sidabrinę vedybų sukaktį.

— Jaunimo būrelio steigiamasis susirinkimas — šį penktadienį, 7.30 v.v., klebonijoje.

— Tikybos pamokos vaikams po Kalėdų atostogų pradedamos sausio 11 d., 11 v.r., klebonijoje.

— Vokeliai sekmadieninėms aukoms gaunami sekmadieniais Anapilio priesalyje.

— Parapijos komiteto posėdis įvyko sausio 6 d.

— Pamaldos: šį antradienį 8 v.r., už a.a. Paulių Budreiką 15 metų mirties metinėse; sekmadienį, 10 v.r., už a.a. Oną Laugalienę, 11 v. už Kocių šeimos mirusius ir A. Urnavičienės intencija.

Lietuvių evangelikų liuteronų Išganytojo parapijos žinios

— Ketvirtadienį — konfirmandų pamokos 6.30 v.v. ir 7.30 v.v.

— Sekmadienio pamaldos — 9.30 v.r. su sekmadienio mokykla.

— Sausio 13, antradienį, parapijos tarybos posėdis.

— 1976 m. aukų vokeliai jau paruošti; prašome pasiimti juos prieš arba po pamaldų.

Lietuvių Namų žinios

— N. Metų sutikimas visais atžvilgiais buvo tvarkingas ir sėkmingas. Dalyvavo apie 400 asmenų.

— Praėjusį sekmadienį daugelis domėjosi ledo ritulio rungtynėmis Buffalo mieste, kur žaidė sovietinė komanda su vietine. Nors rungtynių rezultatai buvo pranešinėjami valgantiems, tačiau daugelis nuėjo į "Lokio" svetainę, kur yra įrengta 26" televizija. Šį sekmadienį popietės metu bus galima sekti televizijoje raud. armijos komandos rungtynes su Filadelfijos "Flyers".

— "Varpo" choro repeticijos: moterų — pirmadieniais 7.30 v.v., vyrų — antradieniais 7.30 v.v. Gedimino pilies menėje.

— Šiemet sueina 25 metai nuo LN įsteigimo. Rengiamas specialus leidinys, kurį redaguoja Pr. Bastys. Medžiagą, skirtą šiam leidiniui, prašoma įmesti į leidinio dėžutę.

— Vasario 22, sekmadienį, 4 v.p.p., Karaliaus Mindaugo menėje įvyks Onos Valiukevičiūtės lengvosios muzikos koncertas.

— Vasario 28, šeštadienį, įvyks jungtinis Toronto ir Montrealio "Gintaro" koncertas.

— Praėjusį sekmadienį įsteigtas LN Vyrų Būrelis, kurin įsirašė 30 narių. Valdybon išrinkti: T. Stanulis, M. Račys, V. Kulnys. Jo tikslas — talkinti LN valdybai, LN Moterų Būreliui, LN narių vajaus komitetui ir kitiems LN darbams.

— Sausio 11, sekmadienį, 2.30 v. p.p., šaukiamas metinis pensininkų susirinkimas Gedimino Pilies menėje.

Prisikėlimo parapijos žinios

— Sausio 5 d. iš mūsų šventovės palaidotas a.a. Antanas Dobilas, 26 m. amžiaus. Mirė po ilgos, nepagydomos vėžio ligos. Jo tėveliams — Justinui ir Kathleen Dobilams, seneliams Antanui ir Kunigundai, dėdėms Vytautui ir Zigmui, tetoms Elenai Račiūnienei ir Sofijai Dilkuvienei, dėdei V. Prūsaičiui, visiems artimiesiems bei giminėms reiškiame gilią užuojautą.

— Parapijos choro vakaras su šokiais įvyks sausio 10 d., 7 v.v., mūsų parapijos didžiojoje salėje. Trumpą programą atliks parapijos choras. Visuomenė kviečiama dalyvauti.

— Choro repeticijos vyksta įprasta tvarka, t. y. ketvirtadieniais 7.30 v. v. muzikos studijoje.

— Per N. Metus Mišių metu giedojo sol. V. Žiemelytė, o praėjusį sekmadienį — sol. R. Strimaitis. Jiems — nuoširdi padėka.

— Pirmosios Komunijos ir katechetinės pamokos prasidės sausio 11 dieną.

— Pensininkų pobūviai vyksta trečiadieniais, 4 v.p.p., Parodų salėje.

— Parapijos biblioteka ir knygų kioskas veikia sekmadieniais po 10 v. Mišių. Bibliotekoje yra per 5000 knygų. Bibliotekos vedėjai kviečia visuomenę ja naudotis. Knygų kioske rasite knygų, plokštelių, medžio drožinių ir liet. audinių.

— Šventovės atnaujinimo darbai tęsiami. Vitražai bus baigti už poros mėnesių. Džiaugiamės, kad parapijiečiai jau sudėjo per $65.000. Naujas šventovės stogas atsiėjo per $6.000, o šventovės ir salės vėsinimo įvedimas ir aparatai — $39,000. Kurie dar neprisidėjo prie šventovės atnaujinimo vajaus, maloniai prašomi pagal išgales prisidėti.

— Gegužės 9 d. mūsų šventovėje vysk. V. Brizgys teiks Sutvirtinimo sakramentą. Vaikučiai, kurie tuo metu turės 11 m., prašomi registruotis parapijos raštinėje. Pamokos prasidės antroje sausio mėn. pusėje.

— Neilsono įmonės autoaikštė atidara parapijiečių naudojimui sekmadieniais nuo 9.30 v.r. iki 1.30 v.p.p.

— Mišios šeštadienį, sausio 10 d., 8 v. — už Marcelę Baltrušaitienę, užpr. A. Baltrušaitytė; 8.30 v. — už Stasę Krukauskienę, užpr. J. J. Šarūnai; 9 v. — už Vandą Balsienę, užpr. D. Balsienė; 9.20 v. — už Janušauskų ir Batūrų mirusius, užpr. S. R. Janušauskai; sekmadienį 8 v. — už Joną Ratkevičių, užpr. V. J. Samulevičiai; 9 v. — už Jurgį Smolskį, užpr. J. Smolskienė; 10 v. — už Adelę ir Pijų Adomavičius, užpr. V. M. Indrišiūnai; 11.30 v. — už parapijiečius; 7 v.v. — už Antaną Sapijonį, užpr. B. Sapijonienė.

Metinis ateitininkų tėvų susirinkimas įvyks šį sekmadienį, sausio 11 d., po 10 v. pamaldų, Prisikėlimo parapijos ateitininkų kambaryje. Kviečiami tėvai, vadovai ir visi, kurie domisi ateitininkų organizacijos veikla.

Ateitininkų tėvų komitetas

Toronto lietuvių žurnalistų susirinkimas šaukiamas sausio 16, penktadienį, 7.30 v.v., Lietuvių Namuose, pensininkų kambaryje. Prašoma visus žurnalistus dalyvauti. **Valdyba**

Hamiltono "Aukuras" sausio 17, šeštadienį, 7 v.v., Toronto Lietuvių Namuose vaidins 3 v. A. Rūko komediją "Bubulis ir Dundulis". Išeivijos gyvenime pirmą kartą šią komediją vaidino Detmoldo profesijonalų lietuvių teatras, vėliau — Čikaga, Montrealis, Ročesteris. Po ilgesnės pertraukos ir hamiltoniečiai nutarė suvaidinti "Bubulį ir Dundulį". Ši komedija yra linksma, pilna kaimiško humoro. Ji žavi žiūrovus savo paprastumu, kaimiška išmintimi. Vaidins patyrę aktoriai, talkinami ir naujų. Veikalas yra paįvairintas dainomis. Režisūra — E. Dauguvietytės - Kudabienės (ji taip pat ir vaidina). Dekoracijas paruošė K. Mikšys. Vaidins: M. Kalvaitienė, D. Jonikaitė, A. Ulbinas, K. Bungarda, Vl. Panavas, A. Enskaitis, A. Laugalys, A. Paškevičius. Po vaidinimo — šokiai. **K. B.**

Metinis "T. Žiburių" spaudos balius bus vasario 7, šeštadienį, Anapilio salėje. Meninei programai pakviestas Klevelando vyrų oktetas, vadovaujamas Ryto Babicko. Savo dainomis jis yra pagarsėjęs visoje Š. Amerikoje ir išleidęs savo dainų plokštelių. Šiuo metu jis rengia naujų dainų plokštelę. Spaudos baliaus proga bus ir loterijos — didžioji ir mažoji. Didžiojoj loterijoj yra stambūs laimikiai — spalvota televizija, radijo priimtuvas, paveikslai dailininkų — Alf. Dargio, A. Tamošaičio, R. Žiūraitienės, H. Žmuidzinienės ir kt., keramikos kūriniai — V. Balsienės, S. Pacevičienės, E. Valiūnienės. Didžiojoj loterijoj galės dalyvauti visi "TŽ" skaitytojai, įsigiję bilietus, kurie jau išsiuntinėti, o mažojoj — tik spaudos baliaus dalyviai, turį įėjimo bilietus.

NATŪRALAUS GYDYMO SVEIKATOS KLINIKA, 460 Roncesvalles Ave., Toronto, Ont. M6R 2N5. Tel. 533-8008. Bernardas Naujalis, R.M. Npt. R.N.A.

JONAS BANYLIS atleika visus statybos remontus, naujus pristatymus, prausyklų keramikos, sienų ir grindų darbus. Skambinti po 5 v.p.p. telefonu 535-4329.

MIKOLAINIS VALTERIS atlieka staliaus, plytelių dėjimo, vonių, tualetų ir prausyklų įrengimo darbus už prieinamą kainą. Skambinti 769-5024, Toronte.

PARDUODAMAS gražus geroj vietoj namas, 7 kambarių, su dviem virtuvėm ir garažu. Mrs. Antonia Butkus, 5610 Dartmouth Ave N., St. Petersburg, Fla. 33710, USA.

MISSISSAUGOJE prie Dixie-Dundas prekyvietės parduodamas pilnai apstatytas vieno miegamojo butas (condominium) su 30 pėdų ilgio dengtu balkonu. Savininkas persikelia Floridon, todėl kaina tik $31.500 su $7.000 įmokėjimu. Skambinti 275-1669.

ARTI KEELE - BLOOR požeminio išnuomojami du butai: dviejų kambarių ir virtuvės bei vieno kambario ir virtuvės su atskiromis prausyklomis. Tel. 767-4736.

IŠNUOMOJAMI du kambariai ir virtuvė su baldais Toronte. Telefonas 534-8056.

Kviečiame atsilankyti į Prisikėlimo parapijos choro rengiamą

POBŪVIŠOKIUS

sausio 10, šeštadienį, 7 v. vakaro, Prisikėlimo parapijos salėje

- *Bus meninė programa, veiks įvairių gėrimų bufetas,*
- *gros geras orkestras*

Prisikėlimo parapijos choras

Įėjimas — $3.00, studentams ir pensininkams - $2.00

Medžiotojų ir žūklautojų klubo "TAURAS"

tradicinis BALIUS

- *Karšti briedžio ir zuikio patiekalai*
- *Turtinga loterija* • *Gros "Muzika"*
- *Meninę programą atliks tautinių šokių grupė "Atžalynas"*
- Numeruotus pakvietimus iš anksto **platina J. Lasys tel. 535-7051, Valteris Drešeris tel. 233-3334 ir S. Mackevičius tel. 767-4516**
- Įėjimas — $3.50, studentams ir pensininkams — $2.00

sausio 17, **šeštadienį,** 7 val. vakaro, Prisikėlimo auditorijoje

HLDMT "AUKURAS"

š.m. sausio 17, šeštadienį, 7 v. vakaro, Toronto

LIETUVIŲ NAMUOSE (1573 Bloor Street West)

vaidins A. Rūko 3-jų veiksmų komediją

"Bubulis ir Dundulis"

- *Po vaidinimo — šokiai, grojant geram orkestrui*
- *Įvairenybės, bufetas ir kitos staigmenos*
- Įėjimas suaugusiam — $4, studentui arba pensininkui — $2

Visus dalyvauti kviečia — "Aukuras"

Toronto Lietuvių Sporto Klubas "VYTIS" sausio 31, šeštadienį, ANAPILIO salėje

ruošia tradicinį **parengimą-ŠOKIUS**

- *ŠOKIAMS gros Kaminsko orkestras*
- *Dalyvaus viešnia iš Lietuvos — Onutė Valiukevičiūtė.*
- **Stalus rezervuoti pas "Vyčio" klubo valdybos narius, parengimo vadovus arba pažįstamus vytiečius.**

Pradžia – 7 v. vakaro

BILIETŲ KAINA:
suaugusiems — $4.00
studentams — $2.00

J. ir K. Kaknevičiai sausio 3 d. didžiojoje Anapilio salėje paminėjo savo 25-rių metų vedybinę sukaktį. Klebonas kun. P. Ažubalis, kuris atliko sukaktuvininkų jungtuvių apeigas prieš 25 metus Šv. Jono Kr. šventovėje, atnašavo specialias Mišias ir tarė atitinkamą žodį, dalyvaujant šeimos nariams, giminėms ir labai gausiam tautiečių būriui. Vaišėse, kurias suruošė specialus rengėjų komitetas, dalyvavo apie 160 asmenų. Po vaišių, vadovaujant P. Bražukui, ilga eilė kalbėtojų išreiškė sveikinimus giminių, bičiulių, "T. Žiburių", organizacijų. Originaliausias sveikinimas buvo išreikštas trijų jaunųjų Kaknevičių — sūnų Rimo, Viktoro ir Lino; jie padainavo vaikystėje išmoktą dainą, sukurtą jų tėvo K. Kaknevičiaus. Prie gausių sveikinimų buvo jungiamos ir dovanos. Bendra dovana įteikta "žaliukų" forma — "jaunavedžių" kelionei. Užbaigos žodį tarė K. Kaknevičius, trumpai apžvelgdamas prabėgusius vedybinius metus ir visiem padėkodamas už šią šeimos iškilmę.

Vita ir Osvaldas Kušneraičiai susilaukė antros dukrelės — sesutės Andrytei.

Lietuvių Namų svetainė "LOKYS"

nuo š. m. sausio 8 dienos

ketvirtadieniais ir penktadieniais

įvedė ALGIO DIMSKIO vedamą muzikinę programą

Aplankykime "LOKĮ" paklausyti gražios muzikos

KLK Kultūros Draugijos "Žiburiai" valdybą šiais metais sudaro: pirm. P. Bražukas, vicepirmininkai — Antanas Bumbulis, kunigas Petras Ažubalis, kun. Aug. Simanavičius, OFM, sekr. F. Urbonienė, ižd. S. Čepas, parengimų vadovas J. Andrulis, jaunimo reikalams — Almis Kuolas (vietoj išsikėlusios iš Toronto A. Šimonėlienės).

A.a. Antanas Dobilas, 25 m. amžiaus, mirė tėvų namuose š. m. sausio 2 d. Velionis buvo kankinamas liaukemijos jau nuo 10 m. amžiaus. Tvirtos valios ir didelio ryžto dėka velionis buvo aktyvus tiek moksle, tiek gyvenime. Šią vasarą dar norėjo vykti į Liurdą, deja, mirtis užbaigė visas jo viltis ir kartu kančias. Iškilmingai palaidotas sausio 5 d. iš Prisikėlimo par. šventovės Šv. Jono lietuvių kapinėse.

P. ir A. Brazinskams Turkijoj Tautos Fondo Toronto apyl. atstovybė pasiuntė $95. Aukojo: Trane Co. of Canada dirbantieji lietuviai — $70, U. ir L. Opanavičiai, gyv. St. Paul, Alberta, $25.

Toronto apylinkės atstovybė

Lietuvos knygų rūmų knygų

MONTREALQUE

Kalėdų naktis. AV šventovė pilna žmonių. Tylu, ramu. Pasigirsta giesmė "Sveikas Jėzau gimusis". Visi sustoja. Pasirodo graži procesija: kleb. kun. J. Kubilius, choro dirigentė M. Roch, sol. G. Čapkauskienė, sol. A. Keblys, akomponiatorius A. D. Stankevičius ir choras. Choristai — pasipuošę juodomis togomis, choristės — baltomis. Sveikindami Jėzų, sustoja prieš altorių. Klebonas ir solistai šonuose. Visi sudarė gražų vaizdą. Virš jų baltavo Vilniaus Trys Kryžiai. Šonuose mirgėjo puošnios Kalėdų eglutės. Choras pradėjo "Tyliąją naktį" — J. Naujalio, "Ateikit vaikeliai" — A. Aleksio, "Tylią naktį" — F. Gruberio su sol. G. Čapkauskiene. Solistai G. Čapkauskienė ir A. Keblys giedojo duetus — "O sacrum convinium" — G. Verdi ir "Šventa naktis" — A. Adam. Sol. G. Čapkauskienė atliko žymiųjų pasaulio kompozitorių kūrinius — "Aleliuja" — W. A. Mocarto ir "Let the Bright Seraphim — J. F. Haendelio. Solistė savo augštu, galingu balsu buvo tikras kalėdinio džiaugsmo šauklys. Choras su solistais ir visi dalyviai sugiedojo tris J. Naujalio giesmes: "Sveikas Jėzau gimusis", "Gul šiandieną" ir "Piemenėliams vargdieneliams". Choras koncertą baigė kūriniais: "Iš padangių" — J. Bertulio, "Bėkite žiūrėkit" — A. Pociaus. Chorui dirigavo muzikė M. Roch. Bernelių Mišias atnašavo kun. J. Kubilius. Pamokslo metu visus pasveikino ir palinkėjo ramybės, pakviesdamas visus po pamaldų užeiti į salę, pasisveikinti, pasidalyti įspūdžiais, pasivaišinti vynu ir kitokiomis gėrybėmis.

Mišių metu choras giedojo: "Nakties tyloje" — J. Siniaus, "Berneliai kelkit" — J. Švedo, "Skubinkit piemenys" — M. Petrausko, "Nakties tyloje" — senovės melodija ir "Linksmą giesmę" — J. Naujalio. Sol. G. Čapkauskienė pagiedojo "Jesu Redemtor". Chorui dirigavo sol. A. Keblys, vargonais palydėjo D. A. Stankevičius. Šventovė buvo pilna žmonių. Nemažai buvo ir kitataučių. Choras, solistai, dirigentai, ruošdamiesi šiai šventei, įdėjo daug darbo, todėl didinga Kalėdų nakties šventė praėjo labai įspūdingai. Po pamaldų visi susirinko į salę. Daug buvo svečių, atvykusių iš Toronto, Vankuverio, Čikagos, Niujorko, Worcesterio ir kitų vietovių.

Metinis AV parapijos susirinkimas įvyko gruodžio 28 d. Klebonas kun. J. Kubilius susirinkimą pradėjo malda. Pirmininkavo pats klebonas, sekretoriavo R. Vaupšas, koordinatoriumi buvo dr. P. Lukoševičius. Pranešimus padarė k-to sekr. A. Ališauskas, pirm. R. Vaupšas. Sekančių metų sąmatą perskaitė J. Adomaitis. Klebonas kun. J. Kubilius plačiai informavo apie praėjusių metų gyvenimą, nuveiktus religinius ir kultūrinius darbus, remontus, inventoriaus papildymą, bendrą parapijos finansinį stovį. Nežiūrint nemažų išlaidų, gauta pelno apie $5000. Jubiliejiniai metai buvo pilni veiklos. Tai parapijos komiteto ir visų parapijiečių nuopelnas. Kun. J. Kubilius padėkojo už nuoširdų ir didelį darbą k-to nariams, pirm. A. Vaupšui ir sekr. A. Ališauskui, kurie iš komiteto išeina. Į jų vietą susirinkimas išrinko Petrą Drešerį ir Viktorą Lukošių. Tai naujos kartos atstovai, gimę ir mokslus baigę Kanadoje. K-to kandidatu liko Jonas Gorys. Parapijiečiai nuoširdžiai ir atvirai pasisakė visais parapiją liečiančiais reikalais.

Literatūros vakaras. KLK Moterų Dr-jos Montrealio skyriaus metinės šventės proga, gruodžio 8 d. išvakarėse, AV parapijos salėje montrealiečiams surengė gražią literatūrinę šventę, kurios programą atliko buvusi montrealietė rašytoja, poetė, aktorė, režisorė, kelių romanų "Draugo laureatė **Birutė Pūkelevičiūtė.** Ją pažįsta visi, ne tik suaugę, bet ir vaikai, kuriuos sužavi jos gražiai eiliuotos pasakos. Apie jos literatūrinius laimėjimus plačiai rašoma mūsų spaudoje. Rašytoja programą pradėjo savo asmeniniais pergyvenimais, kuriuos perdavė labai įdomiai ir linksmai. Po to sekė 2 valandų jos kūrybos rečitalis. Jis prabėgo labai greitai mirtinoje tyloje. Pasigirdo gausūs plojimai, ir mūsų viešnia nebuvo greitai paleista — turėjo dar kalbėti. Viskas buvo labai gražu, ypač "Aštuonių lapų" ištrauka visus žavėjo. Čia daug kas grįžo į linksmą ir nerūpestingą moksleivio jaunystę.

Po programos buvo vaišės, kuriose buvo matyti garsioji mūsų moterų kulinarija. Sekančią dieną tęsėme religinę šventę AV šventovėje, kurioje dalyvavo ir viešnia B. Pūkelevičiūtė. Mes žavėjomės jos kūryba, o ji mūsų AV choro giesmėmis. Tikimės, kad Birutė pasiilgs Montrealio ir mus vėl aplankys.

Steponas ir Joana Kęsgailos savo namuose, artimųjų bičiulių tarpe, atšventė net keturgubą sukaktį: 40 metų vedybinio gyvenimo, Stepono gimtadienį, vardadienį ir pensiją. Puikų vaišių stalą palaimino klebonas kun. J. Kubilius ir trumpu gilių minčių žodžiu pasveikino sukaktuvininkus, kurie savo nepailstamu darbu davė labai didelį įnašą į mūsų parapijos ir bendruomenės gyvenimą.. J. Kęsgailienė šalpos darbe yra gailestingoji samarijietė, kuri neviena mūsų tautietį gydė, slaugė, vežė į ligoninę ir net laidojimu rūpinosi. mą. J. Kęsgailienė šalpos darbe yra Sukaktuvininkams sugiedota "Ilgiausių metų". Bičiulių vardu kalbėjo dr. P. Lukoševičius. Šeimininkai, rūpestingai vaišindami svečius, padėkojo už atsilankymą ir gražius linkėjimus.

Lituanistinės mokyklos Kalėdų eglutė AV parapijos salėje praėjo gražiai. Mokytojai rūpestingai paruošė kalėdinę programą, kurią atliko visa mokykla. Ja gėrėjosi ne tik mūsų mažieji, jų tėveliai ir seneliai, bet ir visi kiti. Kalėdų senelis mažuosius apdovanojo, o mokyklos tėvų komitetas visus pavaišino.

Inž. V. Šipelis su šeima persikėlė gyventi į Torontą. Atsisveikinimo proga sesers Inos Kličienės iniciatyva buvo suruoštos gražios išleistuvės, kuriose dalyvavo V. Šipelio artimieji draugai. Kad p.p. Šipeliai prisimintų Montrealį, jiems buvo įteikta draugų dovana. **A. A.**

Toronto, Ontario

Vyr. moksleivių ateitininkų kursai buvo surengti Dainavos stovyklavietėje prie Detroito. Jie truko nuo 1975 m. gruodžio 26 iki 1976 m. sausio 1 d. Kursų rengėjas — centro valdyba. Paskaitų ciklas apie ateities dvasią arba futurologiją buvo suplanuotas kun. prof. St. Ylos. Deja, dėl ligos jis kursuose negalėjo dalyvauti. Paskaitas skaitė jo pakviesti lektoriai: inž. A. Sabalis, Almis Kuolas, Saulius Kuprys, dr. V. Vygantas, kun. Pr. Gaida, Rimas Juzaitis, Vyt. Narutis, Vyt. Kliorys, Paulius Alšėnas. Kursų komendantu buvo centro valdybos pirm. Linas Mikulionis, mergaičių vadovėmis — L.Vaitiekūnaitė iš Toronto, Gintė Damušytė, Regina Garliauskaitė, Danguolė Stončiūtė, Danutė Sušinskaitė, berniukų — Jonas Dunčia, Rimantas Kasputis, Linas Sidrys, Vitas Sirgedas. Visą savaitę kapelionavo kun. J. Staškus iš Toronto. Po kursų, gruodžio 31 d., įvyko moksleivių ateitininkų kuopų suvažiavimas, kuriame pranešimus apie veiklą padarė kuopų atstovai. Kursuose ir suvažiavime dalyvavo po keletą moksleivių iš Toronto ir Montrealio.

Religinė L. K. Šalpa, kurios centras yra JAV-se, atsiuntė "T. Žiburiams" $25 auką ryšium s. laikraščio patarnavimais informacijos srityje. Leidėjai reiškia nuoširdžią padėką.

Greitas ir tikslus patarnavimas!

Tel. Bus.: 722-3545
Res.: 256-5355

PETRAS ADAMONIS
C. I. B.
GAISRAS • AUTOMOBILIAI • ATSAKOMYBĖ • GYVYBĖ
ADAMONIS INSURANCE AGENCY INC.
3907 A ROSEMONT BLVD., MONTREAL, QUE.

"LITAS" ADRESAS: 1465 DE SEVE STREET MONTREAL, QUE. H4E 2A8. TEL. 766-5827

MOKA UŽ:		DUODA PASKOLAS:	
Einamąsias s-tas	6.0%	Asmenines	11.0%
Taupomąsias s-tas	8.0%	Nekiln. turto	10.75%
Term. ind. 1 m.	9.0%	Čekių kredito	12.0%
Term. ind. 2 m.	9.25%	Investacines nuo	11%
Term. ind. 3 m.	9.75%		

Duoda nemokamą gyvybės apdraudą iki $2,000 už taup. s-tos sumas. Nemok. gyvybės apdr. iki $10.000 už paskolos sumą.

KASOS VALANDOS:
1465 De Seve St., pirmadieniais, antradieniais ir trečiadieniais nuo 9 iki 3 v.; ketvirtadieniais ir penktadieniais nuo 12 iki 8 v.; sekmadieniais nuo 10.45 ik 12.45 v. Sekmadieniais nedirbama vasarą nuo gegužės 15 iki spalio 15 d. ir per visus ilguosius savaitgalius.
3907-A Rosemount Blvd.: pirmadieniais ir ketvirtadieniais nuo 6 iki 8 v. vakaro ir penktadieniais nuo 1 iki 8 v. vakaro.